

Ingangsdatum:

1 januari 2024

**ACTUARIËLE EN
BEDRIJFSTECHNISCHE NOTA
VAN
STICHTING PENSIOENFONDS
DSM NEDERLAND (PDN)**

Kenmerk: 2023-008025

0	Inleiding	5
1	De organisatie van het fonds	6
1.1	Doelstelling	6
1.2	Missie, visie en strategie	6
1.3	Organisatiestructuur	7
1.4	Bestuur	7
1.5	Kerntaken van het bestuur	7
1.6	Onafhankelijk Voorzitter	8
1.7	Kerntaken van het dagelijks bestuur	8
1.8	Beschikkingsbevoegdheid	9
1.9	Commissies	9
1.10	Sleutelfuncties	10
1.11	Raad van Toezicht	11
1.12	Verantwoordingsorgaan	11
1.13	Accountant en actuaris	11
	1.13.1 Accountant	11
	1.13.2 Waarmerkend actuaris	12
1.14	Compliance officer	12
1.15	Externe beleggingsadviseurs	12
1.16	Gegevensbescherming	12
1.17	Herzieningenbeleid	12
1.18	Uitvoeringsorganisatie	13
1.19	Geschiktheid	13
1.20	Evaluatie functioneren van organen	14
1.21	Diversiteit	14
1.22	Beloning	14
2	Procedures en criteria voor de aansluiting van werkgevers bij het fonds en voor het verkrijgen van het deelnemerschap van hun werknemers	15
2.1	Aansluiting werkgevers	15
2.2	Deelnemerschap werknemers	15
3	Hoofdpijnen van de uitvoeringsovereenkomst	16
3.1	Algemeen	16
3.2	Vaststelling en hoogte premie	16
3.3	Premiebetaling	16
3.4	Procedure bij vermogenstekorten	16
3.5	Ingrijpende wijziging omstandigheden en onvoorziene omstandigheden / geschillen	17
3.6	Procedure bij premietekorten	17
3.7	Overige zaken	18

4	Hoofdpijnen van de pensioenregeling	19
4.1	De Pensioenregeling (PR)	19
4.2	De nettopensioenregeling (NPR)	23
4.3	De prepensioenspaarregeling (PPS)	25
5	Communicatie.....	26
5.1	Beleid	26
5.2	Visie, missie en doelen van het communicatiebeleid	26
5.3	Crisiscommunicatie	27
5.4	Communicatiemiddelen	27
6	Beleidsuitgangspunten, risicohouding en financiële opzet	28
6.1	Beleidsuitgangspunten.....	28
6.2	Risicohouding	31
	6.2.1 Kwalitatieve risicohouding	31
	6.2.2 Kwantitatieve risicohouding	32
6.3	Eigen vermogen.....	33
	6.3.1 Waarderingsgrondslagen beleggingen.....	33
	6.3.2 Technische voorzieningen.....	34
	6.3.3 Methode berekening opslag voor kosten.....	37
	6.3.4 Methode berekening opslag uitkeringen.....	38
	6.3.5 Minimaal vereist eigen vermogen.....	38
	6.3.6 Vereist eigen vermogen	38
	6.3.7 Evenwichtsvermogen en vrij vermogen.....	40
	6.3.8 Herstelplan.....	40
6.4	Premiebeleid	41
	6.4.1 Kostendekkende premie.....	41
	6.4.2 Gedempte (kostendekkende) premie	41
	6.4.3 Impact op dekkingsgraad	41
6.5	Beleggingsbeleid en vermogensbeheer	42
	6.5.1 Organisatie en opzet van de uitvoering van de vermogensbeheeractiviteiten	42
	6.5.2 Strategisch beleggingsbeleid	42
	6.5.3 Strategische beleggingscyclus	43
	6.5.4 Samenstelling strategische beleggingsportefeuille en bandbreedtes	44
	6.5.5 Matchingportefeuille	45
	6.5.6 Rendementsportefeuille	45
	6.5.7 Liquide middelen	46
	6.5.8 Renteaftdekking	46
	6.5.9 Valuta-aftdekking	48
	6.5.10 Resultaatsevaluatie.....	49
	6.5.11 Voornaamste risico's	50
	6.5.12 Securities Lending.....	51
	6.5.13 Duurzaamheidsbeleid	52
	6.5.14 Beleggingsbeleid Prepensioenspaarregeling (PPS).....	56
	6.5.15 Beleggingsbeleid Nettopensioenregeling (NPR).....	56

6.6	Toeslagbeleid.....	56
6.6.1	Toeslagbeleid voor ingegane uitkeringen en premievrije pensioenaanspraken.....	56
6.6.2	Toeslagbeleid voor pensioenaanspraken van deelnemers.....	57
6.6.3	Voorwaarden voor toeslagverlening.....	57
6.6.4	Inhaaltoeslag.....	57
6.6.5	Algemeen.....	58
7	Financiële sturingsinstrumenten.....	59
8	Risk Management, Interne Controle en IT	60
8.1	Risk Management.....	60
8.1.1	Risicobeleid.....	60
8.1.2	Risicobeheer model	62
8.2	Interne Controle.....	64
9	Compliance en integriteit	66
10	Uitbestedingsbeleid	68
11	Ondertekening	69
Bijlage 1:	Verklaring inzake beleggingsbeginselen	69
Bijlage 2:	Financieel crisisplan	74
Bijlage 3:	Fondsgrondslagen	80

0 Inleiding

Zoals in zijn statuten vermeld, werkt Stichting Pensioenfonds DSM Nederland, hierna te noemen het fonds, volgens een actuariële en bedrijfstechnische nota als bedoeld in artikel 145 Pensioenwet (verder aan te duiden als ABTN). Deze ABTN is vastgesteld op 7 februari 2024 en treedt in werking per 1 januari 2024 en vervangt daarmee de vorige ABTN die per 1 januari 2023 is ingegaan.

De inhoud van deze ABTN beoogt een integraal inzicht te geven in het functioneren van het fonds en een beschrijving van het door het fonds geformuleerde beleid, een en ander conform hetgeen is bepaald in of krachtens de Pensioenwet, in het bijzonder paragraaf 9 van het Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen.

Deze ABTN beschrijft de werkwijze van het fonds en is onderverdeeld in de volgende onderwerpen:

- de organisatie van het fonds (hoofdstuk 1);
- procedures en criteria voor de aansluiting van werkgevers bij het fonds en voor het verkrijgen van het deelnemerschap van hun werknemers (hoofdstuk 2);
- hoofdlijnen van de uitvoeringsovereenkomst (hoofdstuk 3);
- hoofdlijnen van de pensioenregeling (hoofdstuk 4);
- communicatie (hoofdstuk 5);
- beleidsuitgangspunten, risicohouding en financiële opzet (hoofdstuk 6);
- financiële sturingsinstrumenten (hoofdstuk 7);
- risicomanagement, interne controle en IT (hoofdstuk 8);
- compliance en integriteit (hoofdstuk 9);
- uitbestedingsbeleid (hoofdstuk 10);
- ondertekening (hoofdstuk 11).

Daarnaast bevat deze ABTN drie bijlagen: de verklaring van de beleggingsbeginselen, het financieel crisisplan en de fondsgrondslagen.

1 De organisatie van het fonds

1.1 Doelstelling

Het fonds heeft ten doel om, in overeenstemming met de pensioenovereenkomst en de door het fonds vastgestelde reglementen, pensioen- en daarmee vergelijkbare periodieke uitkeringen te verrichten ter zake van ouderdom en arbeidsongeschiktheid ten behoeve van werknemers, gewezen werknemers en hun nagelaten betrekkingen, verbonden aan ondernemingen behorend tot de groep van dsm-firmenich AG of voormalig daarmee verbonden ondernemingen, die de uitvoering van hun pensioenregeling aan het fonds hebben. In hoofdstuk 2 paragraaf 1 wordt nader geduid welke ondernemingen dit betreft.

1.2 Missie, visie en strategie

Missie:

Onze missie is om zo goed mogelijk uitvoering te geven aan de pensioenregelingen ondergebracht bij PDN. Wij voeren de pensioenregelingen uit voor werkgevers die onderdeel uitmaken of uitmaakten van dsm-firmenich. We doen dit zonder winst oogmerk en op basis van een beheerste en integere bedrijfsvoering. We willen transparant zijn in ons handelen en streven naar kostenefficiëntie. Een duurzame toekomst vinden we belangrijk, waarbij we daarnaast onze deelnemers handelingsperspectief willen bieden. We zijn ervan overtuigd dat solidariteit en collectiviteit ons hierbij helpen.

Visie:

We willen ons onderscheiden door hoogwaardige en persoonlijke service te verlenen aan deelnemers en werkgevers. We bieden overzicht en inzicht in pensioen, ondersteund door innovatie, met een focus op gemak, ontzorgen en keuzebegeleiding. We gebruiken onze schaalgrootte om te investeren in duurzame en toekomstbestendige (pensioen)oplossingen voor onze deelnemers en werkgevers.

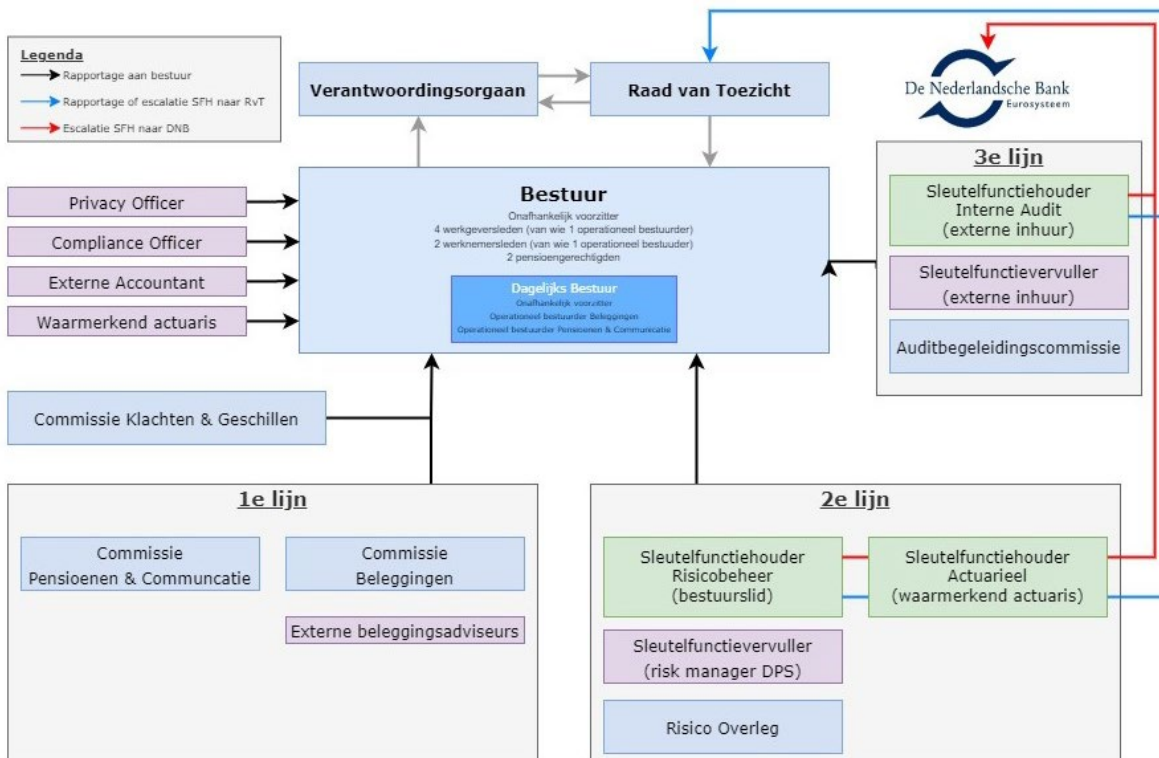
Strategie:

Onze strategie voor de komende jaren omvat:

- Klantgerichtheid: We zullen onze dienstverlening blijven verbeteren door innovatie, waardoor we deelnemers en werkgevers oplossingen kunnen bieden met de nadruk op kwaliteit.
- Duurzaamheid en efficiëntie: We investeren in (kosten)efficiënte en duurzame oplossingen
- Synergie: We benutten de synergie tussen de werkgevers en schaalgrootte van ons fonds om kwaliteit te maximaliseren.

1.3 Organisatiestructuur

Hieronder wordt de organisatiestructuur weergegeven.

In de volgende paragrafen wordt de organisatiestructuur nader toegelicht.

1.4 Bestuur

Het fonds wordt beheerd door een paritair bestuur in de zin van de Pensioenwet, bestaande uit negen bestuursleden, waaronder de onafhankelijk voorzitter (zonder stemrecht) en twee operationeel bestuurders, die in beginsel (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde in de zin van pensioenreglement zijn. Maximaal de helft van de leden namens werkgever, de helft van de leden namens werknemers en de helft van de leden namens pensioengerechtigden hoeven geen (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde te zijn.

De bestuursleden worden benoemd op de wijze zoals opgenomen in de statuten en reglementen van het fonds. De procedure voor de verkiezing van bestuursleden namens de pensioengerechtigden is nader uitgewerkt in Reglement voor de verkiezing van vertegenwoordigers van pensioengerechtigden in het Bestuur. Het bestuur kent een onafhankelijk voorzitter en kiest uit zijn midden tenminste één vicevoorzitter. Het bestuur heeft de operationeel bestuurders benoemd als vicevoorzitters.

Om zijn werkzaamheden optimaal te kunnen uitvoeren heeft het bestuur commissies ingesteld.

1.5 Kerntaken van het bestuur

Het bestuur beheert het fonds.

De inrichting, taken en bevoegdheden van het bestuur zijn vastgelegd in de statuten en het Bestuursreglement.

Het fonds voert de pensioenovereenkomst uit op basis van de uitvoeringsovereenkomsten met DSM Nederland BV en de aangesloten ondernemingen. Het bestuur is verantwoordelijk voor het beheer van het pensioenfonds in de meest ruime zin van het woord, waarbij het bestuur rekening houdt met een evenwichtige belangenafweging voor alle belanghebbenden. Kerntaken van het bestuur zijn in ieder geval:

- a) Fondsbeleid:
  - aangaan uitvoeringsovereenkomsten met dsm-firmenich en de aangesloten ondernemingen en een dienstverleningsovereenkomst met de uitvoeringsorganisatie en regelmatig evalueren van die overeenkomsten;
  - vaststellen/aanpassen van het strategisch beleid op het terrein van vermogensbeheer, pensioenen, communicatie, financiën, governance;
  - vaststellen/wijzigen van fondsdocumenten, zoals statuten, reglementen, strategisch beleidsplan, beleggingsplan, ABTN, financieel crisisplan (bijlage 2), jaarrekening en bestuursverslag;
- b) Risicobeheer en balansmanagement:
  - uitvoeren van een risk assessment, identificeren van de risico's, de waarschijnlijkheid en de impact van die risico's en het vaststellen van de beheermaatregelen voor het fonds;
  - nemen van corrigerende maatregelen (bijsturen) ten aanzien van strategische risico's;
  - bepalen en toezien op een adequaat balansmanagement (verhouding verplichtingen versus vermogen);
- c) Toezicht op de uitvoering
  - toetsen van de uitvoering van het beleid aan de hand van rapportages van DPS, de commissies, het dagelijks bestuur, de operationeel bestuurders en zo nodig bijsturen van het beleid en/of uitvoering.

1.6 Onafhankelijk Voorzitter

De onafhankelijk voorzitter is verantwoordelijk voor de overall bestuurlijke gang van zaken van PDN. De onafhankelijk voorzitter is lid van het bestuur, maar heeft geen stemrecht. De onafhankelijk voorzitter is verantwoordelijk voor de kwaliteit en de voortgang van het vaststellen van het beleid en de evenwichtige belangenafweging, maar heeft hierin geen stemrecht. De onafhankelijk voorzitter opereert binnen de door het bestuur vastgestelde beleidskaders. Hij of zij rapporteert en legt verantwoording af aan het voltallig bestuur, dat zijn of haar functioneren ook evalueert en beoordeelt.

1.7 Kerntaken van het dagelijks bestuur

Het dagelijks beleid van het fonds wordt bepaald door de onafhankelijk voorzitter en de vicevoorzitters, samen vormend het dagelijks bestuur.

Het dagelijks bestuur:

- onderhoudt contacten met in- en externe relaties, verzorgt de agendering en vertegenwoordigt het fonds naar buiten.
- heeft het mandaat om besluiten te nemen ten aanzien van bestuursaangelegenheden die normaliter ter besluitvorming aan het bestuur worden voorgelegd, maar die zeer dringend een besluit of actie behoeven.
- heeft het mandaat om binnen de grenzen van het beloningsbeleid van het fonds concrete afspraken met de diverse betrokkenen te maken en vast te leggen met uitzondering van de beloning van de onafhankelijk voorzitter en de operationeel bestuurders.
- beoordeelt de geschiktheid van (kandidaat)bestuursleden voorafgaand aan (her)benoeming.
- mag binnen het beleid van het fonds besluiten nemen inzake het dagelijks beleid van het fonds.
- mag binnen het beleid van het fonds tactische en/of operationele besluiten nemen inzake de bedrijfsvoering van het fonds.

De voorzitter, en bij afwezigheid van de voorzitter de vicevoorzitter, leidt de bestuursvergaderingen en bewaakt dat besluiten zorgvuldig en evenwichtig worden genomen en goed worden vastgelegd.

De reikwijdte, samenstelling, werkwijze, taken en bevoegdheden alsmede andere zaken betreffende het dagelijks bestuur zijn nader uitgewerkt in een charter.

1.8 Beschikkingsbevoegdheid

Als het fonds verplichtingen aangaat, moeten in beginsel twee hiertoe geautoriseerde personen ondertekenen. Beschikkingsbevoegd zijn in ieder geval:

- twee leden van het (dagelijks) bestuur van het fonds;
- DPS, voor zover daartoe door het bestuur procuratie is verleend.

Het bestuur kan daarnaast één of meer andere personen machtigen om het bestuur te vertegenwoordigen.

1.9 Commissies

Het fonds heeft de taken en werkzaamheden verdeeld over de verschillende bestuursleden. Het bestuur heeft daartoe de volgende vaste bestuurlijke adviescommissies ingesteld:

Commissies	Kerntaken
Commissie Beleggingen	<ul style="list-style-type: none"> • het bestuur adviseren over het strategisch beleggingsbeleid • het monitoren en evalueren ten aanzien van de uitvoering van het beleggingsbeleid • het nemen van besluiten binnen het mandaat dat het bestuur aan de commissie heeft verleend
Commissie Pensioenen en Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> • het monitoren, het informeren en/of het bestuur (on)gevraagd adviseren over onderwerpen of ontwikkelingen die gerelateerd zijn aan het pensioen(juridisch) beleid, actuariel beleid of communicatiebeleid van het fonds • het op verzoek van het bestuur in overleg treden of afstemming zoeken met sociale partners, de toezichthouders(s) en/of de Belastingdienst • het nemen van besluiten binnen het mandaat dat het bestuur aan de commissie heeft verleend
Aandeelhouderscommissie	<ul style="list-style-type: none"> • het bestuur adviseren over aangelegenheden als aandeelhouder in relatie tot DPS • het bestuur vertegenwoordigen als aandeelhouder in de algemene vergadering van DPS • het nemen van aandeelhoudersbesluiten binnen het mandaat dat het bestuur aan de commissie heeft verleend

De reikwijdte, samenstelling, werkwijze, taken en bevoegdheden van de betreffende commissies zijn vastgelegd in een charter.

Daarnaast beschikt het fonds over een Commissie Klachten & Geschillen. De taken en bevoegdheden van deze commissie zijn vastgelegd in de Regeling klachten en geschillen van het fonds. Daarnaast is de commissie bevoegd te besluiten ingeval een belanghebbende een beroep doet op de hardheidsclausule. Klachten en geschillen worden in eerste aanleg afgehandeld door DPS, in tweede aanleg, bij wijze van beroep, door Commissie Klachten & Geschillen. Als de interne klachtenprocedure is doorlopen, kan een belanghebbende het geschil voorleggen aan de Geschillen Instantie Pensioenen (GIP).

Tot slot kan het bestuur één of meerdere ad-hoc (advies)commissies of werkgroepen instellen, waarvan de taken en bevoegdheden door het bestuur bij de instelling van de commissie worden beschreven.

1.10 Sleutelfuncties

Het bestuur heeft met inachtneming van het hiertoe bepaalde in de Pensioenwet de volgende sleutelfuncties ingesteld:

- een risicobeheerfunctie;
- een interne auditfunctie;
- een actuariële functie.

Het bestuur zorgt ervoor dat de sleutelfuncties op een objectieve, eerlijke en onafhankelijke wijze worden vervuld. Het bestuur evalueert periodiek de invulling van de sleutelfuncties.

Een sleutelfunctie wordt uitgeoefend door een houder en een of meerdere vervullers. De sleutelfunctiehouder (hierna: SFH) is eindverantwoordelijk voor zijn sleutelfunctie. De vervuller voert de sleutelfunctie uit.

De SFH's rapporteren materiële bevindingen en aanbevelingen op het gebied dat onder hun verantwoordelijkheid valt aan het bestuur en de Raad van Toezicht. De SFH's melden De Nederlandsche Bank (DNB) zo spoedig mogelijk als het bestuur niet tijdig passende corrigerende maatregelen treft nadat het bestuur op grond van deze rapportage op de hoogte is gesteld van:

- een substantieel risico dat het fonds niet aan een bij of krachtens de wet gesteld vereiste van significante betekenis zal voldoen en dit ernstige gevolgen kan hebben voor de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden of pensioengerechtigden;
- een significante inbreuk op de voor het fonds en zijn activiteiten geldende bij of krachtens de wet gestelde vereisten.

Voorafgaand aan de melding aan DNB hebben de sleutelfunctiehouders over hun bevindingen en de voorgenomen melding aan DNB overleg met de Raad van Toezicht.

Invulling Sleutelfunctie Risicobeheer

De Sleutelfunctie Risicobeheer wordt in beginsel ingevuld door een bestuurslid.

De rol, taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in een specifiek charter SFH Risicobeheer.

De SFH Risicobeheer besteedt de vervulling van zijn werkzaamheden conform de bestaande uitbestedingsrelatie grotendeels uit aan DPS. Deze werkzaamheden zijn bij DPS belegd bij een (of meer) onafhankelijk gepositioneerde persoon (of personen).

Ter ondersteuning van de SFH Risicobeheer is een Risico-overleg ingesteld waarin overleg wordt georganiseerd tussen representanten van de eerstelijnscommissies en de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer van het fonds. In dit Risico-overleg vindt geen bestuurlijke beeld- of oordeelsvorming plaats.

Invulling Sleutelfunctie Interne Audit

Het houderschap van de Sleutelfunctie Interne Audit wordt in beginsel belegd bij een bestuurslid. Indien wordt voorzien dat het gedurende een langere periode van (mogelijk enkele jaren) niet mogelijk is om deze functie binnen het bestuur te vervullen, gaat het bestuur ertoe over om dit sleutelfunctiehouderschap in te vullen door de inzet door middel van insourcing van een externe deskundige die daarvoor op grond van de eisen van DNB en de door het bestuur vastgestelde functioneringscriteria zoals opgenomen in de profielschets kwalificeert. Deze externe deskundige wordt door het bestuur uitdrukkelijk "in de kring van het bestuur" getrokken, wat betekent dat hij deel uitmaakt van de fondsorganisatie, maar geen lid is van het bestuur en geen stemrecht heeft.

Eerste aanspreekpunt voor de in te zetten externe deskundige als Sleutelfunctiehouder Interne Audit is de vicevoorzitter van het fonds.

De inzet van de externe deskundige is tussen het fonds en de desbetreffende persoon verankerd in een overeenkomst van opdracht. De rol, taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in een specifiek charter SFH Interne Audit.

De SFH Interne Audit besteedt de vervulling van zijn werkzaamheden uit aan de sleutelfunctie vervuller en stuurt deze aan. Ter ondersteuning van de aan de SFH Interne Audit toegekende werkzaamheden is een begeleidingscommissie ingesteld waarin de SFH Interne Audit, vervuller en DPS participeren.

Invulling Sleutelfunctie Actuarieel

Het houderschap en de vervullersrol van de Sleutelfunctie Actuarieel worden ingevuld door de externe waarmerkend actuaris.

Deze uitbestedingen zijn vastgelegd in een uitbestedingsovereenkomst. De rol, taken en bevoegdheden van de SFH Actuarieel zijn vastgelegd in een specifiek charter SFH Actuarieel.

Voor de SFH Actuarieel is een van de bestuursleden die lid is van de Commissie Pensioen en Communicatie als eerste aanspreekpunt benoemd.

1.11 Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken bij het fonds. De Raad van Toezicht is belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en staat het bestuur met raad ter zijde.

De Raad van Toezicht legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan, aan DSM Nederland BV (via de werkgeversleden in het verantwoordingsorgaan) en in het bestuursverslag.

De inrichting, taken en bevoegdheden van de Raad van Toezicht zijn vastgelegd in de statuten en het Reglement Raad van Toezicht.

1.12 Verantwoordingsorgaan

Het fonds heeft een Verantwoordingsorgaan dat bestaat uit acht leden. Van deze leden worden er twee voorgedragen door DSM Nederland BV, twee worden gekozen uit en door de deelnemers en vier leden worden gekozen uit en door de pensioengerechtigden. De procedure van de verkiezing van de vertegenwoordigers van de deelnemers en de pensioengerechtigden in het Verantwoordingsorgaan is nader uitgewerkt in het Reglement voor de verkiezing van vertegenwoordigers van pensioengerechtigden en deelnemers in het Verantwoordingsorgaan.

Het bestuur legt verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. De Raad van Toezicht legt verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan over de uitvoering van zijn taken en bevoegdheden. Het Verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid en over beleidskeuzes voor de toekomst waaronder de keuzes die van invloed zijn op de uitvoeringskosten. Het oordeel omvat in ieder geval een oordeel over de gemaakte uitvoeringskosten. Ook adviseert het Verantwoordingsorgaan het bestuur over de in de Pensioenwet vastgelegde onderwerpen.

De inrichting, taken en bevoegdheden van het Verantwoordingsorgaan zijn vastgelegd in de statuten en het Reglement Verantwoordingsorgaan.

1.13 Accountant en actuaris

1.13.1 Accountant

Het bestuur wijst een externe accountant aan, die jaarlijks de jaarrekening, het bestuursverslag, het duurzaamheidsverslag en de staten voor DNB controleert. De accountant levert ook een controleverklaring bij de jaarstukken.

De externe accountant doet jaarlijks schriftelijk verslag van zijn werkzaamheden en bevindingen in de vorm van een assurancerapport en een accountantsverslag, waarin begrepen zijn de controleaanpak, controle bevindingen en informatie uit hoofde van de functie als externe accountant. De externe accountant wordt jaarlijks uitgenodigd de bevindingen toe te lichten in een bestuursvergadering.

1.13.2 *Waarmerkend actuaris*

Het bestuur wijst een externe waarmerkend actuaris aan, die jaarlijks de technische voorzieningen en andere actuariële waarderingen, significante risico's en de mate waarin alsmede de condities waaronder het pensioenfonds haar pensioenverplichtingen in de toekomst al dan niet kan nakomen, beoordeelt en de staten voor DNB controleert. De waarmerkend actuaris doet jaarlijks schriftelijk verslag van zijn werkzaamheden en bevindingen aan het bestuur in de vorm van een verklaring met betrekking tot de jaarrekening en de jaarstaten voor DNB en een actuarieel rapport. De waarmerkend actuaris wordt jaarlijks uitgenodigd de bevindingen toe te lichten in een bestuursvergadering.

1.14 **Compliance officer**

Het bestuur heeft een compliance officer aangesteld. De kerntaak van de compliance officer is het toezien op de naleving van de gedragsregels van het fonds en bij te dragen aan de bevordering van bewustwording ten aanzien van integriteitsrisico's en risico's op belangenverstrengeling. De inrichting, taken en bevoegdheden en werkwijze van de compliance officer zijn nader uitgewerkt in het Charter Compliance officer.

1.15 **Externe beleggingsadviseurs**

Het bestuur kan externe beleggingsadviseurs aanstellen. De externe beleggingsadviseurs adviseren de Commissie Beleggingen en hebben als kerntaak het geven van onderbouwd advies dat bijdraagt aan een weloverwogen en professionele besluitvorming van het bestuur ter zake het beleggingsbeleid.

Het fonds heeft de afspraken met de beleggingsadviseurs vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst, waarin onder meer de maximale zittingstermijn is vastgelegd.

1.16 **Gegevensbescherming**

Het gegevensbeschermingsbeleid van het fonds is vervat in een privacyreglement. Hierin zijn de eisen beschreven die het fonds stelt aan de verwerking van persoonsgegevens voor iedereen die werkzaamheden uitvoert ten behoeve van het fonds.

In het privacyreglement zijn de volgende zaken vastgelegd:

- de doelen waarvoor het fonds-persoonsgegevens verwerkt;
- de maatregelen die het fonds heeft getroffen, zodat het de juiste persoonsgegevens verwerkt;
- de wijze waarop persoonsgegevens verwerkt mogen worden;
- hoe het fonds omgaat met verzoeken van betrokkenen (degenen van wie het fonds persoonsgegevens verwerkt); en
- of en op welke wijze het fonds persoonsgegevens verstrekt aan derden

Het gegevensbeschermingsbeleid is vertaald in een 'privacy & cookie'-verklaring, die beschikbaar is via de website (www.pdnpensioen.nl) van het fonds.

1.17 **Herzieningenbeleid**

Stichting Pensioenfonds DSM Nederland (PDN) moet ervoor zorgen dat de pensioen- en aanspraakgerechtigden krijgen waar ze recht op hebben. PDN verwerkt daartoe onder meer gegevens van de werkgever, de pensioen- en aanspraakgerechtigden zelf en het UWV. Hoewel PDN zorgvuldig omgaat met de gegevens, is het niet altijd te voorkomen dat er onjuistheden in de administratie ontstaan.

Als PDN vaststelt dat er onjuistheden in de administratie zitten, dan herstelt PDN deze onjuistheden zo snel mogelijk. Dat kan leiden tot een correctie van eerder gecommuniceerde bedragen van opgebouwde pensioenen of tot een aanpassing (naar boven of naar beneden) van een pensioenuitkering. Als PDN een pensioenuitkering aanpast, dan kan het zijn dat PDN pensioen nabetaalt of te veel ontvangt pensioen terugvordert of verrekent.

Het herstellen van onjuistheden in onze pensioenadministratie noemen wij 'herzieningen'. In dit beleid is vastgelegd hoe PDN omgaat met herzieningen.

1.18 Uitvoeringsorganisatie

Het fonds is met ingang van 1 december 2023 aandeelhouder van de uitvoeringsorganisatie. Daarnaast heeft het fonds met de uitvoeringsorganisatie DPS vier dienstverleningsovereenkomsten gesloten:

Parapluovereenkomst integrale dienstverlening

Deze overeenkomst bevat de opdrachtverstrekking tot:

- uitvoering van activiteiten ten behoeve van het fonds;
- voorbereiding van door het bestuur van het fonds vast te stellen beleid;
- het voorzien van het fonds van alle relevante informatie die de fondsorganen (bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan) nodig hebben of wenselijk achten.

Aan de overeenkomst is een service level agreement gekoppeld en hierin is een gedetailleerde dienstenbeschrijving opgenomen inclusief een normstelling waaraan die diensten dienen te voldoen.

De voornoemde overeenkomsten zijn tot stand gekomen in overeenstemming met het door het fonds geformuleerde uitbestedingsbeleid, waarbij de richtlijnen van DNB ter zake in acht worden genomen. Het fonds evalueert periodiek het functioneren van DPS.

In hoofdstuk 8 wordt nader ingegaan op de aan uitbesteding verbonden risico's en de naar aanleiding daarvan genomen maatregelen.

Vermogensbeheerovereenkomst

In deze overeenkomst zijn de vermogensbeheertaken vastgelegd met betrekking tot het beheren van beleggingsportefeuilles.

Pensioenbeheer overeenkomst

Naast de werkzaamheden betrekking hebbende op het pensioenbeheer is hierin de dienstverlening communicatie en uitvoering met betrekking tot de pensioenregelingen van het fonds vastgelegd.

Overeenkomst overige diensten

In deze overeenkomst is vastgelegd dat DPS multidisciplinaire ondersteuning en advisering levert waar onder:

- integraal advies
- beleggingsadvies
- risicomanagementadvies
- fiduciair vermogensbeheer
- communicatie advies
- governance advies
- administratie en verslaglegging
- pensioen (juridisch) advies
- functionaris gegevensbescherming
- bestuursondersteuning
- ondersteuning sleutelfuncties
- compliance advies
- informatiesystemen

1.19 Geschiktheid

Het fonds heeft zijn beleid ten aanzien van de geschiktheid van (de leden van) het bestuur en de Raad van Toezicht en sleutelfunctiehouders die ook bestuurslid zijn vastgelegd in het Beleidsplan Geschiktheid en in (specifieke) functieprofielen. Voor het Verantwoordingsorgaan is een afzonderlijk geschiktheidsplan opgesteld. Om tijdig te kunnen anticiperen op voorzienbare vacatures kan het bestuur besluiten om aspirant-leden te benoemen in het bestuur en het Verantwoordingsorgaan.

Beide plannen gaan ook in op de (permanente) educatie van de leden van deze fondsorganen.

1.20 Evaluatie functioneren van organen

Het bestuur evalueert jaarlijks het eigen functioneren als geheel, het functioneren van de commissies en het functioneren van individuele bestuursleden. De wijze waarop dit gebeurt is nader uitgewerkt in het Beleidsplan Geschiktheid en het Bestuursreglement. Het resultaat van de evaluatie van het functioneren en de eventueel te nemen acties worden door het bestuur besproken met de Raad van Toezicht en met het Verantwoordingsorgaan.

Ook de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan evalueren het eigen functioneren jaarlijks. De wijze waarop dit gebeurt is vastgelegd in het Beleidsplan Geschiktheid, het Geschiktheidsplan Verantwoordingsorgaan en de reglementen van deze organen.

1.21 Diversiteit

Het bestuur streeft diversiteit naar kennis en competenties enerzijds en leeftijd en geslacht anderzijds na in de fondsorganen. Daarbij wordt ook waarde gehecht aan verscheidenheid in vaardigheden, achtergronden, opleiding en persoonlijkheden.

In het Beleidsplan Geschiktheid is het diversiteitsbeleid van het fonds beschreven. Bij de vervulling van een vacature in een fondsorgaan wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan diversiteitsaspecten.

1.22 Beloning

Het bestuur heeft een beloningsbeleid vastgesteld voor de leden van fondsorganen, externe adviseurs die voor langere tijd aan een van de fondsorganen zijn verbonden en de uitbestedingsrelaties van het fonds. Dit beleid wordt ten minste elke drie jaar geëvalueerd.

2 Procedures en criteria voor de aansluiting van werkgevers bij het fonds en voor het verkrijgen van het deelnemerschap van hun werknemers

2.1 Aansluiting werkgevers

Volgens de statuten van het fonds voert het fonds de pensioenregeling uit voor de groep van dsm-firmenich AG (hierna gezamenlijk te noemen: "dsm-firmenich") en voormalig daarmee verbonden ondernemingen die de uitvoering van hun pensioenregeling aan het fonds hebben opgedragen.

Aan ondernemingen, die niet meer behoren tot de groep van dsm-firmenich AG, biedt het fonds de mogelijkheid om na verzelfstandiging aangesloten te blijven bij het fonds. De voorwaarden om aangesloten te blijven bij PDN heeft het fonds vastgelegd in het aansluitingenbeleid. Als een onderneming zijn aansluiting bij het fonds wil voortzetten, sluit het fonds op basis van het aansluitingenbeleid een uitvoeringsovereenkomst met de desbetreffende onderneming. De werknemers van een aangesloten onderneming blijven daardoor deelnemers aan de pensioenregelingen van PDN.

2.2 Deelnemerschap werknemers

Volgens het pensioenreglement van het fonds vangt het deelnemerschap voor werknemers van een onderneming voor het wie het fonds de pensioenovereenkomst uitvoert aan op de dag van indiensttreding.

Het bestuur kan na beëindiging van de dienstbetrekking op verzoek van de werkgever, onder (met inachtneming van wet- en regelgeving) nader te stellen voorwaarden, het deelnemerschap na het einde van de dienstbetrekking voorzetten dan wel herstellen.

3 Hoofdpijnen van de uitvoeringsovereenkomst

3.1 Algemeen

Per 1 januari 2024 zijn nieuwe uitvoeringsovereenkomsten in werking getreden tussen het fonds en dsm-firmenich alsook de aangesloten ondernemingen. De uitvoeringsovereenkomsten hebben een looptijd tot 31 december 2025 met de mogelijkheid tot verlengen met één jaar tot 31 december 2026. Deze uitvoeringsovereenkomsten voldoen aan het bepaalde in hoofdstuk 3 van de Pensioenwet. De hoofdpijnen van de uitvoeringsovereenkomsten worden in dit hoofdstuk toegelicht.

3.2 Vaststelling en hoogte premie

Het fonds verplicht zich jegens dsm-firmenich alsook de aangesloten ondernemingen tot uitvoering van de pensioenovereenkomst, zoals die is beschreven in de pensioenreglementen, tegen betaling door de werkgever van de overeengekomen (doorsnee)premie. Met ingang 1 januari 2024 tot en met 31 december 2025 bedraagt de totale premie voor de basispensioenregeling 24,17% van de som van de pensioengevende salarissen. De totale premie bestaat uit:

- Een premie voor de pensioenopbouw en de risicoverzekeringen over het salaris tot de aftoppingsgrens (€ 137.800 per 1 januari 2024) ter hoogte van 24% van de som van de pensioengevende salarissen;
- Een additionele premie voor het arbeidsongeschiktheidspensioen over het salaris dat uitstijgt boven de fiscale aftoppingsgrens (€ 137.800 per 1 januari 2024) ter hoogte van 0,10% van de som van de pensioengevende salarissen tot de aftoppingsgrens (€ 137.800 per 1 januari 2024);
- Een additionele premie voor de uitvoering van de additionele communicatiediensten ten behoeve van werkgevers ter hoogte van 0,07% van de som van de pensioengevende salarissen tot de aftoppingsgrens (€ 137.800 per 1 januari 2024).

De omvang van de doorsneepremie is vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomsten.

Door het bestuur – gehoord de actuaris van het fonds – is deze bijdrage getoetst op adequaatheid en het voldoen aan de criteria van het Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (FTK). Bij voornoemde toets wordt van een gedempte kostendeckende premie gebruik gemaakt die gebaseerd is op de vastgestelde verwachte waarde van het toekomstig rendement. Deze methodiek is vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomsten en is verder uitgewerkt in hoofdstuk 6 van de ABTN.

Er geldt op basis van de uitvoeringsovereenkomsten geen bijstortingsverplichting voor dsm-firmenich en/of de aangesloten ondernemingen. dsm-firmenich en/of de aangesloten ondernemingen hebben geen recht - anders dan het werkgeversbehoud als bedoeld in artikel 11 van de uitvoeringsovereenkomsten - om de bijdragen in enig jaar te verlagen. Evenmin kunnen dsm-firmenich en de aangesloten ondernemingen aanspraak maken op enig overschot van het fonds.

3.3 Premiebetaling

Per 1 januari van elk kalenderjaar raamt het fonds de som van de over dat jaar overeengekomen (doorsnee)premie. De geraamde jaarpremie betaalt dsm-firmenich vervolgens in vier gelijke kwartaaltermijnen aan het fonds. Voor aangesloten ondernemingen geldt in beginsel dat zij de volledige jaarpremie vooruitbetalen, behoudens de situatie dat de aangesloten onderneming op een andere manier de premiebetaling garandeert. In dat geval mag de aangesloten onderneming overeenkomstig de specifieke afspraken in de uitvoeringsovereenkomst (op kwartaalbasis) betalen.

Als er sprake is van een premieachterstand ter grootte van 5% van de totale door het fonds te ontvangen jaarpremie en ook niet voldaan wordt aan de bij of krachtens de Pensioenwet geldende eisen inzake het minimaal vereist eigen vermogen, informeert het fonds elk kwartaal het Verantwoordingsorgaan en de ondernemingsra(a)d(en) van de werkgever(s).

3.4 Procedure bij vermogenstekorten

Het fonds zal besluiten de pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen als:

1. het fonds 5 achtereenvolgende jaren niet voldoet aan de bij of krachtens artikel 131 Pensioenwet gestelde eisen ten aanzien van het minimaal vereist eigen vermogen of dat
2. het fonds niet voldoet aan de bij of krachtens artikel 132 Pensioenwet gestelde eisen ten aanzien van het vereist eigen vermogen en ook niet binnen 10 jaar kan voldoen aan deze eisen zonder dat de belangen van de (Gewezen) Deelnemers, Pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de werkgever onevenredig worden geschaad;

en alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet in het Herstelplan.

- Ad 1. Indien het fonds 5 achtereenvolgende jaren niet voldoet aan het minimum vereist eigen vermogen als bedoeld in artikel 131 Pensioenwet, zal het fonds de pensioenaanspraken en – rechten verminderen om te voldoen aan het minimum vereist eigen vermogen als bedoeld in artikel 131 Pensioenwet. De hierbij benodigde vermindering zal uitgespreid worden over een periode van maximaal 5 jaar waarbij het fonds streeft naar een vermindering van minimaal 1% en maximaal 3% per jaar.
- Ad 2. Indien het fonds op basis van het herstelplan niet binnen 10 jaar aan artikel 132 Pensioenwet kan voldoen, zal het fonds de pensioenaanspraken en –rechten evenredig verminderen met de conform het herstelplan benodigde vermindering. Om kleine kortingen te voorkomen kan het bestuur in het herstelplan besluiten om de korting niet tijdsevenredig te spreiden, waardoor in het eerste jaar een vermindering van minimaal 0,5% resulteert.

3.5 Ingrijpende wijziging omstandigheden en onvoorziene omstandigheden / geschillen

dsm-firmenich alsook de aangesloten ondernemingen kunnen de premie verminderen of opschorten bij een ingrijpende wijziging van omstandigheden in de zin van artikel 12, lid 1 van de Pensioenwet.

Ingeval een onderneming voornemens is tot vermindering of opschorting van de premie over te gaan, deelt de onderneming dit onverwijld schriftelijk mee aan het bestuur.

De premie zal echter in enig kalenderjaar ten minste gelijk zijn aan de som van het werknemersdeel van de premie die in dat kalenderjaar op het loon van de deelnemers is ingehouden. Het fonds informeert degenen van wie het pensioen of aanspraken op pensioen daardoor worden getroffen.

Als er gedurende de looptijd van de uitvoeringsovereenkomst sprake is van een zodanige onvoorziene wijziging van omstandigheden dat in redelijkheid van (één van) partijen niet gevergd kan worden om de uitvoeringsovereenkomst ongewijzigd voort te zetten, zullen dsm-firmenich en/of de aangesloten ondernemingen en het fonds met elkaar in overleg treden over de ontstane situatie.

In het geval er geschillen mochten ontstaan over hetgeen in de uitvoeringsovereenkomsten is geregeld, dan zullen deze geschillen naar redelijkheid en billijkheid worden beslecht overeenkomstig het Arbitrage Reglement van het Nederlands Arbitrage Instituut. Het scheidsgerecht bestaat uit drie arbiters. Zowel het bestuur als de werkgever zullen een arbiter benoemen. Deze arbiters benoemen samen een derde arbiter.

3.6 Procedure bij premietekorten

Naast de (wettelijke) toets op de kostendekkendheid van de premie, toetst het fonds ook of de impact van de pensioenopbouw en de afgesproken premie op de dekkingsgraad binnen de afgesproken marge blijft. Concreet is hierover het volgende afgesproken:

- a. De cumulatieve impact van de premie/opbouw op de dekkingsgraad (“M1-effect”) over de periode 2021 t/m 2025 dient minder negatief uit te vallen dan -/1%-punt. Mocht op basis van de DNB-rentetermijnstructuur (en dekkingsgraad) per ultimo september 2024 blijken dat deze cumulatieve grens in 2025 dreigt te worden overschreden, dan zal de pensioenopbouw over 2025 dusdanig worden verlaagd dat dit niet meer het geval is.
- b. Indien in 2025 de opgebouwde pensioenaanspraken en – rechten verlaagd dienen te worden als gevolg van de financiële positie van het fonds, dan dient de impact van de premie/opbouw (“M1”) in 2025 niet méér negatief te zijn dan de impact van de gedane uitkeringen (“M2”) in dat

jaar op de dekkingsgraad. Mocht dit wel het geval zijn, dan zal de pensioenopbouw over 2025 dusdanig worden verlaagd dat dit niet meer het geval is.

- c. Indien gebruikt wordt gemaakt van de mogelijkheid om de uitvoeringsovereenkomst met een jaar te verlengen tot 31 december 2026 geldt het hiervoor onder a. en b. genoemde niet langer en dienen nieuwe afspraken te worden gemaakt met betrekking tot solidariteit.

3.7 Overige zaken

Ter bevordering van een adequate uitvoering van de uitvoeringsovereenkomsten zijn door het fonds, dsm-firmenich en de aangesloten ondernemingen diverse verplichtingen en garanties nader uitgewerkt in diverse bepalingen van de uitvoeringsovereenkomsten. Dit geldt onder meer voor de wijze van informatieverstrekking door dsm-firmenich en de aangesloten ondernemingen en de procedures voor het opstellen of wijzigen van het pensioenreglement.

4 Hoofdpijnen van de pensioenregeling

Het fonds kent in hoofdzaak de volgende pensioenregelingen:

- 4.1. de pensioenregeling (PR);
- 4.2. de nettopensioenregeling (NPR);
- 4.3. de prepensioenspaarregeling (PPS).

4.1 De Pensioenregeling (PR)

Karakter regeling

Middelloonregeling.

Deelnemers

Deelnemers zijn de werknemers in dienst van dsm-firmenich en de werknemers in dienst van de ondernemingen zoals opgesomd in bijlage 1 van het pensioenreglement.

Toetredingsleeftijd

Het deelnemerschap begint op de dag waarop de werknemer in dienst treedt bij dsm-firmenich of de aangesloten onderneming.

Pensioenleeftijd

De aanspraken op ouderdomspensioen zijn gebaseerd op de 67-jarige leeftijd.

Deelnemersjaren

De jaren gelegen tussen de datum waarop het deelnemerschap is aangevangen en de datum waarop het deelnemerschap is beëindigd. Als deelnemersjaren worden ook aangemerkt extra deelnemersjaren als gevolg van waardeoverdracht.

Pensioenloon

Het pensioenloon is gelijk aan de som van de loonbestanddelen die behoren tot het vaste jaarinkomen. Voor de vaststelling van de pensioenaanspraken wordt steeds het loon per de eerste dag van iedere kalendermaand in aanmerking genomen voor zover de gezamenlijke loonbestanddelen niet meer bedragen dan het grensbedrag zoals bedoeld in artikel 18ga Wet op de Loonbelasting 1964 (€ 137.800 per 1 januari 2024). Er wordt uitgegaan van het loon op voltijdsbasis.

Franchise

€ 17.545 (1 januari 2024).

De franchise wordt jaarlijks per 1 januari door het bestuur in dezelfde mate aangepast als het bedrag als bedoeld in artikel 18a, lid 8, sub a, eerste volzin, van de Wet op de loonbelasting 1964 jaarlijks wordt aangepast.

Pensioengrondslag

De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioenloon minus de franchise. De pensioengrondslag wordt vastgesteld per datum van aanvang deelnemerschap en daarna telkens per de eerste dag van iedere kalendermaand.

Opbouw van ouderdomspensioen

Met ingang van 1 januari 2024 wordt per jaar een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd gelijk aan 1,738% van het gewogen gemiddelde van de in het desbetreffende jaar vastgestelde Pensioengrondslagen.

Partnerpensioen

Per jaar wordt een aanspraak op partnerpensioen opgebouwd gelijk aan 1,3125% van het gewogen gemiddelde van de in het desbetreffende jaar vastgestelde Pensioengrondslagen.

Het partnerpensioen voor de partner van een overleden deelnemer wordt verhoogd tot het partnerpensioen dat zou zijn verkregen, als het deelnemerschap tot aan het bereiken van de AOW-leeftijd, of tot de pensioenrichtleeftijd zoals bedoeld in artikel 18a van de Wet op de Loonbelasting 1964 voor zover deze eerder ligt dan de AOW-leeftijd, zou zijn voortgezet. De verhoging van het partnerpensioen zoals bedoeld in de eerste volzin wordt berekend op basis van 1,3125% van het pensioenloon zonder feestdagvergoeding voorafgaand aan het overlijden van de deelnemer verminderd met de franchise per jaar.

Tijdelijke partnerpensioen

Per jaar wordt een aanspraak op tijdelijk partnerpensioen opgebouwd gelijk aan 0,2625% van het gewogen gemiddelde van de in het desbetreffende jaar vastgestelde Pensioengrondslagen. Deze toeslag wordt uitgekeerd totdat de rechthebbende de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt of eerder overlijdt.

Het tijdelijk partnerpensioen voor de partner van een overleden deelnemer wordt verhoogd tot het tijdelijk partnerpensioen dat zou zijn verkregen, als het deelnemerschap tot aan het bereiken van de AOW-leeftijd, of tot de pensioenrichtleeftijd zoals bedoeld in artikel 18a van de Wet op de Loonbelasting 1964 voor zover deze eerder ligt dan de AOW-leeftijd, zou zijn voortgezet. De verhoging van het tijdelijk partnerpensioen zoals bedoeld in de eerste volzin wordt berekend op basis van 0,2625% van het Pensioenloon zonder feestdagvergoeding voorafgaand aan het overlijden van de deelnemer verminderd met de franchise per jaar.

Aanvullend partnerpensioen

Bij overlijden tijdens het dienstverband ontvangt de nabestaande partner van de Deelnemer bovendien een aanvullend partnerpensioen ter hoogte van € 19.081 (1 januari 2024). Het aanvullend partnerpensioen volgt jaarlijks de Anw-uitkering als bedoeld in artikel 17 lid 1 van de Algemene Nabestaandenwet. Het aanvullend partnerpensioen wordt uitgekeerd totdat de rechthebbende de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt of eerder overlijdt of eerder een hernieuwd partnerschap aangaat (zie ook hierna).

Hernieuwd partnerschap

Bij een hernieuwd partnerschap van een achtergebleven partner vervallen het partnerpensioen en de tijdelijke toeslag op partnerpensioen voor het deel dat geacht kan worden te zijn verkregen over de jaren na overlijden van de partner, en ook het aanvullend partnerpensioen.

Wezenpensioen

Per jaar wordt een aanspraak op wezenpensioen opgebouwd gelijk aan 0,2625% van het gewogen gemiddelde van de in het desbetreffende jaar vastgestelde Pensioengrondslagen. Voor een kind waarvan beide ouders zijn overleden wordt dit bedrag verdubbeld.

Keuzemogelijkheden

- ***Vervroeging***

Omzetting van (een deel van) het opgebouwde ouderdompensioen in een onmiddellijk ingaand ouderdompensioen is op verzoek van de (gewezen) deelnemer mogelijk vanaf de leeftijd van 55 jaar. Bij toepassing van deze keuzemogelijkheid blijven het (tijdelijk) partnerpensioen en het wezenpensioen ongewijzigd. Voor zover het ouderdompensioen (gedeeltelijk) ingaat vóór het bereiken van de leeftijd die vijf jaar lager is dan de voor de betreffende (gewezen) deelnemer geldende AOW-leeftijd, is vervroeging uitsluitend mogelijk als de (gewezen) deelnemer een schriftelijke verklaring overlegt waaruit blijkt dat de (gewezen) deelnemer met ingang van de dag waarop het ouderdompensioen ingaat geen (of evenredig minder) betaalde werkzaamheden meer verricht.

- **Uitstel**
Een (gewezen) deelnemer kan op verzoek zijn pensioendatum uitstellen tot de (gewezen) deelnemer de leeftijd bereikt die vijf jaar hoger is dan zijn AOW-gerechtigde leeftijd als bedoeld in artikel 7a lid 1 van de AOW. Bij toepassing van deze keuzemogelijkheid blijven het (tijdelijk) partnerpensioen en het wezenpensioen ongewijzigd.
- **Uitruilopties**
Bij pensionering kan (tijdelijk) partnerpensioen worden omgezet in ouderdompensioen. Ook is het mogelijk ouderdompensioen om te zetten in (tijdelijk) partnerpensioen.
- **Keuze variatie hoogte pensioenuitkering**
Op verzoek van de (gewezen) deelnemer kan er gedurende een bepaalde periode eerst een hoger en daarna een lager ouderdompensioen worden uitgekeerd, tot maximaal in de verhouding 100:75. Bij toepassing van deze keuzemogelijkheid blijft het (tijdelijk) partnerpensioen en wezenpensioen ongewijzigd.
- **Deeltijdpensioen**
Een (gewezen) deelnemer heeft het recht om met deeltijdpensioen te gaan, mits de laatstelijk overeengekomen werktijd in verband met pensionering gelijktijdig minimaal evenredig wordt verminderd. De keuze van de (gewezen) deelnemer om met deeltijdpensioen te gaan is eenmalig en kan niet door de (gewezen) deelnemer of de werkgever worden herroepen. Het deeltijdpensioen kan ingaan vanaf de 55-jarige leeftijd de deelnemer.

Toeslagen

- **Toeslagverlening opgebouwde pensioenaanspraken van deelnemers**
Het pensioenfonds zal jaarlijks beoordelen of en in hoeverre de in de voorafgaande jaren opgebouwde aanspraken kunnen worden verhoogd. De ontwikkeling van de cao-lonen van DSM NL Services B.V. in het voorafgaande kalenderjaar zal daarbij als leidraad voor de verhoging gelden. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd.
- **Toeslagverlening ingegane pensioenen en premievrije pensioenaanspraken**
Het fonds zal jaarlijks beoordelen of de ingegane uitkeringen kunnen worden verhoogd. Daarbij zal als leidraad voor de aanpassing gelden de ontwikkeling van de kosten van levensonderhoud, waarbij voor de vaststelling van die ontwikkeling zal worden uitgegaan van het CBS-prijsindexcijfer "alle bestedingen, afgeleid".
Bij de vaststelling van deze toeslag gaat het bestuur uit van het percentage waarmee de consumenten prijsindex in de laatst verstreken maand oktober is gestegen ten opzichte van het percentage in de maand oktober in het voorafgaande jaar. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd.
- **Voorwaarden voor toeslagverlening**
Het bestuur besluit tot het verlenen van toeslag indien en voor zover de financiële middelen dat naar het oordeel van het bestuur toelaten, jaarlijks op en met ingang van 1 januari plaats op basis van het volgende beleid:
In de situatie dat:
  - de beleidsdekkingsgraad van het fonds lager is dan is 110%, verleent het bestuur geen toeslag;
  - indien de beleidsdekkingsgraad van het fonds hoger is dan 110% kan het fonds maximaal een toeslag verlenen in de mate dat dit is toegestaan met inachtneming van artikel 15 Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen.

Het Bestuur kan in aanvulling op bovenstaande met inachtneming van de wet- en regelgeving extra toeslagen toekennen.

Inhaaltoeslagen

Het bestuur kan inhaaltoeslagen verlenen om niet toegekende toeslagen of een doorgevoerde vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten te compenseren, indien:

- dit geen gevolgen heeft voor de toeslagverlening in de toekomst; en
- de beleidsdekkingsgraad ten minste het niveau van het vereist eigen vermogen behoudt.

Voor inhaaltoeslagverlening wordt ten hoogste een vijfde van het vermogen dat voor inhaaltoeslagverlening beschikbaar is gebruikt.

Inhaaltoeslag wordt alleen verleend aan een (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde voor zover zijn pensioenaanspraken en/of -rechten ook daadwerkelijk verminderd zijn dan wel dat aan de (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde in het verleden geen of minder toeslag is verleend.

De aan een (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde te verlenen inhaaltoeslag wordt uitgedrukt in een percentage van de toegekende toeslagen en de doorgevoerde verminderingen. Het percentage zoals bedoeld in de vorige volzin wordt vastgesteld door op de datum van toekenning van de inhaaltoeslag het voor inhaaltoeslagverlening beschikbare vermogen te delen door de waarde van de niet-verleende toeslagen en de waarde van de doorgevoerde verminderingen zoals bedoeld in artikel 23 lid 1 van het Pensioenreglement.

Het percentage als bedoeld in de vorige volzin bedraagt nooit meer dan 100%.

Het bestuur behoudt zich het recht voor om het inhaaltoeslagenbeleid of onderdelen van het inhaaltoeslagenbeleid als vastgelegd in het pensioenreglement aan te passen, in overeenstemming met de in de statuten omschreven formele vereisten voor reglementswijzigingen. Toekomstige wijzigingen in dit artikel zijn bindend voor alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van het fonds.

Premievrije pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid

De deelnemer van wie de eerste ziektedag zoals bedoeld in artikel 23 Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) tijdens het deelnemerschap ligt en wegens die ziekte vervolgens bij of na de (gedeeltelijke) beëindiging van het dienstverband recht heeft of krijgt op een uitkering krachtens de WIA naar een arbeidsongeschiktheidspercentage van 35% of meer, heeft, naar rato van het arbeidsongeschiktheidspercentage, recht op premievrije pensioenopbouw.

Arbeidsongeschiktheidspensioen

De deelnemer van wie de eerste ziektedag zoals bedoeld in artikel 23 WIA tijdens het deelnemerschap ligt, heeft na de beëindiging van zijn dienstverband recht op een arbeidsongeschiktheidspensioen, indien:

- de gewezen werknemer na zijn dienstverband ononderbroken recht heeft of krijgt op een uitkering krachtens de WIA naar een Arbeidsongeschiktheid van 80% of meer in de zin van die wet wegens die ziekte; en
- zijn pensioenloon zonder feestdagvergoeding uitgaat boven € 71.628 (per 1 januari 2024). Dit bedrag kan jaarlijks door het Bestuur per 1 januari worden aangepast met hetzelfde percentage als waarmee het maximumpremieloon op jaarbasis als bedoeld in artikel 17 lid 1, eerste volzin Wet financiering sociale verzekeringen per 1 januari wordt aangepast.

Overgangsbepalingen

Gelet op de geringe materialiteit van de verschillende overige overgangsregelingen zijn deze in het kader van deze ABTN niet nader beschreven.

4.2 De nettopensioenregeling (NPR)

Karakter regeling

Premieovereenkomst

Deelnemers

Deelnemers zijn de werknemers in dienst van dsm-firmenich of in dienst van de aangesloten ondernemingen voor zover de werknemer een salaris geniet dat hoger is dan het genoemde bedrag in artikel 18ga Wet op de Loonbelasting 1964 (€ 137.800 per 1 januari 2024) en de werknemer niet heeft kenbaar heeft gemaakt niet te willen deelnemen aan de nettopensioenregeling.

Toetredingsleeftijd

Het deelnemerschap begint op de dag waarop het dienstverband met dsm-firmenich of de aangesloten onderneming ingaat voor zover de werknemer een inkomen geniet dat hoger is dan het genoemde bedrag in artikel 18ga Wet op de Loonbelasting 1964 (€ 137.800 per 1 januari 2024) of op het moment dat hij tijdens zijn dienstverband bij dsm-firmenich of bij een van de aan dsm-firmenich gelieerde ondernemingen een salaris gaat genieten dat hoger dan het hierboven bedoelde grensbedrag.

Pensioenleeftijd

De pensioenleeftijd is 67 jaar.

Deelnemersjaren

De jaren gelegen tussen de datum waarop het deelnemerschap is aangevangen en de datum waarop het deelnemerschap is beëindigd. Als deelnemersjaren worden tevens aangemerkt extra deelnemersjaren als gevolg van waardeoverdracht.

Nettopensioenloon

Het nettopensioenloon is gelijk aan de som van de (bruto) loonbestanddelen die behoren tot het vaste jaarinkomen voor zover dat hoger is dan het genoemde bedrag in artikel 18ga Wet op de Loonbelasting 1964 (€ 137.800 per 1 januari 2024). Voor de opbouw van nettopensioen wordt steeds het nettopensioenloon per de eerste dag van iedere kalendermaand in aanmerking genomen en wordt uitgegaan van het nettopensioenloon op voltijdsbasis.

De NPR biedt vanaf 1 januari 2019 de mogelijkheid om ook over de variabele looncomponenten nettopensioen op te bouwen.

Hoogte vrijwillige bijdrage

De hoogte van de bijdrage van de deelnemer is afhankelijk van de leeftijd en is vastgelegd in het nettopensioenreglement. Conform het nettopensioenreglement vinden op de bijdragen inhoudingen plaats voor de risicoverzekering van een netto-partnerpensioen (indien de deelnemer hiervoor kiest), de risicoverzekering van een netto-wezenpensioen, de risicoverzekering van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en voor de financiering van de jaarlijkse beheerkosten. Het bestuur van het fonds evalueert de kostendekkendheid van de inhoudingen periodiek en is bevoegd tot het aanpassen van de inhoudingen als de evaluatie daartoe aanleiding geeft.

Netto-partnerpensioen

Bij overlijden van de (gewezen) deelnemer wordt het nettopensioenkapitaal aangewend voor een aanspraak op netto-partnerpensioen.

Tijdens deelname heeft de deelnemer de mogelijkheid om additioneel netto-partnerpensioen te verzekeren op risicobasis. De hoogte hiervan bedraagt 1,16% van het laatste (vaste) nettopensioenloon na aftrek van loonbelasting vermenigvuldigd met het aantal toekomstige deelnemersjaren tot aan de AOW-leeftijd van de overleden deelnemer, of tot de pensioenrichtleeftijd zoals bedoeld in artikel 18a van de Wet op de Loonbelasting 1964 voor zover deze eerder ligt dan de AOW-leeftijd.

Netto-wezenpensioen

Tijdens deelname is het netto-wezenpensioen verzekerd op risicobasis en bedraagt 0,232% van het laatste (vaste) nettopensioenloon na aftrek van loonbelasting vermenigvuldigd met het aantal deelnemersjaren tussen het moment van aanvang deelname en de AOW-leeftijd van de overleden deelnemer, of tot de pensioenrichtleeftijd zoals bedoeld in artikel 18a van de Wet op de Loonbelasting 1964 voor zover deze eerder ligt dan de AOW-leeftijd. Het netto-wezenpensioen voor ieder kind van wie beide ouders zijn overleden wordt verdubbeld.

Keuzemogelijkheden

Op pensioendatum kan een (gewezen) deelnemer kiezen voor een stabiele (vastgestelde) pensioenuitkering of een variabele pensioenuitkering.

Het nettopensioen volgt de keuzes van de (gewezen) deelnemer met betrekking tot zijn pensioenaanspraken de pensioenregeling als beschreven in paragraaf 4.1 (met de uitzondering dat een variatie in de hoogte van de pensioenuitkering (hoog-laag) bij een variabele pensioenuitkering niet mogelijk is).

Beleggingsrendement over het nettopensioenkapitaal

Het fonds belegt de nettopensioenkapitalen conform een leeftijdsafhankelijk beleggingsbeleid van de NPR. De nettopensioenkapitalen worden belegd op naam van het fonds, maar voor rekening en risico van de (gewezen) deelnemer. Het nettopensioenkapitaal van iedere (gewezen) deelnemer wordt maandelijks per de eerste dag van de maand aangepast met het beleggingsrendement van de maand voorafgaand.

Toeslagen nettopensioenuitkeringen

De ingegane stabiele (vastgestelde) pensioenuitkeringen en ook de verkregen netto pensioenaanspraken worden in dezelfde mate verhoogd als de premievrije pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen in de pensioenregeling (toeslagen en inhaaltoeslagen).

In afwijking hiervan worden additionele verhogingen van de levensverwachting van het NPR deelnemersbestand ten opzichte van het totale deelnemersbestand van het fonds, verwerkt via verlaging van de toeslagen van de nettopensioenaanspraken en –uitkeringen.

De ingegane variabele pensioenuitkering alsmede de verkregen netto pensioenaanspraken worden jaarlijks aangepast aan de som van in het afgelopen jaar in de toedelingskring voor variabel nettopensioen behaalde resultaat met betrekking tot:

- het beleggingsrendement van de variabele nettopensioen beleggingsmix;
- het effect van wijzigingen van de marktrente op de verplichtingen;
- het sterfteresultaat van de toedelingskring voor variabel nettopensioen (microlanglevenrisico), en;
- de ontwikkeling van de levensverwachting van de toedelingskring voor variabel nettopensioen (macrolanglevenrisico).

Premievrije opbouw bij arbeidsongeschiktheid

De deelnemer van wie de eerste ziektedag zoals bedoeld in artikel 23 Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) tijdens het deelnemerschap ligt en wegens die ziekte vervolgens bij of na de (gedeeltelijke) beëindiging van het dienstverband recht heeft of krijgt op een uitkering krachtens de WIA naar een arbeidsongeschiktheidspercentage van 35% of meer, heeft, naar rato van het arbeidsongeschiktheidspercentage, recht op premievrije pensioenopbouw.

4.3 De prepensioenspaarregeling (PPS)

De PPS-regeling heeft de volgende kenmerken:

Deelnemers

Deelnemers kunnen werknemers zijn in dienst van dsm-firmenich of werknemers in dienst van de door dsm-firmenich aangewezen dochteronderneming of neveninstelling. Deelname was op vrijwillige basis. Voor werknemers geboren op of na 1 januari 1950 en werknemers die na 31 december 2005 in dienst zijn getreden geldt dat zij vanaf 1 januari 2006 uitgesloten zijn van deelname aan de PPS-regeling. De PPS-regeling heeft hierdoor vanaf laatstgenoemde datum het karakter van een overgangsregeling.

Regeling

Een pensioenregeling voor het verkrijgen van een tijdelijke uitkering op basis van beschikbare premie, met eindloongarantie. De PPS is gestart op 1 januari 1994.

Toetredingsleeftijd

Het deelnemerschap begint op de dag waarop het dienstverband met dsm-firmenich is ingegaan, echter niet eerder dan op 1 januari 1994.

PPS-datum

De datum gelegen drie jaar voor de datum waarop de (gewezen) deelnemer de AOW-leeftijd bereikt.

Startleeftijd

Leeftijd op 1 januari 1994 of leeftijd op latere datum indienstreding bij dsm-firmenich.

PPS-saldo

Het bedrag, bestaande uit de door de deelnemer betaalde bijdragen, aangepast met het PPS-rendement, dat op de PPS-datum zal worden aangewend voor een prepensioenuitkering.

PPS-rendement

Het totaalrendement behaald over de som van de beleggingen welke zijn gerelateerd aan het gezamenlijke bedrag van de PPS-saldi van alle (Gewezen) Deelnemers, na aftrek van de vermogensbeheer- en de transactiekosten zoals deze gelden voor de PPS-regeling. Het PPS-rendement wordt vastgesteld door het bestuur als percentage, afgerond op één decimaal.

Toeslagen

Op de ingegane PPS-uitkeringen kan jaarlijks een toeslag worden verleend van maximaal de stijging van de consumentenprijsindex (CPI-Alle Bestedingen-afgeleid), zoals vastgesteld door het CBS. Bij de vaststelling van deze toeslag gaat het bestuur uit van het percentage waarmee de consumentenprijsindex in de laatst verstreken maand oktober is gestegen ten opzichte van het percentage in de maand oktober in het voorafgaande jaar. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre ingegane PPS-uitkering worden aangepast.

Hoogte PPS-uitkering

Op de PPS-datum wordt het PPS-saldo van de (gewezen) deelnemer aangewend voor een direct ingaande PPS-uitkering die uiterlijk eindigt op de dag dat de (gewezen) deelnemer de AOW-leeftijd bereikt, dan wel op de datum waarop de (gewezen) deelnemer overlijdt.

Met instemming van het bestuur kan (een deel van) het PPS-saldo ook worden uitgeruild voor een verhoging van de pensioenaanspraken krachtens de pensioenregeling (PR) van het fonds.

5 Communicatie

5.1 Beleid

Het communicatiebeleid van het fonds is beschreven in het "Communicatiebeleidsplan PDN 2024-2026". Het communicatiebeleidsplan beschrijft het beleidskader voor de komende 3 jaar en geeft richting aan het communicatieproces.

5.2 Visie, missie en doelen van het communicatiebeleid

Visie

De fondscommunicatie is eerlijk en transparant om zodoende te bereiken dat de deelnemers:

- Weten wat ze aan pensioen kunnen verwachten (een realistisch beeld).
- Kunnen nagaan of dat voldoende is (persoonlijke financiële planning).
- De acties kennen die ze zelf moeten en kunnen ondernemen op het gebied van hun pensioen (handelingsperspectief).
- Zich bewust zijn van de risico's die verbonden zijn aan de pensioenregeling.

Missie

Communicatie is voor het fonds een belangrijk middel om de doelstellingen van het fonds bij deelnemers en andere stakeholders te bereiken.

Door middel van communicatie stelt het fonds deelnemers in staat laagdrempelig, relevante kennis over hun persoonlijke pensioensituatie bij het fonds te verkrijgen en die te kunnen begrijpen, de juiste keuzes te kunnen maken en indien nodig tijdig actie te kunnen ondernemen.

Om deze missie succesvol te kunnen uitvoeren, is het nodig:

- Het vertrouwen van deelnemers in het fonds te blijven bevorderen (reputatiemanagement).
- Te beschikken over kennis van de deelnemers bij het fonds (segmentatie, onderzoek).
- Een klantgerichte houding te blijven aannemen richting deelnemers (de deelnemer centraal).
- Over het juiste 'gereedschap' te beschikken (communicatiemiddelenmix).
- Dat deelnemers geïnformeerd worden over ontwikkelingen op pensioengebied die hun pensioenen en pensioenopbouw kunnen raken.

Doelen

Het fonds wil primair de drie vragen die deelnemers hebben beantwoorden:

1. Op elk voor hen relevant moment inzage hebben in hun huidige en toekomstige persoonlijke pensioensituatie.
2. Overzicht hebben over hun pensioenregeling, inzicht in de daaraan gekoppelde risicohouding van het fonds en een realistisch beeld hebben van hun pensioenverwachting, aansluitend bij de actuele positie van het fonds.
3. Hun handelingsperspectief kennen en weten wanneer zij zelf in actie moeten komen, zoals bij life events die het pensioen raken.

Daarnaast wil het fonds dat deelnemers:

1. Door het fonds adequaat ondersteund worden bij vragen op pensioengebied.
2. Weten dat er aan hun pensioen risico's kleven en welke risico's dat zijn.
3. Kennis kunnen nemen van kosten van hun pensioenvoorziening (kostentransparantie).
4. Vertrouwen dat het fonds de pensioenregeling deskundig, betrouwbaar en transparant uitvoert.
5. Weten wat ze wel en niet kunnen verwachten van het fonds.
6. Betrokkenheid hebben bij het fonds.
7. Zich bewust zijn dat er niet alleen een brengplicht van het fonds bestaat maar er ook een eigen verantwoordelijkheid (haalplicht) bestaat bij de deelnemer
8. Beseffen dat PDN een afweging maakt tussen de kosten en inspanningen van de pensioencommunicatie.

Uitvoering

De uitgangspunten voor de communicatie zijn opgenomen in het driejaarlijks communicatiebeleidsplan. Het communicatiebeleidsplan bevat onder meer een beschrijving van de beleidsdoelstellingen over communicatiedoelgroep(en), de communicatiebehoefte en de in te zetten communicatiemiddelen. In het plan is verder beschreven op welke wijze resultaten van communicatie worden gemeten en de wijze waarop rapportage plaatsvindt aan het bestuur.

Een jaarlijks communicatie-actieplan beschrijft de communicatie-activiteiten op de korte termijn.

5.3 Crisiscommunicatie

In het Crisiscommunicatieplan is gedetailleerd weergegeven welke acties het fonds neemt indien zich een (dreigende) crisis/incident bij het fonds voordoet en er mogelijk gecommuniceerd moet worden met deelnemers en of andere stakeholders. Dit plan is een uitwerking van de PDN Incidentenregeling. Het geeft de stappen om tot beoordeling van de impact ten aanzien van communicatie van een incident te komen. Het beschrijft hoe de crisiscommunicatie-organisatie van het fonds dan vorm krijgt. De voor besluitvorming en advisering benodigde personen zijn geïdentificeerd en de contactgegevens zijn opgenomen.

De communicatie bij een financiële crisis is opgenomen in het Financieel Crisisplan zoals dit in bijlage 2 van deze ABTN is beschreven.

5.4 Communicatiemiddelen

De communicatiemiddelen en -uitingen van het fonds zijn divers en moeten in samenhang worden gezien. Het fonds streeft nadrukkelijk naar een gelaagde communicatie. Deelnemers worden voorzien van startbrieven, Pensioen 1-2-3 en Uniform Pensioen Overzicht (UPO).

Voor de weergave van ouderdomspensioenen in scenario's conform de Uniforme Rekenmethodiek (URM) maakt het fonds gebruik van de generieke rekenmethode. Deze methode geeft de meest realistische uitkomsten en is te gebruiken voor zowel de PPS, NPR (beide beschikbare premierregelingen) als de basispensioenregeling (uitkeringsregeling). Communicatie met deelnemers over de URM gebeurt via:

- Mijn Pensioenoverzicht (Nationaal Pensioenregister);
- pensionering Nettopensioenregeling;
- bij deelname aan de Nettopensioenregeling;
- het UPO.

De PDN website geeft uitgebreide informatie over de pensioenregeling, onder meer via dialogen en een groot aantal brochures. De PDN pensioenplanner biedt de deelnemers de mogelijkheid om op basis van persoonlijke pensioengegevens prognoses inzake pensioen te maken in diverse scenario's. In de digitale 'mijn-omgeving' kunnen alle deelnemers de persoonlijke documenten inzien.

Halfjaarlijks wordt er een papieren pensioenmagazine uitgegeven: 'PDN Magazine'. Daarnaast wordt er (4 tot 6x per jaar) een bulletin 'Pensioen Wijs', speciaal voor communicatie over het nieuwe pensioenstelsel, verstuurd aan alle deelnemers. Een digitale nieuwsbrief die uitgestuurd wordt naar abonnees is ook beschikbaar.

Doelgroepspecifiek worden er 'customer journeys' uitgestuurd. Dit zijn digitale persoonlijke pensioenreizen. Er zijn pensioenreizen rondom de thema's: bijna met pensioen, nieuw in dienst, duurzame inzetbaarheid, nabestaandenpensioen en aanvraag pensioengesprek.

Deelnemers kunnen op verzoek deelnemen aan informatieve pensioensessies. Voor individuele pensioenvragen kan de deelnemer terecht bij de PDN Pensiondesk en kan een persoonlijk pensioengesprek aangevraagd worden.

Alle communicatiemiddelen zijn beschikbaar in het Nederlands en in het Engels.

6 Beleidsuitgangspunten, risicohouding en financiële opzet

In dit hoofdstuk worden beleidsuitgangspunten, risicohouding en de financiële opzet van het fonds uiteengezet. Ingegaan wordt op de waarderingsgrondslagen van het belegd vermogen en van de pensioenverplichtingen, alsmede de uitgangspunten voor het premiebeleid, het beleggingsbeleid en het toeslagbeleid.

6.1 Beleidsuitgangspunten

Het fonds heeft met betrekking tot het pensioenbeleid en de financiële markten beleidsuitgangspunten geformuleerd. Deze zijn onderverdeeld in policy en investment beliefs. De policy beliefs zijn afgeleid van de overtuigingen van het bestuur waarbij rekening gehouden is met de resultaten van het risicobereidheidsonderzoek dat onder de deelnemers en gepensioneerden van het fonds uitgevoerd is.

Policy beliefs

1. Pensioenen in de opbouwfase dienen mee te bewegen met de loonontwikkeling, terwijl in de uitkeringsfase koopkrachtbehoud de ambitie dient te zijn.

De voorwaardelijke toeslagverlening wordt gefinancierd uit het overrendement van het fonds.

2. Solidariteit is de basis voor het voorkomen van grote verschillen in pensioenuitkeringen tussen verschillende generaties. Het opbouwen van buffers prefereert dan ook boven het uitdelen van overschotten.

Het fonds heeft als ambitie om een volledig geïndexeerd pensioen voor deelnemers en gewezen deelnemers en pensioengerechtigden te bewerkstelligen. In het verleden gemiste toeslagen dienen te worden ingehaald. Op het moment dat de ambitie volledig is gerealiseerd, komen aanwezige overschotten terecht in de buffers om zodoende de ambitie naar de toekomst toe meer zeker te stellen.

3. Solidariteit tussen nieuwe pensioenopbouw en opgebouwde rechten is de basis voor het voorkomen van grote verschillen in opbouw van pensioenaanspraken tussen deelnemers.

Het fonds wenst de mate van solidariteit te beperken tot maximaal 1% dekkingsgraad over de periode 2021 tot en met 2025.

4. De risico/rendementshouding van het fonds en het daaraan gekoppelde beleggingsbeleid, dienen in lijn te zijn met de doelstelling van het fonds.

Het fonds voert een op de lange termijn gericht beleggingsbeleid met als doel om de gestelde toeslagambitie te kunnen realiseren. Hierbij wordt rekening gehouden met de korte termijn risico's op korten en niet indexeren van het nominale pensioen. De fluctuaties die dit beleid ten gevolge heeft voor pensioenresultaten dient duidelijk en transparant met de deelnemers te worden gecommuniceerd.

5. Beleggingsrisico's worden binnen marges geaccepteerd en zijn mede afgestemd op de risicohouding van de deelnemer

Het fonds neemt beleggingsrisico's om de met sociale partners overeengekomen toeslagambitie te kunnen realiseren. De acceptabele marges zijn geborgd doordat stuur- en monitorvariabelen zijn benoemd en geborgd in het proces van Integraal Balansmanagement (IBM).

Het fonds vindt het daarnaast van belang om onder de deelnemers draagvlak te hebben voor het te voeren (beleggings)beleid. Bij het vaststellen van de risico/rendementshouding worden de resultaten van de deelnemersenquête dan ook meegewogen.

6. Het spreiden van kortingen verbetert de schokbestendigheid van de pensioenen.

Het fonds wil eventuele kortingen spreiden binnen de mogelijkheden die de wet hiertoe geeft. Bij deze afweging dienen ook de administratieve lasten en uitvoeringskosten meegenomen te worden.

Investment beliefs

De beleggingsovertuigingen bevatten zowel overtuigingen omtrent de beleidsvorming voor een beleggingsportefeuille als de operationele uitvoeringen.

Financiële markten

1. Beleggingsrendement is nodig om adequate pensioenresultaten voor de deelnemer te realiseren. Beleggingsrendement betekent risico's accepteren.

Waarom: De pensioenpremie financiert slechts een deel van de volledige pensioenambitie. Om deze reden heeft het fonds additionele financiering nodig, die het verwacht uit beleggingsrendementen, waarvoor bijbehorende risico's gelopen dienen te worden. Beleggers in bijvoorbeeld aandelen en bedrijfsobligaties lopen beleggingsrisico en worden hiervoor beloond. Vanwege de beweeglijkheid van de risicopremies en onderlinge correlaties, is diversificatie over de diverse risicobronnen en beleggingscategorieën essentieel.

Consequentie: Om invulling te geven aan de doelstelling van het pensioenfonds moet bepaald worden hoeveel rendement benodigd is en in welke mate risico dient te worden gelopen. De vaststelling van het strategisch beleggingsbeleid, waaronder de keuze voor de te gebruiken beleggingscategorieën alsmede haar omvang, vormt hierbij het uitgangspunt.

2. PDN is als lange termijn belegger in staat om een extra risicopremie met betrekking tot illiquide beleggingen te verdienen.

Waarom: Het belegd vermogen van het pensioenfonds kan voor een deel illiquide zijn, omdat het pensioenfonds een lange termijn belegger is en de verplichtingen gespreid (en gepland) in de tijd uitbetaald worden. Het pensioenfonds kan door de lange beleggingshorizon profiteren van aanwezige risicopremies.

Consequentie: PDN alloceert een deel van het vermogen naar illiquide beleggingen.

3. Diversificatie van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën kan beleggingsrisico's reduceren. Geen enkele beleggingscategorie wordt op voorhand uitgesloten, tenzij deze is strijd is met andere investment beliefs.

Waarom: Vanwege het gegeven dat correlaties over het algemeen lager zijn dan 1, kan het risicoprofiel van de totale beleggingsportefeuille verlaagd worden door het combineren van beleggingscategorieën.

Consequentie: De beleggingsportefeuille bestaat uit verschillende beleggingscategorieën waarvan de onderlinge correlaties op lange termijn lager (dan 1) zijn.

4. De waarde van beleggingen fluctueert, maar het rendement tendeert op termijn naar een gemiddelde waarde.

Waarom: Kapitaalmarkten zijn grillig en risicopremies kunnen over een langere periode (3 tot 5 jaar) variëren. Op langere termijn tendeert bijvoorbeeld de nominale rente naar een vergoeding voor reële economische groei aangevuld met een inflatiecomponent. Ten aanzien van risicopremies geldt dat over langere termijn deze vergoeding voor additioneel risico wordt gerealiseerd.

Consequentie: Door tijdelijke afwijkingen ten opzichte van het langjarig gemiddelde kan door middel van het toekennen van tactische beleidsruimte additioneel rendement behaald worden.

Governance

5. Het beleggingsbeleid wordt afgestemd op het pensioenresultaat van de deelnemers.

Waarom: Om alle pensioenen nu en in de toekomst te kunnen uitkeren moet het pensioenfonds over voldoende vermogen beschikken in relatie tot de verplichtingen. Daarom stemt het bestuur het beleggingsbeleid af op de aard en omvang van de verplichtingen van het pensioenfonds (inclusief indexatie-ambitie).

Consequentie: Het strategisch beleggingsbeleid wordt bepaald door middel van ALM-analyses waarbij de totale balans als input dient. Toevoegen en wijzigen van beleggingscategorieën worden niet op zichzelf, maar in samenhang met de hele balans geëvalueerd.

6. Vertrouwen van deelnemers is essentieel voor het fonds. De beleggingsportefeuille moet transparant en helder zijn, de genomen beleggingsbeslissingen uitlegbaar en de kosten verantwoord.

Waarom: De bouwstenen van de beleggingsportefeuille dienen begrepen te worden door het Bestuur en zijn toezichtorganen en dienen uitlegbaar te zijn aan de deelnemers. Voorkomen dient te worden dat het Bestuur onevenredig veel tijd en capaciteit aan één beleggingscategorie, mandaat of positie moet besteden of dat een bovenmatig beroep op externe expertise nodig is bijvoorbeeld op juridisch of fiscaal gebied.

Consequentie: Het pensioenfonds beoordeelt het bestaande strategisch beleggingsbeleid en voorstellen tot aanpassing hiervan op complexiteit en uitlegbaarheid. De kosten van beleggingen moeten passen binnen de kaders die het Bestuur hiervoor heeft opgesteld.

7. Bestuur en uitvoerder hebben dezelfde doelstelling ten aanzien van beleggingen. Via een strategisch partnerschap met een (eigen) uitvoeringsorganisatie wordt dit geborgd.

Waarom: Belangrijk is dat het beleid en de uitvoering van het beleid goed op elkaar aansluiten en dat hier geen tegengestelde belangen zijn. Dit wordt gerealiseerd door een strategisch partnerschap met een eigen uitvoeringsorganisatie zonder winstoogmerk. Kwalitatief hoogwaardige en integrale dienstverlening is gebaat bij inzicht en kennis op het gebied van fiduciair advies, fiduciair beheer en portefeuillemanagement.

Consequentie:

- DPS levert integrale dienstverlening aan PDN als strategisch partner op het gebied van fiduciair advies, fiduciair beheer en portefeuillemanagement. Op specifieke onderdelen worden externe adviseurs en vermogensbeheerders ingeschakeld.
- Beleggingsmandaten kunnen zowel intern als extern beheerd worden. Intern en extern beheerde beleggingsmandaten worden op gelijke wijze en op basis van gelijke, door het bestuur vastgestelde criteria gemonitord, geëvalueerd en beoordeeld. Voor elk nieuw beleggingsmandaat wordt vooraf volgens diezelfde criteria expliciet de keuze tussen intern en extern beheer gemaakt door het bestuur.

Beleggingsproces

8. Het strategische beleggingsbeleid bepaalt in belangrijke mate het te bereiken rendement en risico.

Waarom: Het bepalen van het strategische beleggingsbeleid is de belangrijkste beleggingskeuze die het fonds maakt. Door spreiding van (risicobronnen van) beleggingscategorieën kan het risico op totaalniveau gereduceerd worden zonder dat dit ten koste gaat van het verwacht rendement. Het Bestuur besteedt om die reden veel aandacht aan het samenstellen van het strategische beleggingsbeleid.

Consequentie: Aanpassingen in het strategische beleggingsbeleid zullen beoordeeld worden op de toegevoegde waarde op totaal portefeuille niveau via portfolioconstructie. Om die reden zullen alleen beleggingen worden toegevoegd als deze uitlegbaar zijn en daarnaast een minimale omvang binnen de beleggingsportefeuille (kunnen) krijgen om een duidelijke toegevoegde waarde te hebben op portefeuilleniveau

Actief beheer kan lonen.

Waarom: Het kan lonen om actieve posities in te nemen ten opzichte van normwegingen, bijvoorbeeld omdat:

- Markten zijn niet volledig efficiënt. De mate van efficiëntie verschilt per financiële markt.
- Tactische beslissingen met een kortere termijn horizon kunnen daarom soms meerwaarde opleveren binnen een mandaat en tussen de mandaten maar dienen met terughoudendheid en discipline te worden toegepast.

Consequentie: Het Bestuur stelt een actief risicobudget ter beschikking om bovengenoemde inefficiënties uit te nutten. Het bestuur evalueert periodiek op welke beleidsonderdelen en binnen welke belegging categorieën actief beheer lonend kan zijn en in welke mate hiervoor risicobudget beschikbaar gesteld wordt.

Duurzaamheid

9. Integreren van duurzaamheid draagt bij aan de lange termijn doelen van zowel fonds als deelnemers.

Waarom: Het fonds ziet:

- duurzaamheid als een vorm van lange termijn risicomanagement, voor risico's die niet financieel zijn en kan zodoende bijdragen aan de doelen van het fonds

- o *het integreren van duurzaamheidsfactoren in het beleggingsproces voor betere beleggingsbeslissingen zorgt, waarmee het rendement/risicoprofiel van de beleggingsportefeuille naar verwachting verbetert*
- o *dat een open dialoog met bedrijven waarin het belegt een bijdrage levert aan het financiële en maatschappelijke rendement*
- o *dat met gerichte investeringen in specifieke sectoren of thema's gelieerd aan zijn deelnemers zij effectief toegevoegde waarde levert en zo het verschil maakt voor zijn deelnemers*
- o *dat een grotere transparantie en zichtbaarheid van het pensioenfonds op het gebied van duurzaam beleggingsbeleid moet worden nagestreefd.*

Consequentie: PDN heeft een beleid op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen vastgesteld, bestaande uit: uitsluitingen, transparantie, corporate governance, ESG-integratie in mandaten en engagement.

Risico beliefs

Risico principes ("beliefs") zijn de overtuigingen waarop het fonds het risicomanagement baseert. Ze vormen voor het fonds belangrijke uitgangspunten en dienen als kader bij besluitvorming over het nemen, mitigeren en accepteren van risico.

De risico beliefs zijn opgenomen in hoofdstuk 8.1.

6.2 Risicohouding

In de missie van het fonds wordt aangegeven dat de middelen van het fonds op een verantwoorde wijze worden belegd teneinde zo veel als mogelijk de verplichtingen na te komen en de toeslagambitie te realiseren tegen een door het bestuur aangegeven acceptabel risiconiveau. Dit acceptabel risiconiveau wordt in deze paragraaf nader op een kwalitatieve en kwantitatieve manier omschreven.

6.2.1 Kwalitatieve risicohouding

Het fonds streeft er naar om toeslagen te verlenen op de pensioenaanspraken en -uitkeringen. Het lopen van beleggingsrisico is hiervoor noodzakelijk. Bij het vaststellen van de risicohouding houdt het bestuur rekening met alle belanghebbenden. Dit zijn onder andere dsm-firmenich, de aangesloten ondernemingen en de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. De mate van risicoacceptatie van het bestuur is onder andere gebaseerd op kwalitatieve uitgangspunten.

In de Policy beliefs worden o.a. de volgende uitgangspunten benoemd:

- Het fonds voert een op de lange termijn gericht beleggingsbeleid met als doel om de gestelde toeslagambitie te kunnen realiseren. Hierbij wordt rekening gehouden met de korte termijn risico's op korten en niet indexeren van het nominale pensioen. De fluctuaties die dit beleid ten gevolge heeft voor pensioenresultaten dient duidelijk en transparant met de deelnemers te worden gecommuniceerd.
- Beleggingsrisico's worden binnen marges geaccepteerd en zijn mede afgestemd op de risicohouding van de deelnemer. Bij het vaststellen van de risico/rendementshouding worden de resultaten van de deelnemersenquête dan ook meegewogen.

Uitgangspunten benoemd in de Investment beliefs zijn:

- Beleggingsrendement is nodig om adequate pensioenresultaten voor de deelnemer te realiseren. Beleggingsrendement betekent risico's accepteren. Diversificatie van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën kan daarentegen beleggingsrisico's weer reduceren. Het strategische beleggingsbeleid bepaalt in belangrijke mate het te bereiken rendement en risico.

Zoals hierboven beschreven vormt het risicobereidheidsonderzoek onder de deelnemers een belangrijke input voor de risicohouding van het bestuur. Uit het risicobereidheidsonderzoek (uitgevoerd in 2019 door Peter Zegwaart) volgden onder andere de volgende conclusies:

- "Groot vertrouwen in en waardering voor PDN leiden tot relatief hoge risicobereidheid."
- "Mispercepties en zorgen kunnen juist leiden tot keuze voor zekerheid, vooral bij jongeren".
- "Deelnemers kiezen voor indexatie-ambitie en accepteren keerzijde daarvan, mits fluctuaties beperkt blijven."
- "Daarom weinig draagvlak voor scenario's met 70%/90% zakelijke waarden".

- “Bij deelnemers ouder dan 35 jaar weerspiegelt mix met 50% zakelijke waarden gemiddelde risicohouding het best. Die past ook bij de jongeren en gepensioneerden, als balans tussen indexatie ambitie en uitkering als het economisch tegenzit”
- “Gepensioneerden en ook de deelnemers vinden het belangrijk dat de pensioenuitkering niet te veel fluctueert, want dat brengt de wens om te kunnen blijven leven zoals nu in gevaar. In die context past ook de voorkeur van de gepensioneerden voor het uitsmeren van een eventuele verlaging over een periode van 10 jaar.”

6.2.2 *Kwantitatieve risicohouding*

De kwantitatieve risicohouding is per pensioenregeling vastgelegd rekening houdend met de kwalitatieve uitgangspunten.

Pensioenregeling (PR)

De pensioenregeling is een uitkeringsovereenkomst. De vastlegging van de kwantitatieve risicohouding voor de pensioenregeling komt tot uitdrukking in een bandbreedte voor het feitelijk vereist eigen vermogen (korte termijn toets) en grenswaarden voor uitkomsten uit de haalbaarheidstoets in termen van pensioenresultaat en afwijking mediaan versus slecht weer pensioenresultaat (langetermijntoets). Concreet wordt de risicohouding in de pensioenregeling als volgt vastgesteld:

Bandbreedte feitelijk vereist eigen vermogen

- 16%-23%

Grenswaarden haalbaarheidstoets

1. Ondergrens voor verwacht mediaan pensioenresultaat uitgaande van de actuele dekkingsgraad: 90%;
2. Bovengrens voor het verschil tussen het verwacht mediaan pensioenresultaat uitgaande van de actuele dekkingsgraad en het slechtweer pensioenresultaat: 30%;
3. Ondergrens voor verwacht mediaan pensioenresultaat uitgaande van de dekkingsgraad inclusief vereist eigen vermogen: 100%.

Procedure toetsing

Jaarlijks wordt getoetst of het risicoprofiel van het fonds nog past binnen de kwantitatieve risicohouding. Hiertoe wordt gekeken naar het vereist eigen vermogen en wordt de haalbaarheidstoets uitgevoerd door het fonds, waarbij rekening wordt gehouden met de actuele dekkingsgraad en de voorgeschreven parameterwaarden met betrekking tot de economische scenario's. Als uit de jaarlijkse toets blijkt dat de bandbreedte voor het vereist eigen vermogen of de op basis van de laatst uitgevoerde aanvangshaalbaarheidstoets eigen gekozen grenswaarden 1. en 2. worden geschonden, dan zal het bestuur van het fonds de Sociale Partners hierover informeren en met hen in overleg treden om te bezien of maatregelen genomen moeten worden.

Nettopensioenregeling (NPR)

De NPR is een premieregeling. Voor de NPR speelt zowel de risicohouding in de opbouwfase als de risicohouding van de variabele uitkering in de uitkeringsfase. Voor een premieregeling of een variabele uitkering komt de risicohouding van het fonds tot uitdrukking in de door het fonds gekozen maximaal aanvaardbare afwijking van het verwacht pensioen in een pessimistisch scenario ten opzichte van het verwachte pensioen in een verwacht scenario. In de opbouwfase gaat het hierbij om het verwacht pensioen op pensioendatum; in de uitkeringsfase om afwijking van het pensioen van jaar op jaar. De berekening gebeurt met behulp van de uniforme rekenmethodiek (URM).

Opbouwfase

Voor de opbouwfase is de risicohouding afhankelijk van de keuze voor het inkopen van een stabiele uitkering of een variabele uitkering, aangezien de verwachte en 'slecht weer' uitkering bij een stabiele uitkering ook afhangt van de dekkingsgraad van het fonds op het moment van inkopen.

Stabiele uitkering

Maatman (leeftijdscohort)	35	40	45	50	55	60	65
Maximale afwijking tussen pensioen in pessimistisch en verwacht scenario	47,5%	45%	42,5%	38,5%	34%	24%	12,5%

Variabele uitkering

Maatman (leeftijdscohort)	35	40	45	50	55	60	65
Maximale afwijking tussen pensioen in pessimistisch en verwacht scenario	68%	66,5%	61%	54,5%	48%	37,5%	21,5%

Uitkeringsfase

Om de risicohouding van de variabele uitkering in de NPR te kwantificeren wordt gekeken naar het 5% percentiel van de jaarlijkse wijziging van de uitkering. Omdat het 5% percentiel van jaar op jaar erg kan schommelen en het daarmee moeilijk is om een harde maatstaf te bepalen wat toelaatbaar is (zonder deze al te hoog te moeten vaststellen), wordt de maatstaf gekoppeld aan het 5% percentiel van alle waarnemingen in de eerste 30 jaar.

De grens voor de jaarlijkse afwijking (gebaseerd op het 5% percentiel van de jaarlijkse afwijkingen in de komende 30 jaar) is vastgesteld op -5%.

Procedure toetsing

De toets of het risicoprofiel van de NPR voor zowel de opbouwfase als de uitkeringsfase (bij een variabele uitkering) nog voldoet aan de vastgelegde risicohouding wordt normaliter eens in de 3 à 5 jaar uitgevoerd, aansluitend bij de strategische beleidscyclus van het fonds. Vanwege de aankomende Wtp-transitie heeft het fonds besloten om deze toets niet meer uit te voeren tot de WTP-transitie.

Als uit de toets blijkt dat de eigen gekozen grenswaarden worden geschonden, dan zal het bestuur van het fonds de Sociale Partners hierover informeren en met hen in overleg treden om te bezien of maatregelen genomen moeten worden.

Prepensioenspaarregeling (PPS)

De PPS is een gesloten premiereregeling waarbinnen geen nieuwe opbouw meer plaatsvindt. Voor de PPS speelt alleen de risicohouding in de opbouwfase die tot uiting komt in de maximaal toelaatbare afwijking van de verwachte PPS-uitkering op PPS-datum in een verwacht en pessimistisch scenario. De berekening gebeurt met behulp van de uniforme rekenmethodiek (URM).

Maatman (leeftijdscohort)	50	55	60
Maximale afwijking tussen pensioen in pessimistisch en verwacht scenario	23%	18,5%	17%

Procedure toetsing

De toets of het risicoprofiel van de PPS voor de opbouwfase nog voldoet aan de vastgelegde risicohouding wordt normaliter eens in de 3 à 5 jaar uitgevoerd, aansluitend bij de strategische beleidscyclus van het fonds. Vanwege de aankomende Wtp-transitie heeft het fonds besloten om deze toets niet meer uit te voeren tot de WTP-transitie.

Als uit de toets blijkt dat de eigen gekozen grenswaarden worden geschonden, dan zal het bestuur van het fonds bezien of maatregelen genomen moeten worden.

6.3 Eigen vermogen

6.3.1 Waarderingsgrondslagen beleggingen

Buitenlandse valuta

Waarden van activa en passiva genoteerd in buitenlandse valuta worden omgerekend in euro's tegen de koersen ultimo verslagjaar. Transacties luidende in vreemde valuta worden in de administratie tegen dagkoersen opgenomen. Koersverschillen worden geboekt bij de indirecte beleggingsopbrengsten.

Beleggingen in vastgoed

Beleggingen in beursgenoteerd onroerend goed worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagjaar bekende marktwaarde. Beleggingen in niet-beursgenoteerde onroerend goed participatiemaatschappijen worden gewaardeerd tegen de laatst bekende intrinsieke waarde.

Beleggingen in aandelen

Beleggingen in aandelen worden gewaardeerd op de ultimo verslagjaar bekende marktwaarde. Aandelen waarvoor geen actuele beurswaarde beschikbaar is worden gewaardeerd tegen de geschatte marktwaarde.

Beleggingen in vastrentende waarden

Beleggingen in vastrentende waarden worden gewaardeerd op ultimo verslagjaar bekende marktwaarde inclusief opgelopen rente. Voor vastrentende waarden waarvan geen marktprijs beschikbaar is, wordt gebruik gemaakt van onafhankelijke externe partijen om een waardering te kunnen verkrijgen. De waardering van de overige vastrentende waarden wordt via een theoretische prijs berekend op basis van de op dat moment geldende rentecurve eventueel met een risico-opslag.

Beleggingen in derivaten

Beleggingen in beursgenoteerde derivaten worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagjaar bekende marktprijzen. Onderhandse derivaten, waarvan geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van actuele marktparameters.

Overige beleggingen

De overige beleggingen waarvan geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van gevalideerde modellen, overeengekomen uitgangspunten en voorlopige nog niet extern gevalideerde jaarverslagen. Indien voor overige beleggingen wel een directe marktwaardering beschikbaar is (bijvoorbeeld goud), dan worden deze gewaardeerd tegen de ultimo verslagjaar bekende marktwaarde.

Vorderingen

Vorderingen worden tegen de nominale waarde opgenomen, met uitzondering van vorderingen inzake gecedeerde aanspraken. Deze worden op dezelfde grondslagen berekend als de pensioenverplichtingen. Vorderingen betreffende beleggingen zijn onder beleggingen meegenomen.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

6.3.2 Technische voorzieningen

Het fonds stelt toereikende technische voorzieningen vast met betrekking tot de tot de datum van vaststelling opgebouwde onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen.

Het fonds voert de pensioenregelingen uit conform de pensioenreglementen. De pensioenaanspraken en -rechten zijn verzekerd in eigen beheer.

De vaststelling van de technische voorzieningen geschiedt op basis van de volgende uitgangspunten:

- de berekening vindt plaats op basis van de methodiek zoals genoemd in artikel 2 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen;
- de grondslagen zijn gebaseerd op prudente beginselen inzake overlijden, arbeidsongeschiktheid en levensverwachting;
- de methodiek van vaststelling is van jaar op jaar consistent;
- wijziging in juridische, demografische en/of economische omstandigheden vormen aanleiding tot heroverweging van de gekozen methodiek en de te hanteren grondslagen.

De technische voorziening bestaat uit de technische voorziening risico fonds, de technische voorziening risico deelnemer en de overige technische voorziening.

De technische voorziening risico fonds is vastgesteld als:

- a) de technische voorziening voor de pensioenregeling (PR) en
- b) de technische voorziening risico fonds voor de nettopensioenregeling (NPR), zijnde:
  - voor (gewezen) deelnemers de actuariële contante waarde van de opgebouwde pensioenaanspraken (voor zover inkoop heeft plaatsgevonden), inclusief de tot de balansdatum verstrekte toeslagen;
  - voor pensioengerechtigden de actuariële contante waarde van de verzekerde pensioenen, inclusief de tot balansdatum verstrekte toeslagen;
  - voor arbeidsongeschikte deelnemers de actuariële contante waarde van de verzekerde pensioenen, inclusief het premievrijgestelde deel van de toekomstige pensioenopbouw en inclusief de tot de balansdatum verstrekte toeslagen.
  - Tevens wordt rekening gehouden met een mogelijke toekomstige schadelast uit hoofde van premievrijstelling en arbeidsongeschiktheidspensioen voor zieke werknemers die mogelijk arbeidsongeschikt zullen worden door middel van een IBNR-reserve. Deze IBNR-reserve wordt vastgesteld als de som van de risicopremies voor arbeidsongeschiktheid uit de (ongedempte) kostendeekkende premie van de afgelopen twee jaren, waarbij deze risicopremies worden vastgesteld als respectievelijk 5,0% van de koopsom voor de jaaropbouw en 2,0% van het verzekerde arbeidsongeschiktheidspensioen;
  - voor de ingegane pensioenuitkeringen: de contante waarde van de ingegane uitkeringen;
  - voor nog niet ingegaan wezenpensioen: een procentuele opslag op de contante waarde van het opgebouwde partnerpensioen voor niet-ingegaan;
  - voor (tijdelijke) ouderdomspensioenaanspraken die al ingegaan hadden moeten zijn, maar dat nog niet zijn, wordt tot 5 jaar na het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd een voorziening ter hoogte van de gemiste uitkeringen aangehouden. Deze voorziening wordt vastgesteld als het nog uit te keren bedrag opgerent met de eerstejaarsrente van de rentetermijnstructuur. Als verzekerden 5 jaar na hun pensioenleeftijd hun pensioen nog niet hebben aangevraagd, wordt niet meer voor hen gereserveerd.
- c) de technische voorziening risico fonds voor de ingegane uitkeringen uit hoofde van de prepensioenspaarregeling (PPS), zijnde de vastgestelde contante waarde van de ingegane uitkeringen, inclusief toegekende toeslagen.

De technische voorziening risico fonds is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen:

Interest:	Conform de meest actuele rentetermijnstructuur, zoals deze wordt gepubliceerd door DNB.
Sterfte:	
○ <i>Pensioenregeling (PR):</i>	AG Prognosetafel 2022 met PDN ervaring 2022
○ <i>Nettopensioenregeling (NPR):</i>	AG Prognosetafel 2022 met PDN ervaring 2022 en aanvullende correctiefactor van 94%.
Partnerfrequentie:	Tot de pensioenleeftijd wordt uitgegaan van de PDN Partnerfrequentie 2022. Op de pensioenleeftijd wordt uitgegaan van 100% partnerfrequentie. Na de pensioendatum wordt de voorziening vastgesteld op basis van de werkelijke burgerlijke staat (bepaalde partner).
Leeftijdsbepaling:	Er wordt verondersteld dat de deelnemers op 1 juli van hun geboortjaar zijn geboren.
Leeftijdsverschil:	De vrouwelijke partner/verzekerde wordt verondersteld twee jaar jonger te zijn dan de mannelijke verzekerde/partner.

Uitkeringen:	De uitkeringen zijn continu betaalbaar verondersteld.
Wezenopslag:	2% op de voorziening voor opgebouwd partnerpensioen.
Opslagen:	
○ - <i>Opslag uitkeringen:</i>	Voor reglementaire uitkeringsvoorwaarden en mogelijke verdere stijging van de AOW-leeftijd dan nu verondersteld, wordt de netto voorziening verhoogd met 0,25%.
○ - <i>Opslag leeftijdsverschil</i>	Voor de bepaling van het leeftijdsverschil wordt de netto voorziening verhoogd met 0,85%.
Kosten:	Voor dekking van toekomstige uitbetalingskosten wordt de netto voorziening (inclusief opslag uitkeringen) verhoogd met 2,25%.

De PDN ervaring 2022, de PDN ervaring 2022 met correctie factor van 94% (NPR) en de PDN Partnerfrequentie 2022 is terug te vinden in bijlage 3.

De technische voorziening risico deelnemers is gelijk aan de som van de individuele spaarsaldi van de deelnemers, zijnde de som van de door de deelnemers ingelegde gelden in de prepensioenregeling (PPS) en de nettopensioenregeling (NPR) en het uitkeringscollectief voor de variabele (nettopensioen)uitkeringen, vermeerderd met de daarover bijgeschreven rendementen.

Aanpassing van de grondslagen vindt plaats bij besluit van het bestuur als gevolg van bijvoorbeeld nieuwe overlevingstafels en/of als ontwikkelingen bij het pensioenfonds daartoe aanleiding geven.

Grondslagen reglementaire omzettingfactoren

In het pensioenreglement, het nettopensioenreglement en het prepensioenreglement zijn diverse factoren opgenomen met betrekking tot de individuele keuzemogelijkheden in deze regelingen (zoals vervroeging, uitstel, uitruil, variabele uitkeringshoogte en aanwending van spaarsaldi). Deze factoren worden jaarlijks aangepast op basis van de volgende grondslagen:

Sterfte:

- *Bruto regelingen:* AG Prognosetafel 2022 met PDN ervaring 2022.
- *Nettopensioenregeling:* AG Prognosetafel 2022 met PDN ervaring 2022 en aanvullende correctiefactor van 94%.

Partnerfrequentie: Tot de pensioenleeftijd wordt uitgegaan van de PDN Partnerfrequentie 2022.
Op de pensioenleeftijd wordt uitgegaan van 100% partnerfrequentie. Na de pensioendatum wordt de voorziening vastgesteld op basis van de werkelijke burgerlijke staat (bepaalde partner).

Leeftijdsverschil: De vrouwelijke partner/verzekerde wordt verondersteld twee jaar jonger te zijn dan de mannelijke verzekerde/partner.

Seksneutraliteit

- *Bruto regelingen:* Gebaseerd op de verhouding van de voorziening man / vrouw voor niet pensioengerechtigden.
- *Nettopensioenregeling* Gebaseerd op de verhouding van de voorziening man / vrouw voor niet pensioengerechtigden in de nettopensioenregeling (NPR).

Kostenopslag: 2,25%.

Opslag uitkeringen: Voor reglementaire uitkeringsvoorwaarden en mogelijke verdere stijging van de AOW-leeftijd dan nu verondersteld, wordt de netto voorziening verhoogd met 0,25%.

Opslag leeftijdsverschil: Voor de bepaling van het leeftijdsverschil wordt de netto voorziening verhoogd met 0,85%.

Rekenrente:

- *Pensioenregeling (PR):* Rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB op 30 september van het voorafgaande kalenderjaar.
- *Prepensioenregeling (PPS):* Rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB per einde van voorafgaand kwartaal.
- *Nettopensioenregeling (NPR):* Rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB per einde van voorafgaand kwartaal.

Solvabiliteitsopslag

- *Pensioenregeling (PR):* Niet van toepassing.
- *Prepensioenregeling (PPS) - levenslange uitkering:* Opslag volgens beleidsdekkingsgraad per einde van voorafgaand kwartaal, gemaximeerd op het VEV (op basis van de meest recente berekening van het VEV) en geminimaliseerd op 0%.
- *Prepensioenregeling (PPS) - tijdelijke uitkering:* Opslag volgens beleidsdekkingsgraad per einde van voorafgaand kwartaal, gemaximeerd op het MVEV en geminimaliseerd op 0%.
- *Nettopensioenregeling (NPR)- stabiele uitkering:* Opslag volgens dekkingsgraad van fondspers einde van voorafgaand kwartaal, geminimaliseerd op het MVEV.
- *Nettopensioenregeling (NPR)- variabele uitkering:* Opslag volgens dekkingsgraad van variabele uitkeringscollectief per einde van voorafgaand kwartaal,

De PDN ervaring 2022, de PDN ervaring 2022 met correctie factor van 94% (NPR) en de PDN Partnerfrequentie 2022 is terug te vinden in bijlage 3.

Aanpassing van de grondslagen vindt plaats bij besluit van het bestuur als gevolg van bijvoorbeeld nieuwe overlevingstafels en/of als ontwikkelingen bij het pensioenfonds daartoe aanleiding geven.

6.3.3 Methode berekening opslag voor kosten

Het fonds hanteert momenteel een kostenopslag van 2,25% en herijkt deze opslag in beginsel iedere drie jaar maar ook als ontwikkelingen bij het pensioenfonds daartoe aanleiding geven. De laatste herijking heeft in 2022 plaatsgevonden.

De kostenvoorziening wordt zodanig vastgesteld dat deze voorziet in alle toekomstige kosten die verband houden met de uitvoering van de bij het pensioenfonds ondergebrachte regelingen, die voortvloeien uit de tot de datum van vaststelling opgebouwde pensioenverplichtingen. Hieronder vallen de kosten van het voeren van de administratie, de communicatie, het doen van uitkeringen, bestuurskosten, bestuursondersteuning, advies en controle. Voor kosten die verband houden met vermogensbeheer wordt niet gereserveerd en wordt verondersteld dat deze uit het beleggingsrendement worden gefinancierd.

Ook wordt er geen rekening gehouden met kosten die verband houden met de opbouw van nieuwe aanspraken van deelnemers. De kostenvoorziening wordt daarom gebaseerd op de kostenprognose van een slapend fonds.

Bij het berekenen van de kostenvoorziening wordt een zo realistisch mogelijke prognose gemaakt van de genoemde kosten. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in directe kosten en uitvoeringskosten. Van de directe kosten wordt verondersteld dat deze afnemen op basis van de wortel van het geschatte aantal verzekerden met een veronderstelde ondergrens.

Van de uitvoeringskosten wordt verondersteld dat deze lineair afnemen met de geschatte afname van het aantal verzekerden. De prognose van het aantal verzekerden wordt gebaseerd op de sterftegrondslagen van het fonds. Verder wordt er bij de prognose van de kosten rekening gehouden met een veronderstelde prijsinflatie en wordt de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur gehanteerd om de contante waarde van de toekomstige uitvoeringskosten te bepalen. Deze contante waarde wordt uitgedrukt in een percentage van de netto technische voorziening.

Daarnaast is verondersteld dat het fonds liquideert als de omvang van de kosten (gerelateerd aan de liggende voorziening) relatief hoger zijn dan gebruikelijk in de markt. Concreet betekent dit dat het (gesloten) fonds zich voorneemt om na circa 20 jaar te onderzoeken of liquidatie gewenst is.

Het bestuur oordeelt op basis van de uitkomst van de voornoemde berekening in hoeverre het gehanteerde percentage aanpassing behoeft. Bij het vaststellen van de kostenvoorziening houdt het bestuur rekening met de onzekerheid omtrent de schatting.

Het jaarlijkse verloop van de kostenvoorziening is (gelet op de methodiek waarbij wordt uitgegaan van een percentage van de netto voorziening) afhankelijk van het verloop van de netto voorziening.

6.3.4 Methode berekening opslag uitkeringen

Het fonds hanteert momenteel een opslag voor uitkeringsduur van 0,25% en herijkt deze opslag als ontwikkelingen daartoe aanleiding geven. De laatste herijking heeft in 2022 plaatsgevonden. De opslag is bedoeld om te reserveren waarvoor conform de overige fondsgrondslagen nog niet gereserveerd wordt:

- Conform het actuele reglement keert PDN in de maand van overlijden van de gepensioneerde nog een volledige maand ouderdomspensioen uit;
- In een aantal gevallen keert PDN (op basis van ingegane pensioenen uit oude reglementen) als slotuitkering bij overlijden van de gepensioneerde twee maanden ouderdomspensioen uit aan de nabestaanden; en
- Toekomstige verhogingen van de AOW-leeftijd waardoor PDN tijdelijke pensioenuitkeringen langer uitkeert.

Als op enig moment in de toekomst een (significant) andere prognose van de AOW-leeftijden ontstaat (bijvoorbeeld door politieke ontwikkelingen of door significante aanpassing van de levensverwachting waar de AOW-leeftijd van wordt afgeleid), kan opnieuw gekeken worden naar de opslag voor uitkeringsduur.

6.3.5 Minimaal vereist eigen vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen wordt jaarlijks vastgesteld op basis van artikel 131 Pensioenwet en de voorschriften in het Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen.

Als het pensioenvermogen minder bedraagt dan de som van de technische voorzieningen en het minimaal vereist eigen vermogen, bestaat er een dekkingstekort.

6.3.6 Vereist eigen vermogen

Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat behoort bij de evenwichtssituatie van het fonds en wordt vastgesteld met inachtneming van artikel 132 Pensioenwet, de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling en de Regeling Parameters Pensioenfondsen. In die situatie is het eigen vermogen zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% ten aanzien van de als onvoorwaardelijk aangemerkte onderdelen van de pensioenovereenkomst wordt voorkomen dat het fonds binnen één jaar beschikt over minder middelen dan de hoogte van de technische voorzieningen.

Het fonds berekent het vereist eigen vermogen met behulp van de standaardmethode. Die behelst dat de impact van een aantal standaardscenario's (het standaardmodel) op de waarde van de pensioenbalans wordt doorgerekend. De binnen het door het fonds uitgevoerde Risk & Control Assessment (RCA) geïdentificeerde materiële risico's passen volledig binnen de door het FTK benoemde risicofactoren (S_1 t/m S_{10}). Het fonds is daarom van mening dat de belangrijkste risico's van het fonds zijn ondergebracht in het toegepaste standaardmodel. De risicofactoren waarbij DNB een 'open' invulling hanteert (S_7 t/m S_{10}) alsook eventuele additionele risico's zijn door het bestuur beoordeeld. Het bestuur is van mening dat liquiditeitsrisico (S_7), concentratierisico (S_8) en operationeel risico (S_9) geen materiële impact hebben op de financiële positie van het fonds, hetgeen inhoudt dat geen kapitaalbuffers worden aangehouden voor deze risico's.

Voor het actief beheer risico (S_{10}) hanteert het fonds een systematiek waarbij gekeken wordt naar (een inschatting van) de tracking error van de aandelenlocatie in de rendementsportefeuille. Als deze tracking error kleiner is dan 1% wordt geen opslag voor actief risico in het VEV meegenomen. Als deze tracking error op jaarbasis groter is dan 1% zal het actief beheer risico worden vastgesteld over de aandelenlocatie in de rendementsportefeuille conform de handreiking van DNB (datum 22 december 2014).

Op basis van de toegepaste standaardmethodiek bestaat de benodigde buffer voor risico fonds (S) om te voldoen aan voornoemde wettelijke zekerheidsmaatstaf van 97,5% uit de componenten S_1 tot en met S_{10} die als volgt worden berekend:

Renterisico (S_1)

Dit is het effect van een ongunstige wijziging van de rente/rentetermijnstructuur volgens de tabel uit het document "Uitwerking herziening berekeningssystematiek Vereist Eigen Vermogen" van juni 2011.

Risico zakelijke waarden (S_2)

De waardedaling van de zakelijke waarden die opgevangen moet kunnen worden is als volgt vastgesteld:

Zakelijke waarden	Waardedaling %
Mature markets en beursgenoteerd vastgoed	30%
Emerging markets	40%
Hedgefonds en private equity	40%
Vastgoed (niet beursgenoteerd)	15%

Valutarisico (S_3)

Het effect van een daling van alle valutakoersen ten opzichte van de euro waarbij onderscheid wordt gemaakt in ontwikkelde en opkomende markten conform de systematiek zoals vermeld in het document "Uitwerking herziening berekeningssystematiek Vereist Eigen Vermogen" van juni 2011.

Grondstoffenrisico (S_4)

Het effect van een waardedaling met 35% moet opgevangen kunnen worden.

Kredietrisico (S_5)

Het effect van een toename van de actuele credit spread (marktrenteopslag voor kredietrisico) op de portefeuille vastrentende waarden conform de systematiek zoals vermeld in het document "Uitwerking herziening berekeningssystematiek Vereist Eigen Vermogen" van juni 2011.

De ratings zoals deze bij de vaststelling van het vereist eigen vermogen worden gebruikt sluiten aan bij de ratings die administratief conform het beleggingsplan worden gehanteerd. Deze methodiek houdt in grote lijnen in dat wordt gekeken naar Bloomberg Composite Rating ("BCR"). Als deze niet beschikbaar is, dan wordt de laagste van Moody's en S&P gehanteerd.

Verzekeringstechnisch risico (S₆)

Onvoorzienbare sterfterisico's als gevolg van procesrisico leiden tot een hoger vereist eigen vermogen. Daarnaast zijn er onvermijdbare sterfterisico's, zoals de onzekerheid rondom de sterftetrend (trend sterfte onzekerheid of TSO) en de negatieve stochastische afwijkingen (NSA). Deze onvermijdbare risico's zijn ook onderdeel van het vereist eigen vermogen voor verzekeringstechnisch risico welke gelijk is aan een percentage van de op actuele waarde berekende TV. Dit percentage is afhankelijk van:

- a) de gemiddelde leeftijd¹ binnen het fonds: hoe jonger het fonds, hoe hoger het percentage;
- b) het karakter van de regeling: is bijvoorbeeld het partnerpensioen op spaar- of op risicobasis toegekend;
- c) het aantal (gewezen) deelnemers (hoe groter het aantal deelnemers, hoe lager het percentage).

Liquiditeitsrisico (S₇), concentratierisico (S₈) en operationeel risico (S₉)
Deze risico's zijn op 0 gesteld.

Actief beheer risico (S₁₀)

Een (inschatting van) de tracking error van de aandelenallocatie in de rendementsportefeuille wordt berekend op basis van (inschattingen van) de tracking errors van de mandaten en de onderliggende correlaties. Indien deze tracking error groter is dan 1% wordt de schok bepaald als $(1,96 * [\text{tracking error}] + [\text{total expense ratio}])$.

Vereist eigen vermogen risico fonds (S) en totaal vereist eigen vermogen

S, de benodigde buffer voor risico fonds, wordt bepaald door S₁ t/m S₁₀ samen te nemen waarbij rekening wordt gehouden met de correlaties als beschreven in het document "Uitwerking herziening berekeningssystematiek Vereist Eigen Vermogen" van juni 2011.

Aangezien er naast de TV risico fonds sprake is van een TV risico deelnemers moet ook daarover een VEV worden vastgesteld. Dit is gelijk aan 25% van de netto beheerslasten van het afgelopen boekjaar. Het totale vereist eigen vermogen is gelijk aan S en het VEV over de TV risico deelnemers.

Indien het pensioenvermogen minder bedraagt dan het evenwichtsvermogen (de som van de technische voorzieningen en het vereist eigen vermogen), bestaat er een reservetekort.

Dit wordt vastgesteld op basis van de beleidsdekkingsgraad.

6.3.7 Evenwichtsvermogen en vrij vermogen

Het evenwichtsvermogen is het vermogen dat behoort bij de evenwichtssituatie van het fonds en is gelijk aan de technische voorziening (zie paragraaf 6.1.2) vermeerderd met het vereist eigen vermogen c.q. de benodigde buffer om te voldoen aan de wettelijke zekerheidsmaatstaf van 97,5% (zie paragraaf 6.1.4).

Het vrij vermogen van het fonds bestaat uit het deel van het aanwezige pensioenvermogen voor zover dat uitgaat boven het evenwichtsvermogen.

6.3.8 Herstelplan

Wanneer de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds aan het eind van enig kwartaal onder de grens van het vereist eigen vermogen ligt, meldt het pensioenfonds dit onverwijld aan de toezichthouder en stelt binnen maximaal drie maanden een herstelplan op conform het bepaalde in artikel 138 PW en het Besluit FTK pensioenfonds. Het herstelplan van het pensioenfonds is gebaseerd op een hersteltermijn van 10 jaar.

---

¹ De gemiddelde leeftijden per risicogroep is bepaald door te wegen naar TV, en niet naar aantallen deelnemers. Zou gebruik zijn gemaakt van de gemiddelde leeftijden naar aantallen deelnemers, dan zou dat resulteren in een hoger verzekeringstechnisch risico.

6.4 Premiebeleid

6.4.1 Kostendekkende premie

Artikel 128 van de Pensioenwet schrijft voor dat een kostendekkende premie wordt vastgesteld die bestaat uit de volgende componenten:

1. koopsom voor de onvoorwaardelijke onderdelen van de pensioentoezegging;
2. solvabiliteitsopslag over premieonderdeel '1';
3. opslag voor uitvoeringskosten;
4. koopsom voor voorwaardelijke onderdelen van pensioentoezegging met inachtneming van de geformuleerde ambitie en de wijze van financieren.

Deze elementen van de kostendekkende premie zijn als volgt nader gedefinieerd:

- ad 1. de actuariële benodigde premie voor de inkoop van de onvoorwaardelijke onderdelen uit het pensioenreglement berekend op basis van de nominale rentetermijnstructuur. Deze wordt vastgesteld als de som van de in het boekjaar te verwachten verhoging van de aanspraken door pensioenopbouw. De risicopremies van nog niet opgebouwde aanspraken op (tijdelijk) partnerpensioen, risicopremies voor het partnerpensioen in de nettopensioenregeling (NPR) en risicopremies voor arbeidsongeschiktheid zijn eveneens vervat in dit premieonderdeel. Hierbij wordt gerekend op basis van de actuariële grondslagen, zoals beschreven onder 6.3.2, waarbij de risicopremie voor arbeidsongeschiktheid wordt vastgesteld als 5,0% van de koopsom voor de jaaropbouw en 2,0% van het verzekerde arbeidsongeschiktheidspensioen;
- ad 2. een solvabiliteitsopslag die gelijk is aan het percentage vereist eigen vermogen voor risico fonds (zoals beschreven onder 6.3.7) over het premieonderdeel als beschreven onder ad 1.;
- ad 3. voor uitvoeringskosten wordt uitgegaan van de daadwerkelijk gerealiseerde kosten (exclusief kosten vermogensbeheer), voor zover deze niet gefinancierd worden uit de voorziening voor excassokosten (hierbij geldt een minimum van 0). Ex-ante (voordat de realisatie bekend is) wordt uitgegaan van een opslag van 0,25% van de som van de pensioengevende salarissen;
- ad 4. gelet op het voorwaardelijke karakter van het toeslagbeleid, wordt in de premie geen element opgenomen voor toeslagen en wordt hiervoor ook niet gereserveerd (zie 6.6 voor een nadere omschrijving van het toeslagbeleid).

6.4.2 Gedempte (kostendekkende) premie

Op grond van artikel 128 van de Pensioenwet en artikel 4 van het Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen maakt het fonds gebruik van de mogelijkheid tot het dempen van de kostendekkende premie.

Het fonds gaat bij de berekening van de gedempte kostendekkende premie uit van het verwacht rendement berekend conform de parameters zoals opgenomen in artikel 23a Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen.

6.4.3 Impact op dekkingsgraad

Naast de (wettelijke) toets op de kostendekkendheid van de premie, toets het fonds ook of de impact van de pensioenopbouw en de bijbehorende premie op de dekkingsgraad binnen de afgesproken marge blijft. Concreet is hierover afgesproken:

1. De cumulatieve impact van de premie/opbouw op de dekkingsgraad ("M1-effect") over de periode 2021 t/m 2025 dient minder negatief uit te vallen dan -1%-punt. Mocht op basis van de DNB-rentetermijnstructuur (en dekkingsgraad) per ultimo september 2024 blijken dat deze cumulatieve grens in 2025 overschreden dreigt te worden overschreden, dan zal de pensioenopbouw over 2025 dusdanig worden verlaagd dat dit niet meer het geval is.
2. Indien in 2025 de opgebouwde pensioenaanspraken en – rechten verlaagd dienen te worden als gevolg van de financiële positie van het fonds, dan dient de impact van de premie/opbouw ("M1") in 2024 niet méér negatief te zijn dan de impact van de gedane uitkeringen ("M2") in dat jaar op de dekkingsgraad. Mocht dit wel het geval zijn, dan zal de pensioenopbouw over 2025 dusdanig worden verlaagd dat dit niet meer het geval is.

6.5 Beleggingsbeleid en vermogensbeheer

In dit hoofdstuk wordt o.a. in hoofdlijnen het beleggingsbeleid van het fonds met betrekking tot de pensioenregeling (PR) beschreven. Het beleggingsbeleid is in detail vastgelegd in het beleggingsplan. Daarnaast zijn er per beleggingscategorie investment cases opgesteld met de achtergronden en kaders die van toepassing zijn. Een investment case beschrijft de voornaamste kenmerken, globale kaders en richtlijnen (voor mandaatbeheer) die voor het fonds van belang zijn voor elke beleggingscategorie. In bijlage 1 is de verklaring inzake beleggingsbeginselen van het bestuur opgenomen. Een aantal specifieke elementen met betrekking tot het beleggingsbeleid inzake de prepensioenspaarregeling (PPS) en de nettopensioenregeling (NPR) zijn separaat beschreven in paragraaf 6.5.14 respectievelijk paragraaf 6.5.15.

6.5.1 Organisatie en opzet van de uitvoering van de vermogensbeheeractiviteiten

De afdeling Vermogensbeheer van DPS bestaat uit de subafdelingen Fiduciair management en Portefeuillemanagement.

Fiduciair management is verantwoordelijk voor het integrale strategische beleggingsadvies voor het fonds, de (advisering over) selectie/deselectie, monitoring en evaluatie van alle mandaten. Het fonds wordt door DPS geadviseerd en begeleid in het hele proces van vermogensbeheer. Daarbij beperkt DPS zich niet tot het uitvoeren van beleggingsopdrachten. Samen met het pensioenfonds worden de doelstellingen, balanspositie, rendementsambitie en het risicoprofiel bepaald en vertaald naar een passende strategie voor zowel de pensioenregeling (PR), de nettopensioenregeling (NPR) als de prepensioenspaarregeling (PPS). Dit omvat het opstellen en uitvoeren van een beleggingsbeleid vanuit een balansbenadering. Ook de verplichtingenkant komt daarbij nadrukkelijk in beeld. De belangen van het fonds worden behartigd door een klantmanager. De betreffende klantmanager is vertegenwoordigd in het klantenteam van DPS en representeert het pensioenfonds binnen DPS met betrekking tot het beleggingsbeleid. De afdeling Fiduciair management geeft strategisch vermogensbeheeradviezen aan het pensioenfonds met betrekking tot de beleggingscategorieën en het te voeren strategisch beleggingsbeleid. Dit resulteert uiteindelijk in een strategisch beleidsplan voor meerdere jaren en een jaarlijks beleggingsplan waarin alle normwegingen, benchmarks, de belangrijkste kaders en richtlijnen zijn weergegeven inzake het beleggingsbeleid zoals dat wordt uitgevoerd voor het fonds.

Het tactische en operationele vermogensbeheer wordt door de afdeling Portefeuillemanagement uitgevoerd binnen de door de fondsbesturen bepaalde risicolimieten en in overeenstemming met het door het fonds vastgestelde beleggingsplan. Het fonds wordt onverwijld geïnformeerd indien de samenstelling van de activa niet voldoet aan het beleggingsplan. Indien de samenstelling van de activa van het fonds niet voldoet aan het beleggingsplan treft het fonds passende maatregelen. Het portefeuillebeheer van een geselecteerd aantal mandaten wordt uitgevoerd door de afdeling Portefeuillemanagement van DPS. Daarmee houdt DPS de uitvoeringskosten beheersbaar en dit biedt daarmee ook toegang tot kennis en informatie vanuit de kapitaalmarkten. Voor het beheer van de overige mandaten wordt gebruik gemaakt van andere vermogensbeheerders.

Beleggingsorders worden door de vermogensbeheerders van het fonds afgehandeld. Met deze vermogensbeheerders zijn afspraken gemaakt ten aanzien van het verwerken van beleggingsorders (het orderuitvoeringsbeleid). In het orderuitvoeringsbeleid staan de maatregelen en processtappen beschreven welke zorgdragen voor een optimale uitvoering van de uit te voeren orders.

6.5.2 Strategisch beleggingsbeleid

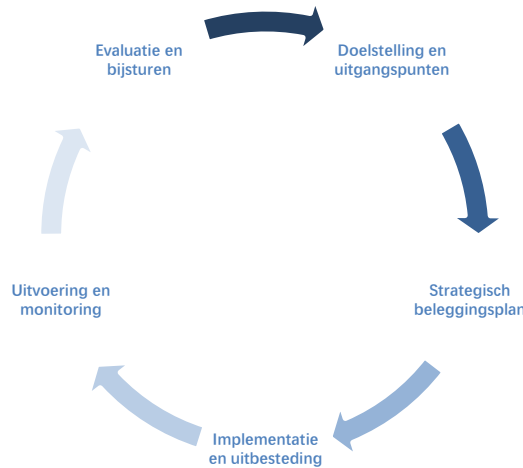
De hoofdlijnen van het lange termijn strategisch beleggingsbeleid met ingangsdatum 1 januari 2023 zijn vastgelegd in het Strategisch Beleidsplan 2023-2025. Het strategisch beleidsplan bevat naast de strategische doelen en ambities ook de beleidsuitgangspunten (beliefs) die aan de basis liggen van het lange termijn strategische beleid.

Deze uitgangspunten hebben betrekking op de ontwikkeling van het deelnemersbestand, de economische uitgangspunten waaronder verwachtingen omtrent renteniveaus, rendementen en volatiliteiten, maar ook premiestelling en toeslagen- en kortingsbeleid. Het strategisch beleidsplan bevat tenslotte ook het strategisch beleggingsbeleid en de mate van afdekking voor rente- en valutarisico.

In het beleggingsplan en de mandaatrichtlijnen wordt een verdere uitwerking en detaillering opgesteld van het strategisch beleidsplan waarin het te voeren operationele beleggingsbeleid nader wordt geconcretiseerd binnen de kaders en risicogrenzen van het voornoemde lange termijn strategisch beleggingsbeleid.

6.5.3 Strategische beleggingscyclus

De strategische beleggingscyclus beschrijft de verschillende stappen van de strategische beleggingscyclus inclusief de rollen van alle stakeholders in dit proces. De cyclus bestaat uit vijf stappen zoals te zien is in onderstaande figuur.

Deze integrale aanpak heeft geleid tot een strategisch beleid en vertaling van dit beleid naar een meerjarig strategisch beleidsplan waarin het lange termijn beleggingsbeleid op hoofdlijnen is weergegeven (allocatie over kernportefeuilles en hedgingstrategieën). Hierbij geldt dat de operationele inrichting van het beleggingsbeleid en daarmee ook de uiteindelijke concrete portefeuilleconstructie zoals uitgeschreven in het beleggingsplan zijn vormgegeven rondom de kaders en aanwijzingen zoals deze op hoofdlijnen zijn vervat in het strategisch beleidsplan. Hiermee wordt een consistent beleggingsbeleid dat aansluit bij de lange termijn strategische doelstellingen zeker gesteld.

Binnen het beleggingsplan wordt evenals binnen het strategisch beleidsplan een verantwoord en evenwichtig beleggingsbeleid voorgestaan binnen een door het bestuur op strategisch niveau bepaald acceptabel risicoprofiel.

Het strategisch beleggingsbeleid is gebaseerd op beleidsuitgangspunten (waaronder policy, risk en investment beliefs), maar ook op de vastgestelde ambitie en risicohouding, gegeven economische scenario's. De beleidsvormingsfase vindt plaats in stap 1 en 2 met de vaststelling van de doelstellingen en uitgangspunten. Vanuit de analyses van diverse beleidsvarianten leidt dit tot het beleid hetgeen wordt vastgelegd in het strategisch beleidsplan en beleggingsplan vanuit waar de verdere implementatie en uitbesteding plaatsvindt in stap 3. De monitoring en evaluatie (stap 4 en 5) vindt periodiek plaats in de maand- en kwartaalverslaglegging alsook conform de doorlopende beleidsagenda. Voor de monitoring zijn triggers bepaald om het proces te structureren rondom het moment van evaluatie van het strategisch beleggingsbeleid. Als blijkt dat de aannames in de beleidsvormingsfase niet meer adequaat blijken te zijn, of dat de ambitie of risicohouding niet meer in lijn is met hetgeen het fonds bepaald heeft, dan is dit aanleiding om het strategisch beleggingsbeleid, de uitgangspunten en/of de ambities/risicohouding mogelijk te herijken.

In het diagram op de voorgaande pagina is dit vormgegeven door de beleidscyclus. Praktisch is dit vormgegeven met de triggers op de volgende variabelen: kapitaalmarkten, koopkracht en dekkingsgraad. Daarnaast houdt het bestuur via het kwartaalverslag diverse andere variabelen in de gaten (monitoringsvariabelen), zoals de kans op korten, gemiddelde omvang van korten en de kritische dekkingsgraad.

Kapitaalmarkten

Er wordt gekeken naar de afwijking ten opzichte van de verwachting conform het economisch basisscenario van:

- Niveau van de nominale 10-jaars swaprente
- Cumulatief rendement rendementsportefeuille
- Niveau van de prijsinflatie (year-on-year)

Er is sprake van een trigger bij meer dan twee standaardafwijkingen verschil per kwartaaleinde. Een afwijking van meer dan één standaarddeviatie die 4 opeenvolgende kwartaaleinden aanhoudt geldt ook als trigger.

Koopkracht

Ondergrens voor verwachte koopkracht op lange termijn (15 jaar) uitgaande van de actuele dekkingsgraad: 95%.

Ondergrens voor slechtweert koopkracht op lange termijn (15 jaar) uitgaande van de actuele dekkingsgraad: 62% voor actieven (t.o.v. loonindexatie) en 64% voor niet-actieven (t.o.v. prijsindexatie).

Dekkingsgraad

Voor de actuele dekkingsgraad gelden de volgende triggers:

- Kritische dekkingsgraad
- Niveau van 90%
- MVEV
- VEV

Naast herevaluatie door het raken van een trigger kunnen er bij de behandeling van het jaarlijkse beleggingsplan ook beperkte wijzigingen van het beleggingsbeleid plaatsvinden, die vallen binnen de kaders en richtlijnen zoals geformuleerd in het strategisch beleidsplan. Deze wijzigingen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op het wijzigen van allocaties binnen de kernportefeuilles of van bepaalde benchmarks of uitwerkingen.

6.5.4 Samenstelling strategische beleggingsportefeuille en bandbreedtes

Het doel van de totale beleggingsportefeuille is om de lange termijn ambities van het fonds waar te maken binnen de risicoruimte, die vormgegeven is in het Strategisch Beleidsplan.

De normwegingen voor de matching- en rendementsportefeuille zijn overgenomen uit het Strategisch Beleidsplan 2023-2025.

Kernportefeuille	Norm
Matchingportefeuille	45,0%
Rendementsportefeuille	55,0%
Liquide middelen	0,0%
Totaal	100,0%

De normwegingen fluctueren als gevolg van rendementsverschillen.

De reguliere rebalancing naar de normwegingen in de tabel vindt gebruikelijk éénmaal per jaar plaats. Als de fluctuerende normwegingen door rendementsverschillen meer dan 5%-punt afwijken van de in bovenstaande tabel geformuleerde normwegingen, dan zal een analyse plaatsvinden of een additionele rebalancing op het niveau van de kernportefeuilles geïmplementeerd dient te worden.

Naast de in het beleggingsplan aangegeven kaders en richtlijnen, welke uitgedrukt zijn in termen van allocatiegrenzen ten opzichte van de normwegingen, is een additionele risicorestrictie aan de invulling van de totale tactische/operationele allocatieruimte geformuleerd op balansniveau. Deze additionele risicorestrictie is geformuleerd in termen van dekkingsgraadvolatiliteit. De dekkingsgraadvolatiliteit van de beleggingen mag maximaal 1%-punt afwijken van de ex-ante 1-jaars standaardafwijking van het

dekkingsgraadrendement van de strategische normportefeuille, gegeven het economisch basisscenario. Deze risicograad wordt in de reguliere verslaglegging op kwartaalbasis gemeten en gerapporteerd.

De hiervoor genoemde actieve beleidsruimte wordt ingezet om de selectie- en allocatieruimtes binnen de beleggingscategorieën vorm te geven. De actieve beleidsruimtes binnen de mandaten zijn bewust gekozen vanuit een risico-/rendementsperspectief (en stijl) en deze zijn naar verwachting stabiel in de tijd. De verschillende actieve beleidsruimtes zijn passend verdeeld.

6.5.5 Matchingportefeuille

Doelstelling

De doelstelling van de matchingportefeuille is om de renteafdekking te realiseren met een gunstig risico-/rendementsprofiel met obligaties met een hoge kredietwaardigheid, waarbij de rente de dominante factor is in het rendements-/risicoprofiel en renteswaps. Daarmee wordt getracht een hoge mate van zekerheid omtrent toekomstige kasstromen voortkomend uit couponbetalingen en aflossingen te bewerkstelligen, waarbij de waarschijnlijkheid van wanbetalingen beperkt is.

Het liquide deel van de matchingportefeuille wordt enhanced passief beheerd met een gematigd risicoprofiel. Door positioneringen binnen de beleggingscategorieën van het liquide deel van de matchingportefeuille wordt ernaar gestreefd om op middellange termijn een hoger rendement na kosten te behalen.

Normwegingen

De matchingportefeuille bestaat uit drie onderdelen. De rente overlay, liquide en illiquide fysieke beleggingen. De liquide beleggingen bevatten de reguliere staatsleningen (nominaal en inflation-linked), supranationals, sub-sovereigns, agencies en bedrijfsobligaties (credits). De illiquide beleggingen bestaan uit allocaties naar Nederlandse hypotheek en erfpacht beleggingen.

Onderstaande tabel geeft de normwegingen weer:

Matchingportefeuille	Norm*
Rente overlay	Act**
Liquide beleggingen	Act**
Nominale staatsleningen	40,0%
Inflation-linked bonds	35,0%
Investment grade credits	25,0%
Illiquide beleggingen	Act**
Totaal	100,0%

* De normwegingen zijn floating en veranderen als gevolg van rendementsverschillen.

** Act = actuele portefeuillewegingen..

6.5.6 Rendementsportefeuille

De doelstelling van de rendementsportefeuille is om voldoende rendement te behalen om de toeslagambitie te kunnen realiseren, alsmede om de financiering van de te betalen rente in de rente-overlay (indien van toepassing) te realiseren. Door middel van actief beleid wordt binnen de toegestane risicoruimte gestreefd op lange termijn een outperformance ten opzichte van de benchmark te bewerkstelligen na kosten. De rendementsportefeuille is onderverdeeld in twee onderdelen: (1) reguliere zakelijke waarden met daarin aandelen, beursgenoteerd vastgoed en obligaties en (2) alternatieve beleggingen. De normwegingen zijn als volgt:

Rendementsportefeuille	Norm*
Reguliere zakelijke waarden	Act**
Aandelen	62,5%
Vastgoed (beursgenoteerd indirect)	12,5%
Hoogrentende obligaties	25,0%
Alternatieve Beleggingen	Act**
Goud	43,5%
Infrastructuur	39,1%
Niet-beursgenoteerd indirect vastgoed	17,4%
Microfinanciering	n.v.t.
Totaal	100,0%

* De normwegingen zijn floating en veranderen als gevolg van rendementsverschillen.

** Actuele portefeuillewegingen. Er zal een rebalancing plaatsvinden naar het feitelijk portefeuillegewicht ten opzichte van de pro rata (norm)wegingen van de andere categorieën.

6.5.7 Liquide middelen

De beleggingscategorie Liquide Middelen heeft als doel om de toevertrouwde liquide middelen (uit hoofde van portefeuillebeheer en onderpand) prudent te beheren. De liquide middelen kunnen aangehouden worden als kasgeld bij banken (rekening courant), deposito's, repurchase agreements (repo's) of kortlopende Europese overheidsobligaties met een hoge kredietwaardigheid. Bij deze prudente benadering wordt ook een voldoende mate van diversificatie van debiteurenrisico nagestreefd.

6.5.8 Renteafdekking

De renteafdekking van het fonds wordt vormgegeven door de matchingportefeuille en bestaat uit de fysieke obligaties en een rente overlay.

De omvang van de rente overlay wordt zodanig vastgesteld dat de totale renteafdekking overeenkomt met de mate van renteafdekking ten opzichte van de verplichtingen, berekend op basis van marktwaarde, die van toepassing is conform de vastgestelde rentestaffel. De normafdekking die geldt bij de vigerende rentestand (Q3 2023) is 42%. Om het curverisico te beheren worden een viertal looptijdsegmenten onderscheiden: 5-, 10-, 20- en 30-jaars.

Voor de verplichtingen wordt inzake de kasstromen gebruik gemaakt van de meest recente prognose voor het eind van het jaar.

Doelstelling

De doelstelling van de totale renteafdekking is om de nominale rentegevoeligheid van de verplichtingen af te dekken afgestemd op de (dynamische) rentestaffel.

Dynamische rentestaffel

De omvang van de totale renteafdekking wordt dynamisch bepaald, afhankelijk van het niveau van de nominale 10-jaars swaprente. De normafdekking wordt uitgedrukt als een percentage van de rentegevoeligheid van de verplichtingen, berekend op basis actuele marktrentes.

10-jaars swaprente	Norm afdekking
1,0%	26,0%
2,5%	42,0%
4,0%	55,0%
5,5%	67,0%

De beoordeling van het al dan niet bereiken van een trigger is de (dagelijkse) slotprijs van de Bloomberg ticker "EUSA10" (bron: Bloomberg Composite Market Price London).

De rentestafel dient als volgt geïnterpreteerd te worden. Bij een 10-jaars swaprente van bijvoorbeeld 3,0% bedraagt de rente-afdekking 42%. Als de rente het niveau bereikt van 4,0% (of meer) dan kan de renteafdekking aangepast worden naar 55%. Als de rente daalt tot onder de 1,0%, dan kan de renteafdekking verlaagd worden naar 26%.

Het defaultbesluit bij het raken van een triggerniveau is echter om géén wijzigingen in de nominale rentehedge door te voeren. Als zich specifieke fonds- of marktomstandigheden voordoen, kan het bestuur besluiten om de renteafdekking te wijzigen (conform de dynamische rentestafel), op advies van de Commissie Beleggingen.

Voor de renteafdekking gelden een aantal risicokaders die inhouden dat de rentehedge niet te veel mag afwijken van de beoogde afdekking (zowel in niveau als in curvepositionering) die in het beleggingsplan is opgenomen.

Componenten renteafdekking

De renteafdekking wordt, zoals vorenstaand toegelicht, vormgegeven door twee onderdelen van de beleggingsportefeuille:

Fysieke obligaties van de matchingportefeuille

De matchingportefeuille is samengesteld uit een allocatie in staatsleningen, bedrijfsobligaties, inflation-linked obligaties, erfpacht en hypotheekleningen. De matchingportefeuille wordt enhanced passief beheerd binnen specifieke risicokaders.

Binnen de matchingportefeuille zijn daartoe bandbreedtes ingericht om door actief beheer op het gebied van landenallocatie en debiteurselectie toegevoegde waarde te realiseren ten opzichte van de marktbenchmarks.

Met betrekking tot de bijdrage van de inflation-linked bonds en erfpacht geldt een correctiefactor van 0,5 op de reële rentegevoeligheid om gevolg te geven aan het feit dat deze beleggingscategorieën niet volledig correleren met de nominale rente. De vastgestelde factor 0,5 is consistent met de relevante parameter die gehanteerd wordt in de berekening van het vereist eigen vermogen. De overige allocaties in obligaties binnen de matchingportefeuille worden volledig meegenomen in de renteafdekking.

Een renteoverlay bestaande uit rentederivaten.

Een renteoverlay kan toegevoegd worden aan de portefeuille en bestaat uit renteswaps en/of rentefutures. De renteoverlay is dan ingericht om enerzijds de rentegevoeligheid van de matchingportefeuille aan te vullen tot een niveau dat overeenkomt met de in totaal gewenste renteafdekking die van toepassing is conform de vastgestelde rentestafel en anderzijds om het curve- en swapspreadriscio te mitigeren. De renteoverlay wordt passief beheerd.

Om het curverisico te beheersen, wordt de totale renteafdekking uitgesplitst over een viertal looptijdsegmenten (5, 10, 20 en 30 jaar) met hiervoor geldende kaders.

Rebalancing

De omvang en samenstelling van de renteafdekking wordt jaarlijks aangepast aan de rentegevoeligheid van de actuele pensioenverplichtingen.

Niet-gerealiseerd resultaat swaps binnen de matchingportefeuille

Uiterlijk indien het niet-gerealiseerd resultaat van de bilaterale, niet-geclearde swaps binnen de matchingportefeuille groter is dan 4% van het totaal belegd vermogen (positief of negatief), dan dient dit niet-gerealiseerde resultaat gereduceerd te worden. In de praktijk betekent dit een aanpassing van de vaste rente in de swaps (eventueel in combinatie met een beperkte aanpassing van de nominale waarden om eenzelfde rentegevoeligheid als voorheen te bewerkstelligen). Indien het niet-gerealiseerd resultaat positief is en als onderpand in contanten is gestort, zal het resultaat prudent en liquide belegd worden in lijn met de voorwaarden die voor liquide middelen gelden.

6.5.9 Valuta-afdekking

Doelstelling

De valuta-afdekking heeft als doel om de voornaamste valutarisico's in de beleggingsportefeuille te reduceren.

De strategische normafdekking van het valutarisico binnen de mandaten van de matching- en rendementsportefeuille wordt passief vormgegeven.

Implementatie en beheer

- De niet-euro allocaties binnen de matchingportefeuille worden voor 100% afgedekt. Daarbij wordt een passief beheer gevoerd.
- Binnen de rendementsportefeuille worden de voornaamste niet-euro allocaties voor 55% afgedekt.

De valutabasket is samengesteld uit de grootste non-euro exposures (thans USD, GBP, JPY en CHF). De normwegingen en kaders zijn bepaald op deze valutabasket. Indien de feitelijke omvang van een niet-euro valuta groter wordt dan 3% van de waarde van de rendementsportefeuille (exclusief Alternatieve beleggingen), dan zal beoordeeld worden of de betreffende valuta in aanmerking komt om opgenomen te worden in de valutabasket. De overige niet-euro valuta binnen de rendementsportefeuille worden strategisch niet afgedekt vanwege de beperkte omvang van de betreffende posities en bijbehorend risico.

De valuta in de opkomende markten worden niet afgedekt uit rendements- en kostenoverwegingen.

De valuta binnen alternatieve beleggingen worden niet meegenomen in de valuta-overlay, tenzij een specifiek mandaat een volledige en unhedged exposure kent tot non-euro valuta (bijvoorbeeld Equitix - GBP).

- De valuta van de onderliggende exposure (van de hoofdnotering van de onderliggende positie) is leidend ten behoeve van de valuta afdekking.
- Er wordt geen gebruik gemaakt van proxy hedging² (ook niet in geval van currency pegs).
- Minimaal op tweewekelijkse basis (medio en einde maand) wordt getoetst of de onderliggende portefeuille-allocaties in lijn zijn met de onderliggende waarden binnen de overlay mandaten.

Normafdekking

Rekening houdend met de af te dekken valuta zoals hiervoor beschreven, gelden de volgende kaders voor de valuta afdekking per valuta voor de matchingportefeuille en alternatieve beleggingen. Voor de rendementsportefeuille (excl. alternatieve beleggingen) gelden de kaders voor de valuta in de valutabasket.

Portefeuille	Stijl	Norm afdekking*	Minimum	Maximum
Nominale staatsleningen	Passief	100,0%	-5,0%	+5,0%
Inflation-linked bonds	Passief	100,0%	-5,0%	+5,0%
Rendementsportefeuille	Actief	55,0%	-5,0%	+5,0%

* Normwegingen als % van de daadwerkelijke onderliggende portefeuille-exposure

² Dit betekent concreet dat de valuta afdekking van een bepaalde valuta via een andere valuta gedaan wordt, waarbij een hoge correlatie verondersteld wordt. Een currency peg is een beleidsmatige koppeling van de koers van een valuta aan een andere valuta. Koersbewegingen tussen deze valuta zijn derhalve zeer klein (onder normale omstandigheden).

Instrumenten en onderpand

De instrumenten die ingezet mogen worden voor het afdekken van valutarisico zijn valutatermijncontracten (fx spot en fx forwards) met een maximale resterende looptijd van drie maanden³. Voor het settlementproces wordt gebruik gemaakt van “continuous-linked settlement” (CLS), waardoor het tegenpartijrisico op het moment van settlement zoveel mogelijk gemitigeerd wordt. Het niet-gerealiseerd resultaat van de valutatermijncontracten wordt gedekt met onderpand (cf EMIR-richtlijnen). In onderstaande tabel staan de onderpandsvoorwaarden genoemd.

Het tegenpartijrisico gedurende de looptijd van de valutatermijncontracten wordt als volgt gemitigeerd:

	Grenswaarden / voorwaarden
Spreiding tegenpartijen	Minimaal 3 per mandaat
Kredietwaardigheid tegenpartijen	Minimaal A-1 of P-1 (short term rating) op moment van afsluiten
Onderpand	Dagelijks en volledig in cash of core-Europese staatsobligaties

6.5.10 Resultaatsevaluatie

Het bestuur heeft een risicobeheersing- en controlesysteem ingevoerd om te waarborgen dat de realisatie van strategische, operationele en financiële doelstellingen wordt bewaakt, de verslaggeving betrouwbaar is en wet- en regelgeving wordt nageleefd. Het controlesysteem omvat diverse controlerapportages welke periodiek door DPS aan het bestuur worden opgeleverd. Op kwartaalbasis wordt gerapporteerd over de kwaliteit van de dienstverlening op basis van KPI's zoals vastgelegd in de Service Level Agreement. DPS dient zorg te dragen voor een volledige administratie van de beleggingsportefeuille en alle daarop betrekking hebbende transacties. Elke maand wordt in het maandverslag verantwoording afgelegd over het gevoerde beleggingsbeleid. Hierin wordt per (deel)categorie de performance weergegeven van de categorie en de desbetreffende benchmark.

Naast de performance wordt ook de weging van desbetreffende categorie in de maandverslagen gerapporteerd. In de jaarrekening van het fonds wordt eveneens verantwoording afgelegd over het beheer van het belegd vermogen. Tenslotte wordt de dekkingsgraad wekelijks aan het bestuur gerapporteerd.

Op dagbasis wordt door DPS zowel de performance van de beleggingsportefeuille als van de benchmark berekend. Dit wordt op totaalniveau maar ook op de onderliggende (deel)niveaus, op sectorniveau en op fondsniveau uitgevoerd. Tevens vindt er op dagbasis een performance-attributie plaats op de betreffende sturniveaus. De performancemeting, -berekening en -presentatie van DPS voldoet aan de wereldwijd geaccepteerde standaard GIPS® (Global Investment Performance Standards). De GIPS® compliancy wordt jaarlijks extern geverifieerd.

Voor zover processen aan derden, niet zijnde DPS, zijn uitbesteed, vindt de beheersing van deze risico's plaats door DPS. Een beperkt gedeelte van het vermogensbeheer wordt niet uitgevoerd door DPS, maar door externe beheerders. Het gaat hier om specialistische producten en markten waarvoor er bijvoorbeeld intern onvoldoende kennis aanwezig is om die portefeuille te beheren, het niet kosteneffectief is om intern kennis op te bouwen of omdat het handelen continu moet gebeuren of de tijdszone kan leiden tot problemen. In deze gevallen selecteert DPS de externe beheerder volgens een door het fonds geaccordeerde procedure. Binnen deze procedure monitort DPS de externe beheerder op performance, beleggingsproces, continuïteit, service en het naleven van de contractueel gestelde richtlijnen. Daarnaast worden de rapportages van onafhankelijke derden inzake de operationele activiteiten van de externe beheerders beoordeeld. De resultaten van de voornoemde controle activiteiten worden in het maandverslag en via separate rapportages aan het bestuur gecommuniceerd. Op jaarbasis vindt nog een uitgebreide evaluatie plaats van de externe managers.

³ Vanuit operationele overwegingen, kan deze termijn maximaal twee weken langer zijn om de posities door te rollen

6.5.11 Voornaamste risico's

Marktrisico

Om het ambitieniveau van de toeslagverlening waar te kunnen maken, moet het fonds voldoende rendement behalen en een deel van het vermogen toewijzen aan risicovolle beleggingscategorieën, zoals zakelijke waarden. Deze beleggingen brengen risico met zich mee. In de strategische allocatie is bepaald hoeveel van het vermogen aan zakelijke waarden wordt toegewezen. De waarde van zakelijke waarden is gevoelig voor bewegingen op de financiële markten waar de betreffende beleggingen worden verhandeld.

Marktrisico omvat niet alleen het koersrisico van aandelen, maar ook koersrisico's van vastgoed, beleggingen in niet-beursgenoteerde fondsen, grondstoffen en derivaten waarvan de onderliggende waarde gevoelig is voor de koersontwikkeling van de wereldwijde financiële markten.

Het marktrisico wordt strategisch, ingegeven door het ambitieniveau terzake herstelkracht en toeslagverlening van het fonds, niet afgedekt omdat het fonds ervan uitgaat dat zakelijke waarden op langere termijn waarde toevoegen. Zakelijke waarden zijn op de langere termijn van belang voor het kunnen realiseren van de toeslagambitie van het fonds. Deze beleggingen zijn derhalve in de rendementsportefeuille ondergebracht. Het marktrisico wordt beperkt door spreiding van de beleggingen over landen, sectoren en individuele beleggingstitels, waardoor niet marktgedreven ontwikkelingen een beperkte invloed hebben op de totale waarde van de portefeuille. Het additionele zakelijke waarden risico dat via actief beheer kan worden ingenomen, wordt beperkt door middel van bandbreedtes rond de strategische normbewegingen.

Renterisico

De rentegevoeligheid van de nominale pensioenverplichtingen is groter dan de rentegevoeligheid van de beleggingen. Bij een rentedaling stijgt de waarde van de pensioenverplichtingen daardoor sterker dan de waarde van de aangehouden beleggingen. Deze mismatch in de balans heeft impact op de dekkingsgraad van het fonds bij een rentewijziging. Het renterisico zou in principe geschaard kunnen worden onder het eerder benoemde marktrisico, maar wordt vanwege de grote impact op de balans van een pensioenfonds apart benoemd.

Om het negatieve effect van rentedalingen op de financiële positie te beperken dekt het fonds het renterisico deels af. De afdekking wordt vormgegeven via staatsobligaties, kredietobligaties, hypotheek en derivaten binnen de matchingportefeuille. Het fonds dekt bewust niet het volledige renterisico af, aangezien een rentestijging een positief effect heeft op de dekkingsgraad. Renterisico kent dus ook een opwaarts potentieel voor het fonds, dat teniet zou worden gedaan indien alle renterisico zou worden afgedekt. Doordat niet het gehele renterisico wordt afgedekt, is het fonds gevoelig voor rentemutaties.

Inflatierisico

Een belangrijk aspect binnen de ambitie van het fonds is het verschaffen van waardevastheid van het pensioen. Om dit te realiseren kan door het bestuur, zolang de financiële positie van het fonds dit toelaat, compensatie voor inflatie worden verleend in de vorm van toeslagen. Het verlenen van toeslagen heeft een negatief effect op de (nominale) dekkingsgraad van het fonds. De mate waarin in de toekomst toeslagen kunnen worden verleend, is naast de hoogte van de dekkingsgraad ook afhankelijk van de ontwikkeling van de prijs- en loonniveaus.

Het fonds financiert toeslagen uit de beleggingsrendementen. Daartoe wordt bewust een risicoafweging gemaakt tussen nominale zekerheid (risicohouding) en (toeslag)ambitie. Ten behoeve van de toeslagambitie en de daarmee samenhangende onzekerheid over de omvang van de inflatie (het inflatierisico), heeft het fonds een deel van het vermogen belegd in inflation linked bonds ter afdekking van het inflatierisico. Met deze allocatie wordt het inflatierisico voor een gedeelte afgedekt.

Valutarisico

De verplichtingen van het fonds, de te betalen pensioenen, luiden in euro's. Om tot een goede spreiding van de beleggingsportefeuille te komen, dient een deel van het vermogen van het pensioenfonds buiten de eurozone te worden belegd. De waarde van beleggingen buiten de eurozone wordt vertaald naar een waarde in euro's via valutakoersen. Wijzigingen in deze valutakoersen zorgen derhalve voor wijzigingen in het pensioenfondsvermogen in euro's en hebben daarmee een invloed op de dekkingsgraad van het fonds.

Het valutarisico wordt strategisch voor een gedeelte afgedekt door middel van valutatermijncontracten. De waardeontwikkeling van het belegd vermogen wordt hiermee minder afhankelijk van bewegingen op de valutamarkten. Het fonds dekt niet het volledige valutarisico af, omdat een gedeeltelijke afdekking voor een optimale risicoreductie zorgt.

Het valutarisico wordt afgedekt via valutatermijncontracten. De afdekking wordt passief ingevuld.

Niet-financiële risico's

Bij de uitvoering van het pensioen- en vermogensbeheer worden verschillende niet-financiële risico's door het fonds onderkend. Voorbeelden zijn ontoereikende procedures of het niet naleven daarvan, bijvoorbeeld bij de afhandeling van beleggingstransacties of het verwerken van betalingen waaronder pensioenuitkeringen. Daarnaast vallen ook IT-risico's zoals systeemuitval en onvoldoende back-up faciliteiten en de naleving van (nieuwe) wet- en regelgeving en vertaling daarvan naar de fondsactiviteiten hieronder. Hierdoor loopt het fonds het risico dat de continuïteit, integriteit of kwaliteit van de uitbestede werkzaamheden onvoldoende gewaarborgd is. De naleving van (nieuwe) wet- en regelgeving en de vertaling daarvan naar de fondsactiviteiten zijn ook als een risico beoordeeld.

Het juridisch risico, het risico dat samenhangt met (gesloten) overeenkomsten en communicatie waardoor juridische conflicten kunnen ontstaan of waaruit aansprakelijkheden kunnen voortvloeien, wordt gezien als een materieel niet-financieel risico. Als gevolg van deze operationele risico's kan zich reputatieschade voordoen ten laste van het fonds. Het fonds ziet dergelijke reputatierisico's als een belangrijk risico.

De aan de uitvoeringsorganisatie DPS uitbestede processen worden enerzijds door de uitvoeringsorganisatie zelf bewaakt en anderzijds door onafhankelijke derden getoetst. DPS brengt periodiek verslag uit aan het bestuur over de beheersing van de processen.

Daarnaast beschikt DPS over een assurance rapport bij de Administratieve Organisatie en Interne Beheersing.

Voor zover processen niet aan DPS zijn uitbesteed, vindt de beheersing van de hieraan gekoppelde risico's plaats door DPS. Het bestuur blijft echter eindverantwoordelijk, derhalve vindt periodiek verantwoording en overleg plaats met DPS.

DPS rapporteert over de kwaliteit van de dienstverlening op basis van Key Performance Indicators (KPI's). Bij relevante wijzigingen in wet- en regelgeving wordt hieraan adequaat invulling gegeven. Voor wat betreft de bestuurlijke operationele processen is het risicobeheer vormgegeven door een duidelijke governance-structuur, de deskundigheid van het bestuur en fondsprocedures. De procedures van het fonds liggen vast in diverse fondsdocumenten.

6.5.12 Securities Lending

Bij securities lending wordt het economisch en het juridisch eigendom gesplitst. Het juridisch eigendom wordt tijdelijk overgedragen aan derden, terwijl het economisch eigendom wordt behouden. Securities lending zal worden toegepast wanneer dit het beheer van de diverse portefeuilles alsmede onderpandsverplichtingen niet verstoort, er een aantrekkelijke opbrengst kan worden behaald en de risico's die samenhangen met securities lending goed beheerst kunnen worden. De securities lending activiteiten worden uitgevoerd door de bewaarbank CACEIS.

CACEIS is de enige tegenpartij van het pensioenfonds waarop mogelijk kredietrisico wordt gelopen. De bank absorbeert als agent het tegenpartijrisico met de tegenpartijen. Het tegenpartijrisico wordt door CACEIS beheerst door te werken met een lijst van geaccrediteerde tegenpartijen welke wekelijks door CACEIS worden geëvalueerd. Er wordt een continue afweging gemaakt tussen enerzijds de opbrengsten en anderzijds de risico's bij securities lending.

Met CACEIS zijn heldere afspraken gemaakt onder welke voorwaarden securities lending kan plaatsvinden. Deze afspraken behelzen o.a. dat CACEIS optreedt als principal, er alleen onderpand in de vorm van stukken wordt geaccepteerd en dat de kwaliteit en de hoogte van het onderpand dagelijks worden gemonitord. De stukken welke als onderpand worden geaccepteerd dienen aan een aantal minimumeisen te voldoen (zie tabel op de volgende pagina).

De voornaamste voorwaarden voor onderpand staan in onderstaande tabel weergegeven, gegroepeerd per type onderpand.

Staatsleningen	
Resterende looptijd	Maximaal 30 jaar
Rating	Minimaal AA-
Liquiditeit	Beschikbare verhandelde prijzen maximaal 5 dagen oud
Onderpandswaarde	102,5% als waarde van het uitgeleend bedrag

Bedrijfsobligaties	
Rating	Minimaal A-
Overig	Senior bonds niet uitgegeven zijn door de lenende partij. Geen convertibles
Onderpandswaarde	102,5% als waarde van het uitgeleend bedrag
Aandelen	
Overig	Niet uitgegeven door lenende partij en geen ADR's
Onderpandswaarde	105,0% als waarde van het uitgeleend bedrag
Overig	
Niet toegestaan	Obligaties, convertibles en aandelen uitgegeven door financiële instellingen en hedge funds

De volgende beleggingscategorieën worden beschikbaar gesteld worden voor securities lending:

Beleggingscategorie
Aandelen
Beursgenoteerd vastgoed
Staatsleningen (nominaal en inflation-linked bonds)
Bedrijfsobligaties (investment-grade en high yield)

Voor nominale staatsleningen geldt dat enkel die staatsleningen uitgeleend mogen worden die niet benodigd zijn ten behoeve van marginverplichtingen of repo-transacties.

6.5.13 Duurzaamheidsbeleid

Duurzaamheid is voor het bestuur van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland ("PDN") een belangrijk onderdeel van de beleggingsfilosofie en een integraal onderdeel van de beleggingsbeginselen. PDN gelooft dat bedrijven die in de bedrijfsvoering rekening houden met duurzaamheidsmaatstaven op de lange termijn een beter risico-/rendementsprofiel hebben dan bedrijven die dat niet doen, zowel financieel als maatschappelijk.

In het duurzaamheidsbeleid van PDN staan de volgende 6 instrumenten centraal:

- ESG-integratie
- Impact Investing
- Engagement
- Stembeleid en Corporate Governance
- Uitsluiting
- Transparantie

Deze 6 instrumenten vormen de basis en structuur van het duurzaamheidsbeleid van PDN. Deze instrumenten worden hieronder kort toegelicht.

Daarnaast heeft het bestuur een aantal focus gebieden aangewezen, in het duurzaamheidsbeleid ook wel thematische aandachtsgebieden genoemd. PDN wil zich met zijn duurzaamheidsbeleid in het bijzonder richten op deze focusgebieden.

Hieronder worden eerst de thematische aandachtsgebieden toegelicht en vervolgens de 6 instrumenten.

Thematische aandachtsgebieden

PDN heeft in 2021 3 focusthema's met bijbehorende SDG's aangewezen waarop PDN zich met zijn duurzaamheidsbeleid in het bijzonder wil richten. Dit zijn de thema's gezondheid en welzijn (SDG 3) klimaat en energie (SDG 7 en SDG 13) én grondstoffen en circulariteit (SDG 12). Deze SDG's sluiten ook aan op de 3 focusgebieden van dsm-firmenich. PDN geeft deze SDG's vorm met behulp van de instrumenten ESG-integratie, Impact Investment, Engagement, Stemmen en Uitsluiting.

Met het ondertekenen van het brede spoor van het IMVB Convenant onderschrijft PDN naast de VN Sustainable Development Goals ook de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Met de commitment aan deze richtlijnen en principes wil PDN zich focussen op specifieke maatschappelijke ontwikkelingen die voor zijn deelnemers belangrijk zijn én als risicovol zijn geïdentificeerd voor zijn beleggingsportefeuille. Hierbij richt PDN zich in het bijzonder op een tweetal duurzaamheidsthema's: (i) klimaatverandering en (ii) controversiële wapens. Hierbij gaat het om het voorkomen van een negatieve impact voor samenleving en milieu in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen gaat het om deze twee thema's. Hieronder wordt een toelichting gegeven op deze twee thematische aandachtsgebieden.

ESG-integratie

PDN benut waar mogelijk ESG-factoren in het beheer en voor de beoordeling van beleggingen. ESG staat voor Environment (omgeving/ milieu), Social (sociaal) en Governance (ondernemingsbestuur). Duurzaamheidsrisico's voor de portefeuille en andere ESG aspecten worden meegenomen in investeringsbeslissingen in de diverse mandaten. De manier waarop maatschappelijke thema's in de vorm van ESG een plek krijgen in de beleggingsbeslissingen verschilt per beleggingscategorie en mandaat. Een minimaal niveau op het gebied van ESG is nodig om het bestaansrecht van een bedrijf of belegging te waarborgen. Naast dat PDN zelf de ESG-due diligence stappen conform het OESO-richtsnoer onderschrijft verwacht PDN eveneens van zijn fiduciaire managers, ESG-dienstverleners, vermogensbeheerders en van ondernemingen waarin PDN belegt dat zij conform de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights handelen en dit publiekelijk kenbaar maken. Daarnaast verwacht PDN van zijn fiduciaire manager en vermogensbeheerders dat zij een beleid hebben op het gebied van duurzaamheidsrisico's.

PDN monitort de voortgang en impact van het duurzaamheidsbeleid door te meten hoe de beleggingsportefeuille scoort op verschillende duurzaamheidsdata zoals ESG-scores, Controverse scores, klimaatrisico's, CO₂-emissies scope 1 + 2 en 3 en SDG impact.

Op basis van de rapportages die PDN ontvangt en de resultaten van eigen metingen gaat PDN met zijn vermogensbeheerders in gesprek over de activiteiten op het gebied van duurzaamheid van deze vermogensbeheerders. Waar nodig stuurt PDN dan bij.

Onder de Environment factor schaarft PDN onder andere zijn CO₂-beleid. Naast het hebben van een goed beeld van de carbon uitstoot van de portefeuille door het meten van de carbon uitstoot wil PDN met behulp van een CO₂-reductiedoelstelling ook een reductie van de carbon uitstoot van zijn beleggingsportefeuille realiseren. Hiermee zet PDN zich in om een bijdrage te leveren aan de strijd tegen klimaatverandering en anderzijds maakt PDN zijn beleggingsportefeuille hiermee weerbaarder tegen bepaalde risico's zoals het klimaatgerelateerde transitierisico. Sinds 2018 hanteert PDN al een CO₂-reductiedoelstelling. Eind 2021 heeft PDN een nieuwe doelstelling vastgesteld om de CO₂-uitstoot van de beleggingsportefeuille verder terug te brengen. PDN heeft gekozen voor een CO₂-reductiedoelstelling van 55% per 2030 ten opzichte van de benchmark en carbon data per 2016 voor de beleggingscategorieën aandelen, investment grade credits en high yield US en een net zero doelstelling voor deze beleggingscategorieën (100% reductie) per 2050. Gezien de kwaliteit van data baseert PDN zijn reductiedoelstelling op WACI-scope 1 en scope 2 data.

Impact Investing

Beleggingskansen die ook maatschappelijke en milieuproblemen helpen oplossen zijn belangrijk voor PDN. PDN streeft er naar om een gedeelte van zijn portefeuille in te richten met beleggingen die kunnen worden aangemerkt als impact investments.

Impact bonds zijn obligaties uitgegeven door bedrijven en (semi-) overheidsinstellingen voor de financiering van sociale- en duurzaamheidsprojecten. Deze obligaties kunnen bijvoorbeeld zijn gericht op projecten die de negatieve gevolgen van klimaatverandering verminderen. Beleggen in impact bonds biedt hierdoor een manier om positief bij te dragen aan sociale- en klimaat gerelateerde projecten en het hiermee vormgeven van de focus SDG's van PDN binnen de portefeuille van PDN. PDN heeft een geaggregeerde targetallocatie van 2,5% boven de benchmark als target voor impact bonds vastgesteld voor de beleggingscategorieën staats- en bedrijfsobligaties.

Illiquide beleggingen worden als impact investment gedefinieerd wanneer ze een significante positieve bijdrage leveren aan minstens één van de 17 Sustainable Development Goals ("SDG's"). PDN heeft ervoor gekozen om ook met impact investments in het bijzonder focus te willen leggen op zijn vier focus SDG's 3,7,12 en 13.

Omdat met name de illiquide beleggingscategorieën infrastructuur en niet-beursgenoteerd vastgoed zich goed lenen voor impact investments hanteert PDN als target dat alle nieuwe investeringen binnen deze categorieën een positieve bijdrage moeten leveren aan minimaal één van de gekozen focus SDG's.

Engagement

PDN heeft engagement hoog in het vaandel staan. Door middel van engagement wordt met bedrijven, die gedrag vertonen dat niet in lijn ligt met de principes van de UN Global Compact en waar (potentiële) negatieve impact is geïdentificeerd, een traject van intensieve dialoog gestart.

PDN heeft een actief engagementprogramma met als doel bedrijven aan te sporen een positieve ontwikkeling op het gebied van maatschappelijke (duurzaamheids)-vraagstukken te bewerkstelligen.

Het fonds heeft het uitvoeren van het engagementbeleid en stembeleid uitbesteed aan Columbia Threadneedle Investments ("CTI"). Het engagementprogramma van PDN vindt plaats met betrekking tot de holdings in aandelen en bedrijfsobligaties (Europese-, Amerikaanse-, Emerging Markets-, Pacific Rim- en Beursgenoteerd Vastgoed aandelenportefeuilles en Europese- en Amerikaanse bedrijfsobligaties). Met het engagementprogramma wordt in het bijzonder een positief effect op de vier focus SDG's 3,7, 12 en 13 nagestreefd.

Stembeleid en Corporate Governance

Door middel van zijn stemaanpak houdt PDN toezicht op de beursvennootschappen waarin is belegd ten aanzien van materiële aangelegenheden, waaronder, maar niet beperkt tot, het bedrijfsmodel van de vennootschap voor het creëren van langetermijnwaarde, de strategie van de vennootschap, prestaties en risico's en kansen, de kapitaalstructuur, maatschappelijke en ecologische effecten, corporate governance en corporate actions zoals fusies en overnames. Materiële aangelegenheden zijn aangelegenheden die waarschijnlijk een significant effect zullen hebben op het vermogen van de onderneming om langetermijnwaarde te creëren.

Het beleid van PDN voor goed bestuur is erop gericht om zijn belangen als aandeelhouder te beschermen en invulling te geven aan zijn verantwoordelijkheid als aandeelhouder. Wanneer er aanwijzingen zijn dat een bedrijf onverantwoord onderneemt, bestaan verschillende mogelijkheden waarop PDN zijn invloed kan doen gelden. Zo stemt PDN actief op aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven en zet op deze manier zijn invloed in om een verandering te bewerkstelligen. Mochten deze steminitiatieven geen effect hebben, dan heeft PDN nog de mogelijkheid om een engagement-traject te volgen of om de belangen in de betreffende bedrijven af te stoten.

Uitsluiting

PDN belegt op een dusdanige wijze dat zijn beleggingen een afspiegeling zijn van de eigen normen en waarden. PDN sluit daarom bedrijven en landen uit op basis van risico op negatieve impact en conflict met zijn eigen normen en waarden.

Het uitsluitingenbeleid van PDN is van toepassing op de gesegregeerde mandaten van PDN binnen de beleggingscategorieën aandelen, beursgenoteerd vastgoed, bedrijfsobligaties en staatsobligaties. PDN hanteert hierbij bij bedrijven de volgende criteria:

- Het product is per definitie schadelijk voor mensen.
- PDN kan daar met engagement en stembeleid als belegger niets aan veranderen.
- Er zijn geen nadelige gevolgen als het product er niet meer is.

Op basis van deze criteria sluit PDN de volgende bedrijven uit:

- Tabaksproducenten.
- Bedrijven die 5% of meer van hun omzet halen uit kolen- of teerzandwinning.
- Bedrijven die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens zoals clustermunition, landmijnen, chemische of biologische wapens, verarmd uraniummunition, witte fosfor munition en nucleaire wapens.
- Leveranciers van een product dat van vitaal belang is voor de productie van de hiervoor genoemde controversiële wapens (key-suppliers).

Daarnaast worden bedrijven die gedrag vertonen dat niet verenigbaar is met de 10 principes van het Verenigde Naties (VN) Global Compact uitgesloten van belegging.

Landen die zich niet houden aan internationale verdragen of waarop een sanctie van de VN, EU of Nederland rust, worden ook uitgesloten van belegging.

Bij de uitvoering van het uitsluitingenbeleid maakt het fonds gebruik van de screenings- en researchcapaciteiten van Morningstar Sustainalytics. Voorafgaand aan een belegging wordt deze getoetst met de uitsluitingenlijst van het fonds. Daarnaast wordt de beleggingsportefeuille op kwartaalbasis achteraf getoetst of alle beleggingen voldoen aan de uitsluitingscriteria van het fonds.

Transparantie

Om transparant te zijn over het duurzaamheidsbeleid en de uitvoering daarvan publiceert PDN jaarlijks een duurzaamheidsverslag. In dit verslag geeft PDN aan hoe in het desbetreffende jaar met duurzaamheid is omgegaan en welke resultaten er op het gebied van duurzaamheid zijn bereikt. In het kader van transparantie over waar PDN in belegt publiceert PDN op zijn website op jaarbasis een overzicht van de totale beleggingsportefeuille. Ook rapporteert PDN op zijn website over de uitkomsten van het stemgedrag op aandeelhoudersvergaderingen. Tot slot zijn er regelmatig items in het PDN Magazine en op de website te vinden over het duurzaamheidsbeleid van PDN.

Met de ondertekening van het IMVB-convenant in 2018 heeft PDN zich gecommitteerd om de OESO-richtlijnen en VN Guiding Principles in te bedden in het beleid van het pensioenfonds, de uitbesteding aan externe dienstverleners en de monitoring en rapportage daarover. Het fonds rapporteert in zijn duurzaamheidsverslag over de voortgang van de implementatie van het convenant.

6.5.14 Beleggingsbeleid Prepensioenspaarregeling (PPS)

Met betrekking tot het belegd vermogen bestemd voor de prepensioenspaarregeling (PPS) geldt een specifieke asset allocatie, die afwijkt van de asset allocatie van de basisregeling (pensioenregeling (PR)).

De doelstelling van het beleggingsbeleid binnen de PPS-regeling is het realiseren van kapitaalsgroei met een sterke nadruk op het beperken van het risico tot kapitaalsdaling ("kapitaalsbehoud"). Het kapitaal wordt belegd in een passief beheerd obligatiefonds of ETF, bestaande uit Europese staatsleningen en investment-grade bedrijfsobligaties met een looptijd die aansluit bij de gemiddelde (resterende) beleggingshorizon (tot het moment van inkoop).

Ook kan een gedeelte in liquide middelen aangehouden worden om de gemiddelde looptijd in lijn te houden met de gemiddelde resterende beleggingshorizon tot het moment van uitkering van de deelnemerspopulatie in de PPS. Er wordt geen actief beheer gevoerd en geen benchmarkrendement bepaald. Gerealiseerde portefeuillerendementen worden gemeten en gerapporteerd.

6.5.15 Beleggingsbeleid Nettopensioenregeling (NPR)

Gedurende de opbouwfase worden de pensioenkapitalen in de NPR belegd conform een lifecycle. Naar mate de deelnemer dichterbij de pensioenleeftijd komt neemt het beleggingsrisico af. De doelstelling van het beleggingsbeleid in de opbouwfase is een zo hoog mogelijke pensioenuitkering te realiseren, passend binnen het gestelde risicoprofiel van de deelnemerspopulatie tegen zo laag mogelijke kosten. In de uitkeringsfase (variabel pensioen) geldt als doelstelling een zo hoog mogelijke mediane pensioenuitkering te realiseren die passend is binnen het risicoprofiel van de deelnemerspopulatie.

Er wordt gebruik gemaakt van een tweetal portefeuilles: matchingportefeuille (inclusief rente-overlay) en rendementsportefeuille. De onderverdeling binnen deze portefeuilles is gelijk aan de onderverdeling zoals deze geldt voor de basisregeling. De startallocatie van de lifecycle (voor jonge deelnemers) is 100% rendementsportefeuille. Er wordt in 10 jaar afgebouwd naar de mix van de uitkeringsfase (40% rendementsportefeuille en 60% matchingportefeuille).

In het derde lid van artikel 14d van het Besluit uitvoering Pensioenwet is vastgelegd dat PDN de deelnemer moet beschermen tegen tegenvallende beleggingsresultaten voorafgaand aan de pensioendatum. PDN voldoet hieraan door het beleggingsrisico conform de lifecycle af te laten nemen. Hierdoor wordt de deelnemer beschermd tegen tegenvallende beleggingsresultaten voorafgaand aan de pensioendatum.

6.6 Toeslagbeleid

6.6.1 Toeslagbeleid voor ingegane uitkeringen en premievrije pensioenaanspraken

Op de ingegane uitkeringen (met uitzondering van variabele nettopensioenuitkeringen) kan jaarlijks een toeslag worden verleend van maximaal de stijging van de consumentenprijsindex (CPI-Alle Bestedingen-afgeleid), zoals vastgesteld door het CBS. Bij de vaststelling van deze toeslag gaat het Bestuur uit van het percentage waarmee de consumentenprijsindex in de laatst verstreken maand oktober is gestegen ten opzichte van het percentage in de maand oktober in het voorafgaande jaar. Het fonds beslist evenwel jaarlijks in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken zoals bedoeld in dit lid worden aangepast.

Deze voorwaardelijke toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Het bestuur beschikt, met inachtneming van de wettelijke bepalingen rondom voorwaardelijke toeslagverlening, over een discretionaire bevoegdheid om een besluit te nemen of en in welke mate de prijsinflatie gecompenseerd zal worden over pensioenaanspraken van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. In de praktijk zal het bestuur als leidraad voor deze beslissingen een set van beleidsregels hanteren die een relatie legt tussen de financiële positie van het fonds en de mate waarin geïndexeerd zal worden.

6.6.2 Toeslagbeleid voor pensioenaanspraken van deelnemers

Op de opgebouwde pensioenaanspraken van de Deelnemers kan jaarlijks toeslag worden verleend van maximaal de algemene loonsverhogingen bij DSM NL Services B.V. in de periode van 2 januari van het voorafgaande kalenderjaar tot en met 1 januari van het desbetreffende kalenderjaar. Het fonds beslist jaarlijks of en in hoeverre pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

Voor het toeslagbeleid voor pensioenaanspraken van deelnemers geldt hetzelfde als voor het toeslagbeleid voor ingegane uitkeringen en premievrije pensioenaanspraken met betrekking tot de voorwaardelijkheid en de discretionaire bevoegdheid van het bestuur.

6.6.3 Voorwaarden voor toeslagverlening

Het bestuur besluit alleen dan tot het verlenen van bovengenoemde toeslagen indien en voor zover de financiële middelen dat naar het oordeel van het bestuur toelaten, jaarlijks op en met ingang van 1 januari plaats op basis van het volgende beleid:

In de situatie dat:

- de beleidsdekkingsgraad van het fonds lager is dan 110%, verleent het bestuur geen toeslag;
- de beleidsdekkingsgraad van het fonds hoger is dan 110% kan het fonds een toeslag verlenen in de mate dat dit is toegestaan met inachtneming van het bepaalde in artikel 15 van het Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen.

Bepalend is de Beleidsdekkingsgraad per 31 december direct voorafgaand aan de eerste januari waarop de toeslagverlening plaatsvindt. Het Bestuur kan in aanvulling op bovenstaande extra toeslagen toekennen, indien er wordt voldaan aan de wettelijke voorwaarden hiervoor en de financiële positie van het fonds dit in de ogen van het bestuur toelaat. Bij het verlenen van eventuele extra toeslagverlening zullen de belangen van alle belanghebbenden evenwichtig worden afgewogen en zal per keer gekeken worden naar een adequate invulling afhankelijk van de situatie, waaronder de specifieke uitkomsten van de toeslagmaatstaven.

6.6.4 Inhaaltoeslag

Indien in enig jaar een besluit is genomen tot het verlenen van geen of een gedeeltelijke aanpassing van pensioenaanspraken en pensioenrechten dan wel dat het bestuur in enig jaar heeft moeten besluiten tot het verminderen van de pensioenaanspraken en -rechten, kan op een later tijdstip alsnog een inhaaltoeslag verleend worden tot maximaal de hoogte van niet verleende toeslag(en) dan wel de vermindering van de pensioenaanspraken en pensioenrechten. Dit is een discretionaire bevoegdheid van het bestuur en het verlenen van een inhaaltoeslag is in belangrijke mate afhankelijk van de financiële situatie van het fonds. Het bestuur neemt bij het nemen van het besluit tot inhaaltoeslagverlening het volgende beleid als uitgangspunt:

Het bestuur kan inhaaltoeslagen verlenen indien:

1. dit geen gevolgen heeft voor de toeslagverlening in de toekomst zoals bedoeld in artikel 20 lid 4 van het Pensioenreglement; en
2. de beleidsdekkingsgraad ten minste het niveau van het vereist eigen vermogen behoudt;

Voor inhaaltoeslagverlening wordt ten hoogste een vijfde van het vermogen dat voor inhaaltoeslagverlening beschikbaar is gebruikt. Indien er ruimte voor inhaaltoeslagverlening ontstaat, hanteert het bestuur de wettelijke methodiek voor incidentele toeslagverlening en verdeelt de beschikbare ruimte voor inhaaltoeslagverlening na rato van de achterstand in toeslagverlening dan wel de mate van de vermindering van de pensioenaanspraken.

De aan een (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde te verlenen inhaaltoeslag als bedoeld in lid 1 wordt uitgedrukt in een percentage van niet toegekende toeslagen en de doorgevoerde verminderingen. Het percentage in de eerste zin wordt vastgesteld door het voor inhaaltoeslagverlening beschikbare vermogen als bedoeld in lid 1 te delen door de waarde van de in de laatste vijftien kalenderjaren niet verleende toeslagen en de waarde van de in de laatste vijftien kalenderjaren doorgevoerde verminderingen. Het percentage bedraagt nooit meer dan 100%. Inhaaltoeslagen hebben effect op de uitkeringen en aanspraken per de datum waarop inhaaltoeslag verleend wordt en zullen niet met terugwerkende kracht worden nabetaald.

Het bestuur behoudt zich het recht voor om het (inhaal)toeslagbeleid of onderdelen van het (inhaal)toeslagbeleid als vastgelegd aan te passen, in overeenstemming met de in de statuten omschreven formele vereisten terzake van reglementswijzigingen. Toekomstige wijzigingen in dit artikel zijn bindend voor alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van het fonds.

6.6.5 Algemeen

Gelet op zijn discretionaire bevoegdheid kan het bestuur uit hoofde van andere mede bepalende omstandigheden, dus niet louter de dekkingsgraad als criterium, in afwijking van de hiervoor geformuleerde beleid besluiten. Bovendien behoudt het bestuur zich het recht voor om het (inhaal)toeslagenbeleid of onderdelen van het (inhaal)toeslagenbeleid als vastgelegd in de bepalingen van dit artikel aan te passen, in overeenstemming met de in de statuten omschreven formele vereisten terzake van reglementswijzigingen. Toekomstige wijzigingen in dit artikel zijn bindend voor alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van het fonds.

7 Financiële sturingsinstrumenten

Als sturingsinstrumenten heeft het fonds de beschikking over de volgende middelen: het premiebeleid, het toeslagbeleid, het kortingsbeleid en het beleggingsbeleid.

Premiebeleid

De premie is vastgesteld voor de periode van 1 januari 2024 tot en met 31 december 2025 met een mogelijkheid voor verlenging met een jaar tot en met 31 december 2026. Het fonds ontvangt jaarlijks een vaste premie ter grootte van 24,17% van de pensioengevende salarissom die naar verwachting voldoende dekking bevat voor onder meer de pensioenopbouw, de daarover vereiste opslag ten behoeve van de instandhouding van het eigen vermogen en de uitvoeringskosten. Risicodeling met de sponsor is daarmee niet aan de orde. Behoudens het bepaalde in de pensioenovereenkomst, de uitvoeringsovereenkomsten waarin is vervat dat DSM Nederland B.V. en de aangesloten ondernemingen zich het recht voorbehouden om de bijdrage aan het fonds tussentijds te verminderen, op te schorten of te beëindigen bij een ingrijpende wijziging van de omstandigheden, heeft de werkgever geen recht om de bijdragen in enig jaar te verlagen of een plicht om de bijdragen in enig jaar te verhogen. Evenmin kunnen DSM Nederland B.V. en/of de aangesloten ondernemingen aanspraak maken op enig overschot van het fonds.

Toeslagbeleid

De toeslagambitie voor de deelnemers betreft de algemene loonsverhogingen bij DSM NL Services B.V. in de periode van 2 januari van het voorafgaande kalenderjaar tot en met 1 januari van het desbetreffende kalenderjaar, terwijl dit voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden de stijging van de consumentenprijsindex (CPI-Alle Bestedingen-afgeleid), zoals vastgesteld door het CBS betreft. Bij de vaststelling van deze toeslag gaat het fonds uit van het percentage waarmee de consumentenprijsindex in de laatst verstreken maand oktober is gestegen ten opzichte van het percentage in de maand oktober in het voorafgaande jaar. Het fonds beslist evenwel jaarlijks in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Toeslagverlening dient gefinancierd te worden uit het beleggingsrendement. Conform de wettelijke vereisten wordt geen toeslag verleend als de beleidsdekkingsgraad van het fonds lager is dan 110%. Als de beleidsdekkingsgraad van het fonds hoger is dan 110% kan het fonds een toeslag verlenen in de mate dat dit is toegestaan met inachtneming van het vereiste rondom toekomstbestendig indexeren. Het fonds kan in aanvulling op bovenstaande met inachtneming van de wet- en regelgeving extra toeslagen toekennen.

Gemiste toeslagen en doorgevoerde kortingen zullen bij voldoende financiële middelen worden ingehaald. Hierbij wordt aangesloten bij de wettelijke vereisten hieromtrent.

Kortingsbeleid

Als het eigen vermogen van het fonds 5 achtereenvolgende jaren onder het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) ligt, dient een korting te worden doorgevoerd om weer aan dit MVEV te voldoen. Een mogelijke korting wordt over 5 jaar (onvoorwaardelijk) gespreid. Als het eigen vermogen van het fonds onder het niveau van het vereist eigen vermogen (VEV) ligt en door middel van het herstelplan niet kan worden aangetoond dat dit binnen een periode van 10 jaar wel het geval is, dient een korting te worden doorgevoerd. Een mogelijke korting wordt over 10 jaar (voorwaardelijk) gespreid.

Beleggingsbeleid

Het bestuur bepaalt het beleggingsbeleid en draagt verantwoordelijkheid over de uitvoering van het beleid. Het bestuur geeft het beleggingsbeleid op een integrale manier vorm en kijkt daarbij naar de strategische lange termijn doelstelling van het fonds binnen een ALM context, de vigerende wet- en regelgeving, het economisch wereldbeeld en de financiële positie van het fonds. Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor het strategische beleggingsbeleid. Onder het strategische beleggingsbeleid wordt verstaan de vaststelling van het doel, de strategische allocatie, kaders en richtlijnen en benchmarks. Het strategische beleggingsbeleid is vertaald naar een beleggingsplan, dat in beginsel jaarlijks wordt bijgesteld.

8 Risk Management, Interne Controle en IT

8.1 Risk Management

8.1.1 Risicobeleid

Het verwezenlijken van de strategische fondsdoelstellingen leidt onvermijdelijk tot risico's. Deze risico's kunnen een bedreiging vormen voor het realiseren van deze fondsdoelstellingen. Risico's kunnen veranderen door de tijd en kunnen in onderlinge samenhang leiden tot een ander beeld dan wanneer afzonderlijk bekeken.

De opzet van een systematisch en integraal risicobeheerssysteem draagt daarom bij aan een risico-gebaseerde uitvoering van de kerntaken van het fonds, waaronder beleid- en besluitvorming. Het fonds heeft het COSO 2017 model ingebed in de risk management cyclus. Het risicobeheersysteem draagt daarnaast bij aan een bedrijfscultuur waarin risicobewustzijn geborgd en bevorderd wordt.

Vanuit de missie dat integraal risicomanagement bijdraagt aan het op een beheerste en integere wijze behalen van de strategische en operationele doelstellingen van het fonds heeft het fonds een systematisch en integraal risicobeheer ingericht.

Risico principes ("beliefs") zijn de overtuigingen waarop het fonds het risicomanagement baseert. Ze vormen voor het fonds belangrijke uitgangspunten en dienen als kader bij besluitvorming over het nemen, mitigeren en accepteren van risico'.

Het bestuur heeft de volgende risico beliefs afgeleid:

- ***Risicomanagement draagt bij aan de realisatie van de fondsdoelstellingen.***
- ***Risicomanagement is een verantwoordelijkheid van het bestuur en is primair geborgd binnen de eerste lijn (adviescommissies) van het fonds.***
- ***Risicomanagement wordt vanuit een top-down balans aanpak vormgegeven. Daarbij worden de strategische, financiële en operationele risico's op consistente wijze beoordeeld en vertaald naar de uitvoering en alle tussenliggende besluitvormingsniveaus.***
- ***Risicomanagement kent enkel meerwaarde als een integrale aanpak wordt ingericht, hetgeen betekent dat risico's vanuit een fonds brede analyse worden beoordeeld en in samenhang tussen risico's worden geanalyseerd.***
- ***Risico aspecten worden in de bestuurlijke besluitvorming meegewogen. Daarbij wordt een balans gezocht tussen risico en rendement. De daadwerkelijk genomen risico's zijn consistent met de risicohouding van het fonds.***
- ***Risicomanagement vergt een nauwe samenwerking in de keten van uitbesteding, uitmondend in een alignment van de aanpak van risicomanagement in de uitbestedingsketen en een uniforme risicotaal.***

Het risicobeheer van het fonds kent als uitgangspunt de strategische doelstellingen en ambities, het risicoprofiel en de risicohouding van PDN. De navolgende uitgangspunten liggen ten grondslag aan het risicobeheer:

- **Risicobeheer is proactief.**
Dat wil zeggen dat relevante risico's niet alleen beoordeeld worden op de negatieve aspecten, maar ook op het positieve effecten en de wijze waarop deze risico's bijdragen aan de realisatie van de strategische doelstellingen van het fonds (lonende of niet-lonende risico's). De mate waarin een risico genomen wordt hangt af van de ruimte die bestaat tussen het behalen van de strategische doelen en de risicodoelen (risicohouding).

- Risicobeheer is integraal.
Dat wil zeggen dat risico's op individuele basis, maar ook in onderlinge samenhang beoordeeld worden. Dit betekent ook beide kanten van de balans van het fonds en ook het raakvlak van advies en uitvoering wordt beoordeeld.
- Risicobeheer is systematisch en continu.
Dat wil zeggen dat risico's in een gestructureerd en continu proces geïdentificeerd, geanalyseerd, beoordeeld, gemonitord en geëvalueerd worden. De hiermee samenhangende beheersing maakt integraal onderdeel uit van dit proces.
- Het risicobeheer is zelflerend.
Dat wil zeggen dat door beleid en procedures van het risicobeheer periodiek te evalueren wordt bereikt dat een zelfsturende en zelflerende organisatie ontstaat waarmee het risicobeheer ontwikkelt in de tijd en een hogere volwassenheid van risicobeheersing ontstaat.

Het proces waarmee risico's individueel en in hun onderlinge samenhang beoordeeld worden is door het fonds vormgegeven door middel van de Risk en Control Assessment (De RCA) en de Eigen Risico Beoordeling (ERB). Het RCA omvat tevens de Systematische Integriteits Risicoanalyse (SIRA). Het risicomanagementproces is uitgewerkt in het "PDN Risicobeleid". Binnen de RCA worden IT- en ESG-risico's uitdrukkelijk beoordeeld.

Risicobeheersing binnen het fonds is een continu proces. Aan deze beheersingscyclus, gericht op het identificeren, analyseren en evalueren van de risico's en het monitoren, evalueren en aanpassen van de beheersmaatregelen wordt continu invulling gegeven. In beginsel vindt dit plaats binnen de 1^e lijns commissies, omdat de 1^e lijns commissies primaire verantwoordelijkheid dragen voor de risicobeheersing. De sleutelfunctiehouder risicobeheer rapporteert daarnaast op kwartaalbasis over het integrale risicobeeld van PDN. Eventueel aanvullende maatregelen worden vervolgens in het bestuur besproken.

Risk en Control Assessment

Het Risk en Control Assessment (RCA) is een risicomanagement tool van het fonds en ondersteunt het bestuur om consensus en diepgaander inzicht te bereiken over het risicoprofiel van PDN, de belangrijkste (strategische) risico's voor PDN, de blootstelling van PDN aan risico's en de te nemen aanvullende (mitigerende) acties.

Het bestuur identificeert, analyseert en beoordeelt de risico's in de omgeving van het fonds op waarschijnlijkheid en impact binnen de context van de strategische en operationele doelstellingen van het fonds. Deze exercitie wordt in beginsel eenmaal per drie jaar doorlopen. Om het risicobeheer actueel te houden vindt (minimaal) jaarlijks een actualisatie van de RCA plaats of een volledige RCA bij een majeure strategische wijziging. Bij een actualisatie worden kernrisico's beoordeeld, of risico's die gedurende de tussenliggende periode aan verandering onderhevig zijn.

Systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA)

Op grond van artikel 19 besluit FTK pensioenfondsen voert het fonds periodiek en systematisch een analyse uit op de integriteitsrisico's. De SIRA is onderdeel van het integrale risk en control assessment (RCA).

De eigenrisicobeoordeling (ERB)

Het fonds voert tenminste eenmaal per drie jaar een ERB uit of bij een majeure wijziging in het risicoprofiel van het fonds of de door het fonds uitgevoerde pensioenregelingen.

De ERB is een integrale analyse en beoordeling van:

- de risico's waaraan het pensioenfonds nu of in de toekomst kan worden blootgesteld; en
- de effectiviteit van het risicobeheer –inclusief de (feitelijke) beheersmaatregelen– en de doelmatigheid daarvan.

Het bestuur heeft in 2021 de ERB uitgevoerd aan de hand van het risicobeheer model van het fonds.

Door het uitvoeren van de ERB maakt het fonds in één document de samenhang inzichtelijk tussen de strategie van het fonds, materiële risico's, en de mogelijke consequenties hiervan voor de pensioenen van deelnemers en het pensioenfonds.

8.1.2 *Risicobeheer model*

Binnen het COSO 2017 model wordt het belang van een solide risk governance benadrukt. Dit governance model, zoals ook door het fonds overgenomen (het Three Lines model), wordt hieronder beschreven. Centraal hierin staat de verdeling van taken en verantwoordelijkheden ten aanzien van het integrale risicobeheer binnen PDN. Deze structuur beschrijft een manier van (samen)werken en denken die bijdraagt aan versterking van de risicocultuur en het nemen van (risicomanagement-)verantwoordelijkheid, daar waar deze thuis hoort.

Eerste lijn

Het risicomanagement van PDN is geïntegreerd in de gehele organisatie, van operationeel tot strategisch niveau. Het bestuur is nadrukkelijk eindverantwoordelijk voor het bestaan en de werking van een adequaat risicobeheer en de componenten die daarmee samenhangen. Hieronder wordt onder meer verstaan het vanuit de missie en strategie afleiden van een risicohouding, het uitvoeren van risk assessments, het identificeren van risico's, het beoordelen van de waarschijnlijkheid en de impact van die risico's en het vaststellen van relevante beheersmaatregelen voor het fonds, het nemen van corrigerende maatregelen en bijsturen ten aanzien van deze risico's.

Het bestuur is regievoerder, maar geeft mandaat aan de ingestelde commissies voor delen van het risicobeheer. De (eerstelijns) commissies, de commissie Pensioenen & Communicatie en de Commissie Beleggingen, zijn verantwoordelijk voor beheersing van de aan hen gemandateerde delen van het risicobeheer en leggen hierover verantwoording af aan het bestuur, die hierover besluit. Aanvullend is een IT-overleg ingeregeld dat toeziet op de risico ontwikkelingen en beheersing daarvan op het vlak van IT. De leden van het IT-overleg ondersteunen de bestuursverantwoordelijke IT. Zie hiervoor de daartoe opgestelde charters.

Tweede lijn

Het fonds maakt onderscheid tussen de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer die verantwoordelijk is voor de werking van de sleutelfunctie risicobeheer en de Sleutelfunctie vervullers die de risicobeheer werkzaamheden uitvoeren. Het houderschap van de Sleutelfunctie Risicobeheer is in beginsel belegd bij een bestuurslid van het fonds. Het vervullerschap van de sleutelfunctie Risicobeheer is uitbesteed aan DPS. Samen geven deze functionarissen invulling aan de sleutelfunctie Risicobeheer. De leden van het Risico-overleg ondersteunen de sleutelfunctie Risicobeheer bij zijn takenpakket.

De sleutelfunctie Risicobeheer adviseert over de inrichting van het risicobeheer van het fonds en ziet toe op de werking en effectiviteit van het risicobeheer model van het fonds, waaronder begrepen het fondsbeleid en de bestuurlijke processen en procedures. Onderdeel hiervan zijn:

- **Risico governance** - het vaststellen dat de risicobeheersing geborgd is en het risicobeheersing model is ingericht.
- **Risk en control assessment** - vanuit de strategie van het fonds, de wet- en regelgeving en de bestaande risicopositie het bestuur faciliteren en challengen om de risico's die het fonds nu en in de toekomst loopt zo volledig mogelijk te identificeren en te beoordelen. Het signaleren van veranderingen in de gewenste of actuele risicoposities op basis van in- en externe ontwikkelingen en hierover aan het bestuur rapporteren.
- **Eigen Risico Beoordeling** - het adviseren van het bestuur over de Eigen Risico Beoordeling (ERB) en eenmaal per 3 jaar de ERB faciliteren en het bestuur challengen. Een procesmatige ondersteuning bij de periodieke uitvoering van de ERB. Bij een majeure wijziging in het risicoprofiel van het fonds of de door het fonds uitgevoerde pensioenregelingen het uitvoeren van een hernieuwde ERB signaleren.

- **Integraal risicobeheer** - Adviseren over het integraal risicobeheer en de effectiviteit van het integraal risicobeheer model. Bewaken dat voorgenomen materiële besluitvorming door het bestuur in lijn ligt met vigerend fondsbeleid en risicohouding. Borgen dat het bestuur een totaalbeeld heeft van de verschillende risico's waaraan het fonds wordt blootgesteld.
- **Uitbesteding** - Toezien op de werking en effectiviteit van de beheersings- en controlesystemen relevant voor de beheerste bedrijfsvoering van het fonds, waaronder verklaringen (ISAE3402) en rapportages (GIPS) hieromtrent van derden, en het bestuur zo nodig adviseren naar aanleiding van de uitkomsten hiervan.
- **Monitoring risico ontwikkelingen** - volgen van de ontwikkelingen op de aandachtsgebieden van de commissie (zoals vernieuwingen in risicobeheermodellen, verschuiving in risico's, opkomst van nieuwe risico's) en indien noodzakelijk het vertalen hiervan in advies voor bestuur.
- **Monitoren uitvoering via verslaglegging** - via kwartaalverslagen en maandverslagen bewaken van de realisatie van de uitvoering met name de realisatie op risicobeheer vlak.
- **Advies** - daarnaast voorziet de tweede lijn het bestuur gevraagd en ongevraagd van een onafhankelijk oordeel en advies.

Onafhankelijkheid en escalatielijnen

De Sleutelfunctiehouder Risicobeheer wordt door het bestuur in staat gesteld om de functie op een onafhankelijke en objectieve wijze uit te voeren. Zo heeft hij de bevoegdheid om aan te schuiven bij commissievergaderingen van de eerstelijns commissies.

Daarnaast rapporteert de sleutelfunctiehouder rechtstreeks aan het bestuur en de Raad van Toezicht over materiële bevindingen en aanbevelingen. In het uiterste geval, en als aan de orde, kan de sleutelfunctiehouder bij niet of niet tijdig nemen van maatregelen door het bestuur, escaleren naar De Nederlandsche Bank. Materialiteit betekent in dezen een gebeurtenis met verstreckende gevolgen voor het fonds. Bijvoorbeeld wanneer sprake is van een significante dekkingsgraadimpact dan wel een potentieel significant reputatieverlies voor PDN.

Derde lijn

De derde lijn wordt binnen PDN vervuld door de auditbegeleidingscommissie. De Sleutelfunctiehouder Internal Audit (IA) heeft zitting in deze commissie.

Deze begeleidingscommissie toetst de werking van het risicobeheer, ziet toe op de werking van de administratieve organisatie en interne controle en toetst of bij de totstandkoming en opvolging van het fondsbeleid de interne procedures en processen zijn nagevolgd. De begeleidingscommissie voert dit uit op basis van een beleidsgerichte risicoanalyse en een opgesteld audit jaarplan. Daarnaast bewaakt de begeleidingscommissie of het bestuur opvolging geeft aan gedane bevindingen en aanbevelingen van de begeleidingscommissie, maar ook aanbevelingen van de Raad van Toezicht, het Verantwoordingsorgaan, de certificerend actuaris en de externe accountant. Een meer gedetailleerde beschrijving van taken en verantwoordelijkheden is terug te vinden in de diverse charters. De Sleutelfunctiehouder IA rapporteert aan het bestuur, stemt periodiek af met de sleutelfunctiehouder risicobeheer en bespreekt bevindingen periodiek met de Raad van Toezicht.

Verbinding doelstellingen en risicomangement

Waardecreatie en -behoud zijn twee zaken die worden gerealiseerd door het identificeren, het beoordelen, en reageren op risico's. Het gaat om die risico's die de prestaties in relatie tot de gestelde doelen aanzienlijk kunnen beïnvloeden.

Het performance principe van het COSO 2017 model gaat in op activiteiten die PDN kunnen ondersteunen bij het nemen van besluiten. Daarnaast focust dit principe op het bereiken van strategische doelstellingen en businessdoelstellingen.

Daarbij stelt COSO 2017 dat met een goed werkend risicomanagementsysteem:

- nieuwe en opkomende risico's geïdentificeerd worden, zodat risico-reacties tijdig kunnen worden ingezet;
- risico's worden geprioriteerd, waardoor de toewijzing van middelen, aanvullende beheersmaatregelen en projecten in reactie op die risico's in een juiste volgorde worden aangezet en focus op de echt belangrijke zaken wordt gelegd;
- mogelijke beheersmaatregelen op risico's worden geïdentificeerd en geselecteerd;
- een integraal beeld ontstaat van het organisatie-brede risicoprofiel, bij het nastreven van strategie en doelstellingen.

Het fonds maakt gebruik van een strategiekaart om risico en doelstellingen met elkaar te kunnen verbinden en de sleutelfunctiehouder risicobeheer rapporteert hierover op kwartaalbasis richting bestuur.

8.2 Interne Controle

De uitvoering van operationele processen is door het fonds belegd bij DPS. De beheersing van deze uitbestede operationele processen is daarmee ook belegd bij DPS. Het fonds blijft eindverantwoordelijk voor de beheerste en integere bedrijfsvoering en bewaakt dat DPS beschikt over toereikende beheersmaatregelen en dat deze door DPS worden nageleefd. Aan de uitvoering van werkzaamheden door DPS heeft het fonds de volgende beheersmaatregelen gekoppeld:

- DPS dient haar werkzaamheden uit te voeren binnen de geldende kaders zoals gesteld in de DVO's en SLA, rekening houdend met de statuten en reglementen van PDN;
- DPS dient te voldoen aan alle van toepassing zijnde wettelijke verplichtingen en dient zorg te dragen voor een adequate veiligstelling van de fondsgegevens in lijn met de voorschriften van de AVG;
- DPS dient zorg te dragen voor een adequate administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) en dient te beschikken over adequate procedures ter mitigering van mogelijke risico's op operationeel vlak. DPS beschikt dan ook over een ISAE 3402 Type II-verklaring, een GIPS-verklaring en wordt periodiek onderworpen aan audits waaronder DigiD audits en ook door audits van de eigen interne audit functie van DPS. Daarbij geldt dat de reikwijdte van de ISAE door het fonds jaarlijks wordt besproken en geëvalueerd en indien aan de orde wordt bijgesteld;
- DPS draagt zorg dat effectief toezicht door DNB/AFM voor alle uitbestede processen is gewaarborgd en verstrekt aan DNB/AFM alle gevraagde informatie en verleent volledige medewerking bij enige uitvraag van DNB/AFM voor zover de uitvraag passend is in termen van redelijkheid en billijkheid;
- DPS stelt zeker dat het fonds toegang heeft tot de voor het fonds relevante stukken van DPS die betrekking hebben op de administratieve organisatie en interne controle.

Het fonds toetst regelmatig of de wijze waarop de uitbestede bedrijfsprocessen worden uitgevoerd in overeenstemming is met de gemaakte afspraken. Het fonds maakt hiertoe gebruik van een eigen interne audit functie onder aansturing van de Sleutelfunctiehouder Interne Audit die risicogedreven het auditplan bepaalt. DPS valt binnen de reikwijdte van de interne audit functie van het fonds.

De externe accountant van het fonds vormt zich aanvullend een oordeel over de werking van de administratieve organisatie en de interne controle van DPS voor wat betreft met name de financiële verslaglegging en rapporteert hierover onverkort aan het bestuur.

In dit verband is onder meer het volgende van belang:

- a. Op week- en maandbasis stelt DPS een dekkingsgraadrapportage beschikbaar. Daarnaast brengt DPS maandelijks een rapportage uit waarin stuurinformatie ten aanzien van de financiële positie wordt verstrekt aan het fonds en waarin melding wordt gedaan van incidenten en afwijkingen in de bedrijfsvoering van DPS.
- b. Jaarlijks worden de mandaten op het vlak van vermogensbeheer beoordeeld via een door fiduciair beheer samengestelde jaarrapportage mandaten en toelichting.

- c. Eén keer per jaar bespreekt het dagelijks bestuur van het fonds, samen met de directie van DPS, het functioneren van DPS.

In het kader van een redelijke assurance inzake de AO/IC worden de processen en procedures van DPS jaarlijks ge-audit door de accountant van DPS. Jaarlijks ontvangt DPS van de accountant een assurance rapport in de vorm van een ISAE 3402 Type II verklaring ter zake de uitgevoerde controle werkzaamheden en de bevindingen van de accountant.

De scope van de ISAE 3402 Type II-verklaring is door het fonds in samenspraak met DPS bepaald. IT Beheersing

Het IT Beleid dient het behalen van de missie en strategische doelstellingen van het fonds te ondersteunen. Het beleidskader is daarmee richtinggevend bij beleidskeuzes van PDN. Het IT Beleid beschrijft de IT Principes van PDN, de IT Governance en de wijze waarop IT het behalen van de doelstellingen van PDN ondersteunt. Op hoofdlijnen bestaat de IT Risicobeheersing uit de elementen Awareness, Availability, Access, Accuracy en Agility ("5 A's"). Voor deze onderdelen is een risicohouding afgeleid. De beschreven beheersdoelstellingen zorgen ervoor dat het risicoprofiel van de 5 A's past binnen de risicohouding. Verder omschrijft het IT Beleid de beheersingscyclus van het fonds en het Informatiebeveiligingsbeleid. De DNB Goodpractice IB wordt als informatiebeveiligingsraamwerk gevolgd voor informatiebeveiliging en cybersecurity voor een integrale en beheerste uitvoering en voor continuïteit van de bedrijfsvoering.

Hierbij is de monitoring en bewaking van de IT gedelegeerd naar de Commissie Pensioenen en Communicatie en in het bijzonder naar de bestuursverantwoordelijke IT die portefeuillehouder van IT is.

9 Compliance en integriteit

In de Pensioenwet wordt de norm van een beheerste en integere bedrijfsvoering gesteld. Deze norm wordt verder uitgewerkt in het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Dit houdt onder meer in dat periodiek een risicoanalyse van de integriteitsrisico's wordt uitgevoerd. Dit gebeurt bij het fonds als onderdeel van de RCA en wordt door middel van een zogenaamde systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) vormgegeven. Het beleid van het fonds is erop gericht om integriteitsrisico's op een acceptabel niveau te houden. Het fonds heeft een integriteitsbeleid opgesteld waarin beschreven staat op welke manier integriteitsrisico's worden beheerst.

Onderstaand worden verschillende aspecten van het integriteitsbeleid besproken.

Compliance

De compliance functie wordt uitgevoerd door de Compliance Officer van het fonds. De functie van Compliance Officer wordt ingevuld door dsm-firmenich Corporate Operational Audit (COA). De compliancefunctie ziet toe op naleving van de gedragsregels van het fonds en draagt bij aan de bevordering van bewustwording ten aanzien van integriteitsrisico's waaronder in ieder geval worden begrepen de volgende risico's:

- belangenverstremgeling,
- fraude,
- corruptie,
- niet vertrouwelijke omgang met gegevens.

De reikwijdte van de werkzaamheden van de Compliance Officer beperkt zich tot het handelen van individuele verbonden personen (zoals beschreven in de gedragscode van het fonds) binnen de kaders van wettelijke, maatschappelijke en interne gedragsregels en -normen. De Sleutelfunctiehouder Risicobeheer ziet toe op en rapporteert over de naleving van overige wet- en regelgeving door het fonds.

Gedragscode

Het fonds heeft de gedragsregels vastgelegd in een gedragscode.

Het doel van de gedragscode is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen in het pensioenfonds door belanghebbenden en ook het voorkomen van integriteitsrisico's. De gedragscode kent daartoe algemene gedragsregels voor verbonden personen en aanvullende gedragsregels voor insiders.

Verbonden personen zijn:

- (aspirant-)leden van het bestuur,
- leden van de Raad van Toezicht en (aspirant-)leden van het Verantwoordingsorgaan,
- externe leden en adviseurs van commissies,
- personen die voor het pensioenfonds werkzaamheden verrichten (inhuur),
- het bestuur kan andere (groepen van) personen als verbonden persoon aanwijzen.

Insiders zijn verbonden personen die direct of indirect bij transacties van het pensioenfonds in financiële instrumenten zijn betrokken, dan wel anderszins uit hoofde van hun werkzaamheden, beroep of functie over voorwetenschap beschikken of kunnen beschikken. Een insider is ook de verbonden persoon die kan beschikken over andere vertrouwelijke (markt)informatie.

Het bestuur kan andere (groepen van) verbonden personen als insider aanwijzen.

Het bestuur heeft de bestuursleden, de sleutelfunctiehouders Actuarieel, Interne Audit en Risicobeheer, de Compliance Officer, leden van de RvT en externe adviseurs van de Commissie Beleggingen als insider aangewezen.

Incidenten

Conform artikel 19a van het Besluit Financieel Toetsingskader pensioenfondsen beschikt het fonds over procedures en maatregelen met betrekking tot de omgang en vastlegging van incidenten en neemt het fonds naar aanleiding van een incident maatregelen die gericht zijn op het beheersen van de opgetreden risico's en het voorkomen van herhaling. Het fonds heeft hiertoe een incidentenregeling opgesteld.

Witwassen, terrorismefinanciering en sanctiewetgeving

Het fonds dient invulling te geven aan een beheerste en integere bedrijfsvoering. In dit kader is o.a. de Sanctiewet 1977 (SW) van belang. Om invulling te geven aan dit wettelijk kader heeft het fonds procedures ingericht, waarbij de operationele werkzaamheden ten aanzien van de SW door het fonds zijn belegd bij DPS. De procedures hieromtrent zijn opgenomen in de ISAE 3402 verklaring van DPS. Als er bevindingen zijn, wordt hierover aan het fonds gerapporteerd en onverwijld melding gedaan aan de toezichthouder.

10 Uitbestedingsbeleid

PDN heeft een groot deel van zijn bedrijfsprocessen uitbesteed aan uitvoeringsorganisatie DPS en andere partijen. Aan uitbesteding is voor het fonds een aantal risico's verbonden. Het bestuur van het fonds heeft daarom beleid vastgesteld met betrekking tot de beheersing van risico's die samenhangen met de uitbesteding van (delen van) bedrijfsprocessen. Het bestuur is en blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de beheersing van het door het fonds te voeren beleid, ook voor het gedeelte van de werkzaamheden dat is uitbesteed.

Het uitbestedingsbeleid is van toepassing op alle bestaande of nieuwe uitbestede bedrijfskritische of belangrijke activiteiten en processen van het fonds. De uitbesteding heeft o.a. betrekking op de volgende activiteiten:

- Fiduciair beheer
- Vermogensbeheer
- Actuariële en juridische werkzaamheden
- Pensioenbeheer
- Communicatie.

Daarbij geldt dat de uitbestedingspartner aan wie een van de voornoemde activiteiten wordt toegewezen, binnen de grenzen van de uitbestedingsovereenkomst de beleidsruimte kent om delen van de diensten bij derden (ketenuitbesteding) onder te brengen. Daarbij zijn aanvullende eisen ten aanzien van cloud computing gelden voor DPS waaronder het opstellen van een beleid terzake.

Het uitbestedingsbeleid is mede gebaseerd op het Besluit Uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling, artikel 12 tot en met 14, de Pensioenwet en het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Het fonds besteedt niet uit:

- taken en werkzaamheden van personen die het dagelijks beleid bepalen, daaronder mede verstaan het vaststellen van beleid en het afleggen van verantwoording over het gevoerde beleid;
- werkzaamheden waarvan uitbesteding de verantwoordelijkheid van het fonds voor de organisatie en beheersing van bedrijfsprocessen en het toezicht daarop kan ondermijnen;
- als de uitbesteding een belemmering kan vormen voor een adequaat toezicht op de naleving van het bij of krachtens de Pensioenwet bepaalde.

Doelstelling van het uitbestedingsbeleid

In de uitvoering van de kernactiviteiten, het verzorgen van pensioenen, het voeren van het vermogensbeheer, staan zowel betrouwbaarheid, (kosten)efficiency als maximale kwaliteit van dienstverlening voorop. De belangen van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en overige belanghebbenden mogen geen gevaar lopen doordat het fonds delen van zijn werkzaamheden heeft uitbesteed aan derde partijen. Het doel van het uitbestedingsbeleid is het waarborgen van continuïteit en constante kwaliteit van de kernactiviteiten van het fonds. Hiermee worden de reputatie en de beheerste bedrijfsvoering zeker gesteld.

Het uitbestedingsproces

Het fonds gaat in de regel langdurige relaties met partijen aan. Om de juiste partij te vinden doorloopt het een gestructureerd proces en hanteert daarbij de onderstaande uitgangspunten:

- het fonds blijft eindverantwoordelijk voor de uitbestede activiteiten of het uitbestede proces;
- het fonds behoudt volledige zeggenschap over de uitbestede activiteiten en kan inzicht krijgen in de uitvoering van de onderliggende processen;
- het uitbestedingsbeleid voldoet aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving;
- het fonds selecteert een onafhankelijke uitvoerder op basis van kwaliteit, prijs en marktconformiteit;
- bij de keuze van de uitvoerder wordt er rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen bij het fonds en in de fondsomgeving;

Uitbestede werkzaamheden

Het fonds heeft momenteel de volgende werkzaamheden uitbesteed:

- Pensioenbeheer en communicatie: DPS.
- ICT-omgeving: DPS.
- Vermogensbeheer, fiduciair beheer, beleggingsadministratie en financiële administratie: DPS en externe vermogensbeheerders.
- Bewaarneming beleggingen: Caceis
- Sleutelfunctie vervuller Risicobeheer: DPS
- Bestuurssecretaris: DPS
- Sleutelfunctie vervuller Interne Audit: PwC
- Sleutelfunctiehouder en vervuller Actuarieel: Triple A

11 Ondertekening

Hierbij verklaart het bestuur van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland dat het werkt volgens het gestelde in deze ABTN.

Heerlen, 8 februari 2024

Arend de Jong
Voorzitter

Eiko de Vries
Operationeel bestuurder/Lid DB

Piet Molenaar
Operationeel bestuurder/Lid DB

Bijlage 1: Verklaring inzake beleggingsbeginselen

Vermogensbeheer

Het fonds heeft de volledige administratie, inclusief die van de pensioenverzekerden-administratie en van het vermogensbeheer, als ook het vermogensbeheer zelf volledig uitbesteed aan DPS. In dit hoofdstuk worden het beleggingsbeleid en de richtlijnen voor het vermogensbeheer beschreven. Ingegaan wordt op het strategisch beleggingsbeleid, de opzet van de vermogensbeheeractiviteiten, de beleggingsrichtlijnen, de wijze van risicobeheersing en de resultaatsevaluatie.

De hoofdlijnen van het lange termijn strategisch beleggingsbeleid voor de periode lopend van 2023 tot en met 2025 zijn vastgelegd in het strategisch beleidsplan van het fonds. Het strategisch beleidsplan bevat naast de strategische doelen en ambities ook de uitgangspunten die aan de basis liggen van het lange termijn strategische beleid. Deze uitgangspunten hebben betrekking op de ontwikkeling van het deelnemersbestand, de economische uitgangspunten waaronder verwachtingen omtrent renteniveaus, rendementen en volatiliteiten, maar ook premiestelling en toeslagbeleid. Het strategisch beleidsplan bevat tenslotte ook het strategisch beleggingsbeleid en de mate van afdekking voor rente- en valutarisico.

Jaarlijks wordt een beleggingsplan opgesteld waarin het te voeren operationele beleggingsbeleid nader wordt geconcretiseerd binnen de kaders en risicogrenzen van het voornoemde lange termijn strategisch beleggingsbeleid. Op basis van ondermeer macro economische vooruitzichten en de daarmee samenhangende risico en rendementsverwachtingen worden de verschillende beleggingsmarkten, maar ook de relatieve aantrekkelijkheid van deze markten herbeoordeeld. Op basis hiervan wordt het strategisch beleid verder geconcretiseerd met kaders, richtlijnen en benchmarks.

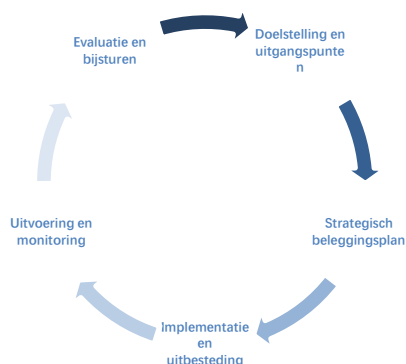
De strategische beleggingsportefeuille

Het bestuur heeft de strategische beleggingsportefeuille als volgt vastgesteld:

Kernportefeuille	Norm
Matchingportefeuille	45,0%
Rendementsportefeuille	55,0%
Liquide middelen	0,0%
Totaal	100,0%

Strategische beleggingscyclus

De strategische beleggingscyclus beschrijft de verschillende stappen van de strategische beleggingscyclus inclusief de rollen van alle stakeholders in dit proces. De cyclus bestaat uit vijf stappen zoals te zien is in onderstaande figuur.

Het strategisch beleggingsbeleid is gebaseerd op beleidsuitgangspunten (waaronder policy en investment beliefs), maar ook op basis van een vastgestelde ambitie en risicohouding, gegeven economische scenario's. De beleidsvormingsfase vindt plaats in stap 1 en 2 met de vaststelling van de doelstellingen en uitgangspunten. Vanuit de analyses van diverse beleidsvarianten leidt dit tot het

beleid hetgeen wordt vastgelegd in het strategisch beleidsplan en het beleggingsplan vanuit waar de verdere implementatie en uitbesteding plaatsvindt in stap 3. De monitoring en evaluatie (stap 4 en 5) vindt periodiek plaats in de maand- en kwartaalverslaglegging alsook conform de doorlopende beleidsagenda.

Marktrisico's

Binnen de beleggingsportefeuille zijn verschillende risico's te onderscheiden. Deze risico's worden beheerst door voldoende spreiding aan te brengen in de beleggingen en door een zo hoog mogelijke dekkingsgraad na te streven waarmee deze risico's kunnen worden opgevangen. De belangrijkste risico's zijn:

- **Valutarisico**
Strategisch wordt 55% van het valutarisico in de rendementsportefeuille (exclusief alternatieve beleggingen) afgedekt, vanuit operationeel oogpunt kan dit binnen bandbreedtes van +/- 5%-punt fluctueren. Het valutarisico in de matchingportefeuille wordt 100% afgedekt.
- **Rente- en inflatierisico**
De beleggingen en de verplichtingen van het fonds zijn gevoelig voor veranderingen in de rente. Het fonds heeft een dynamisch strategisch rentebeleid, waarbij de renteafdekking aangepast kan worden afhankelijk van het niveau van de nominale rente. Strategisch wordt 42% van het renterisico afgedekt. Op deze manier wordt de rentegevoeligheid van de beleggingen voor een deel afgestemd op de rentegevoeligheid van de verplichtingen. Door middel van een strategische allocatie in inflation-linked bonds wordt het inflatierisico voor een deel afgedekt
- **Aandelenrisico**
De aandelenportefeuille is wereldwijd gespreid (gediversifieerd), waardoor ontwikkelingen betreffende individuele bedrijven een verwaarloosbare invloed hebben op de portefeuille.
- **Kredietrisico**
Dit is het risico dat obligaties van bedrijven en financiële instellingen in waarde dalen, doordat de kredietwaardigheid afneemt. In de gespreide portefeuille wordt voornamelijk geïnvesteerd in bedrijven die voldoende kredietwaardig zijn. De kredietwaardigheid wordt mede gebaseerd op een oordeel van (rating)bureaus.

Duurzaamheidsbeleid

Duurzaamheid is voor het bestuur van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland ("PDN") een belangrijk onderdeel van de beleggingsfilosofie en een integraal onderdeel van de beleggingsbeginselen. PDN gelooft dat bedrijven die in de bedrijfsvoering rekening houden met duurzaamheidsmaatstaven op de lange termijn een beter risico-/rendementsprofiel hebben dan bedrijven die dat niet doen, zowel financieel als maatschappelijk.

In het duurzaamheidsbeleid van PDN staan de volgende instrumenten centraal:

- ESG-Integratie
- Impact Investing
- Engagement
- Stembeleid en Corporate Governance
- Uitsluiting
- Transparantie

Deze instrumenten vormen de basis en structuur van het duurzaamheidsbeleid van PDN. Deze instrumenten worden hieronder kort toegelicht. Daarnaast heeft het bestuur een aantal focus gebieden aangewezen, in het duurzaamheidsbeleid ook wel thematische aandachtsgebieden genoemd. PDN wil zich met zijn duurzaamheidsbeleid in het bijzonder richten op deze focusgebieden.

Hieronder worden eerst de thematische aandachtsgebieden toegelicht en vervolgens de instrumenten.

Thematische aandachtsgebieden

PDN heeft drie focusthema's met bijbehorende SDG's aangewezen waarop PDN zich met zijn duurzaamheidsbeleid in het bijzonder wil richten. Dit zijn de thema's gezondheid en welzijn (SDG 3) klimaat en energie (SDG 7 en SDG 13) én grondstoffen en circulariteit (SDG 12). Deze SDG's sluiten ook aan op de 3 focusgebieden van dsm-firmenich.

PDN geeft deze SDG's vorm met behulp van de instrumenten ESG-integratie, Impact Investment, Engagement, Stemmen en Uitsluiting.

Met het ondertekenen van het brede spoor van het IMVB Convenant onderschrijft PDN naast de VN Sustainable Development Goals ook de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Met de commitment aan deze richtlijnen en principes wil PDN zich focussen op specifieke maatschappelijke ontwikkelingen die voor zijn deelnemers belangrijk zijn én als risicovol zijn geïdentificeerd voor zijn beleggingsportefeuille. Hierbij richt PDN zich in het bijzonder op een tweetal duurzaamheidsthema's: (i) klimaatverandering en (ii) controversiële wapens. Hierbij gaat het om het voorkomen van een negatieve impact voor samenleving en milieu in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen gaat het om deze twee thema's. Hieronder wordt een toelichting gegeven op deze twee thematische aandachtsgebieden.

ESG-integratie

PDN benut waar mogelijk ESG-factoren in het beheer en voor de beoordeling van beleggingen. ESG staat voor Environment (omgeving/ milieu), Social (sociaal) en Governance (ondernemingsbestuur). Duurzaamheidsrisico's voor de portefeuille en andere ESG aspecten worden meegenomen in investeringsbeslissingen in de diverse mandaten. De manier waarop maatschappelijke thema's in de vorm van ESG een plek krijgen in de beleggingsbeslissingen verschilt per beleggingscategorie en mandaat. Een minimaal niveau op het gebied van ESG is nodig om het bestaansrecht van een bedrijf of belegging te waarborgen. Naast dat PDN zelf de ESG-due diligence stappen conform het OESO-richtsnoer onderschrijft verwacht PDN eveneens van zijn fiduciaire managers, ESG-dienstverleners, vermogensbeheerders en van ondernemingen waarin PDN belegt dat zij conform de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights handelen en dit publiekelijk kenbaar maken. Daarnaast verwacht PDN van zijn fiduciaire manager en vermogensbeheerders dat zij een beleid hebben op het gebied van duurzaamheidsrisico's.

PDN monitort de voortgang en impact van het duurzaamheidsbeleid door te meten hoe de beleggingsportefeuille scoort op verschillende duurzaamheidsdata zoals ESG-scores, Controverse scores, klimaatrisico's, CO₂-emissies scope 1 + 2 en 3 en SDG impact.

Impact Investing

Beleggingskansen die ook maatschappelijke en milieuproblemen helpen oplossen zijn belangrijk voor PDN. PDN streeft er naar om een gedeelte van zijn portefeuille in te richten met beleggingen die kunnen worden aangemerkt als impact investments.

Engagement

PDN heeft engagement hoog in het vaandel staan. Door middel van engagement wordt met bedrijven, die gedrag vertonen dat niet in lijn ligt met de principes van de UN Global Compact en waar (potentiële) negatieve impact is geïdentificeerd, een traject van intensieve dialoog gestart. Engagement gaat verder dan enkel het stembeleid op aandeelhoudersvergaderingen. Engagement wordt veelal ingezet als een 'overlay' waarbij in dialoog getreden wordt, ongeacht of er sprake is van aandeelhouderschap. Dit houdt ook in dat engagement bij obligaties kan worden toegepast.

Stembeleid en Corporate Governance

Door middel van zijn stemaanpak houdt PDN toezicht op de beursvennootschappen waarin is belegd ten aanzien van materiële aangelegenheden, waaronder, maar niet beperkt tot, het bedrijfsmodel van de vennootschap voor het creëren van langetermijnwaarde, de strategie van de vennootschap, prestaties en risico's en kansen, de kapitaalstructuur, maatschappelijke en ecologische effecten, corporate governance en corporate actions zoals fusies en overnames. Materiële aangelegenheden zijn aangelegenheden die waarschijnlijk een significant effect zullen hebben op het vermogen van de onderneming om langetermijnwaarde te creëren.

Uitsluiting

PDN belegt op een dusdanige wijze dat zijn beleggingen een afspiegeling zijn van de eigen normen en waarden. PDN sluit daarom bedrijven en landen uit op basis van risico op negatieve impact en conflict met zijn eigen normen en waarden. Het uitsluitingenbeleid van PDN is van toepassing op de geselecteerde mandaten van PDN binnen de beleggingscategorieën aandelen, beursgenoteerd vastgoed, bedrijfsobligaties en staatsobligaties.

Transparantie

Om transparant te zijn over het duurzaamheidsbeleid en de uitvoering daarvan publiceert PDN jaarlijks een duurzaamheidsverslag. In dit verslag geeft PDN aan hoe in het desbetreffende jaar met duurzaamheid is omgegaan en welke resultaten er op het gebied van duurzaamheid zijn bereikt. In het kader van transparantie over waar PDN in belegt publiceert PDN op zijn website op jaarbasis een overzicht van de totale beleggingsportefeuille. Ook rapporteert PDN op zijn website over de uitkomsten van het stemgedrag op aandeelhoudersvergaderingen. Tot slot zijn er regelmatig items in het PDN Magazine en op de website te vinden over het duurzaamheidsbeleid van PDN.

Bijlage 2: Financieel crisisplan

Inleiding

Uit hoofde van artikel 145 Pensioenwet en artikel 29b Besluit FTK zijn pensioenfondsen verplicht een financieel crisisplan op te stellen. Een financieel crisisplan beschrijft de maatregelen die het bestuur van het pensioenfonds bij een crisis beschikbaar heeft, de impact daarvan en de procedures die doorlopen moeten worden om deze te effectueren. Het doel van het crisisplan is het bestuur te helpen slagvaardig op te treden in het geval zich een crisis voordoet welke het realiseren van de doelstellingen van het pensioenfonds bedreigt. Voorliggend crisisplan maakt onderdeel uit van de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland (het pensioenfonds).

Relatie crisisplan met herstelplan en haalbaarheidstoets

Het financieel crisisplan loopt vooruit op een hypothetische crisissituatie en geeft de mogelijkheden tot handelen van het pensioenfonds in een dergelijke situatie. Het crisisplan beschrijft expliciet niet het beleid ten aanzien van financieel herstel, daartoe wordt een herstelplan opgesteld.

Het crisisplan is onderdeel van het strategisch beleid van het fonds. Bij de haalbaarheidstoets en in ALM-studies is het gemodelleerde strategisch beleid consistent met de maatregelen zoals omschreven in dit financieel crisisplan.

Uitwerking van het crisisplan

De doelstellingen van het pensioenfonds kennen een gelaagd karakter:

1. nominale zekerheid: voorzien in de verzekering van pensioen en daarmee vergelijkbare periodieke uitkeringen ten behoeve van (gewezen) werknemers van de aangesloten werkgevers;
2. toeslagambitie: de opgebouwde pensioenaanspraken van de werknemers welvaartsvast houden en/of pensioenaanspraken en pensioenrechten van de overige gerechtigden waardevast houden.

Het pensioenfonds sluit bij het definiëren van een crisis aan bij (de mate waarin kan worden voldaan aan) de doelstellingen van het fonds:

Calamiteit: de beleidsdekkingsgraad daalt onder het niveau waarop (consistent) kan worden voldaan aan de toeslagambitie (circa 140%). Het is mogelijk dat de beleidsdekkingsgraad daalt tot onder het vereiste (en uiteindelijk minimaal vereiste) niveau. In deze situatie stelt het pensioenfonds, conform regulier beleid, een herstelplan op waaraan uitvoering wordt gegeven.

Crisis: de dekkingsgraad daalt zodanig dat het met inzet van de reguliere sturingsmiddelen niet mogelijk is te herstellen zonder doorvoeren van een korting op de pensioenaanspraken en/of pensioenrechten. Het pensioenfonds gebruikt het crisisplan bij de besluitvorming over additioneel te nemen maatregelen. Er is sprake van een crisis indien de dekkingsgraad beneden de kritische dekkingsgraad ligt.

Met het per 1 januari 2015 van kracht zijnde Financieel Toetsingskader (FTK) is de beleidsdekkingsgraad de graadmeter geworden bij het nemen van beleidsbeslissingen (toeslagverlening, reserve- en dekkingstekort, etc.). In dit crisisplan wordt hierbij aangesloten. Als gevolg van de methodiek van vaststelling van de beleidsdekkingsgraad kondigt een calamiteit zich, in tegenstelling tot onder het 'oude' FTK, enige tijd van tevoren aan. Dit geeft het bestuur meer gelegenheid beleid voor te bereiden. Het ontstaan van een crisis volgt uit de ontwikkeling van de actuele (DNB-)dekkingsgraad. Het moment waarop de actuele (DNB-)dekkingsgraad het niveau van de kritische dekkingsgraad bereikt, is voor het pensioenfonds aanleiding voor verscherpte bewaking van de financiële positie en het opstarten van (crisis)beleidsvoorbereiding.

Kritische dekkingsgraad

De kritische dekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij het pensioenfonds binnen de gehanteerde hersteltermijn van 10 jaar kan herstellen naar de wettelijk vereiste dekkingsgraad (we gaan in onderstaande cijfers uit van 122%), zonder daarbij gebruik te maken van additionele maatregelen (korting). Zowel de kritische als ook de vereiste dekkingsgraad is geen vast percentage, de hoogte is afhankelijk van de op enig moment specifieke (economische/financiële) omstandigheden en verwachtingen. Het bestuur hanteert in het crisisplan een kritische dekkingsgraad van 98%.

Navolgend diagram geeft bij een aantal fictieve dekkingsgraden aan naar welk niveau de dekkingsgraad zich naar verwachting zal ontwikkelen. Vervolgens wordt ter indicatie een benodigd kortingspercentage getoond (zonder rekening te houden met spreiding).

Dekkingsgraad	Indicatie verwachte dekkingsgraad na 10 jaar (zonder korting)	Indicatie kortingspercentage (zonder spreiding)
102%	121%	0%
95%	112%	7%
90%	104%	13%
85%	97%	18%

Financiële situaties

Het fonds onderkent de volgende financiële situaties als scenario's die tot een crisis kunnen leiden:

1. low yield scenario: dalende rentestanden hebben een opwaarts effect op de pensioenverplichtingen. Doordat het fonds het renterisico niet volledig afdekt heeft een dergelijk economisch scenario dalende dekkingsgraden als gevolg;
2. langdurige neerwaartse correcties op financiële markten: dalende koersen van aandelen, ongunstige ontwikkeling van valutakoersen en/of oplopende creditspreads hebben een negatief effect op de dekkingsgraad;
3. manifesteren van kredietrisico's: manifestatie van een materieel kredietrisico (default) heeft een negatief effect op de dekkingsgraad;
4. manifestatie verzekeringstechnische catastrofe: een catastrofale gebeurtenis binnen een vestiging van een aangesloten werkgever van het pensioenfonds kan leiden tot het incasseren van verzekeringstechnische verliezen, hetgeen een negatief effect op de dekkingsgraad heeft.

De daaraan onderliggende belangrijkste risico's voor de financiële situatie worden in de volgende sectie benoemd.

Belangrijkste onderliggende risico's

- Rente risico
- Aandelenrisico
- Valutarisico
- Kredietrisico
- Catastrofe risico

Beschikbare beleidsmaatregelen in geval van een crisis

Voor het ontstaan van een crisis is er sprake van een calamiteit. Tijdens een calamiteit benut het bestuur de reguliere beleidsmaatregelen (toeslagbeleid en beleggingsbeleid) volledig. Gegeven de uitvoeringsovereenkomst en geldende wet- en regelgeving heeft het bestuur bij het ontstaan van een crisis de volgende additionele beleidsmaatregelen beschikbaar:

- a) Binnen eigen mandaat pensioenfondsbestuur
  - Korting van de pensioenaanspraken en pensioenrechten
- b) Buiten eigen mandaat pensioenfondsbestuur
  - Eenmalige storting werkgever

Inzet van maatregelen (in chronologische volgorde)

Enmalige storting van de werkgevers: het pensioenfonds kent een CDC financiering en heeft derhalve een vaste premieafpraak met de werkgevers. Dit betekent dat een premieverhoging niet inzetbaar is ter oplossing van financiële tekorten over het verleden. Bestuur heeft wel de mogelijkheid de werkgevers te verzoeken tot het doen van een eenmalige bijstorting.

Pensioenkorting: in een situatie van crisis kan het pensioenfonds gebruik maken van de mogelijkheid om pensioenaanspraken en pensioenrechten te korten. Dit is een discretionaire bevoegdheid van het bestuur, zij het dat deze gebonden is aan wettelijke voorschriften en aanvullende regelgeving van de toezichthouder.

Voordat het bestuur een korting kan doorvoeren, dient het DNB op de hoogte te stellen van de voorgenomen maatregel. Daarnaast dienen de belanghebbenden minimaal één maand voor het doorvoeren van de korting daarover te worden geïnformeerd.

Het bestuur heeft in de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement vastgelegd dat een door te voeren kortingspercentage als gevolg van het niet kunnen herstellen naar het VEV binnen de hersteltermijn evenredig wordt gespreid over de hersteltermijn van het herstelplan, tenzij wettelijke bepalingen een kortere spreidingsperiode voorschrijven. Bij het korten als gevolg van het vijf jaar achter elkaar niet voldoen aan het minimaal vereist vermogen, zal de benodigde korting worden gespreid over maximaal vijf jaar, waarbij de jaarlijkse korting minimaal 1% bedraagt.

Financiële effecten van maatregelen

Enmalige storting werkgevers: gezien de CDC-financiering is de verwachting dat een verzoek van het bestuur door de werkgever wordt afgewezen. Deze maatregel wordt derhalve niet geacht effectief bij te dragen aan herstel.

Pensioenkorting: een korting van 1% leidt tot een circa 1% hogere actuele dekkingsgraad. Als slechts een deel van de pensioenaanspraken en pensioenrechten in de korting worden betrokken, neemt het hersteleffect navenant af.

Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur heeft ten behoeve van de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement reeds vastgesteld dat tot en met kortingspercentages van 10% een uniforme verwerking voor actieven, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers evenwichtig is. In het geval dat het kortingspercentage meer dan 10% bedraagt, zal het bestuur onderzoeken of er redenen zijn om af te wijken van een uniforme korting. Het bestuur zal op dat moment altijd een afweging maken of het evenwichtig is om over te gaan tot een gedifferentieerde verwerking voor het deel dat uitgaat boven de 10%. Het bestuur heeft in de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement evenwichtig bevonden dat een door te voeren kortingspercentage als gevolg van het herstelplan in beginsel evenredig gespreid wordt over de volledige hersteltermijn. Kortingen als gevolg van vijf jaar niet kunnen voldoen aan het minimaal vereist vermogen, worden in dat kader in beginsel gespreid over maximaal vijf jaar.

Communicatie

Van wijziging van het financieel crisisplan wordt melding gemaakt op de website van het fonds. Voor communicatie in crisistijd hanteert het pensioenfonds een crisis-communicatieplan. In dit plan is het communicatiebeleid voor een crisissituatie concreet uitgewerkt. In dit plan zijn verder de in een crisissituatie benodigde personen voor besluitvorming en advisering geïdentificeerd en de contactgegevens van deze personen opgenomen. Op de volgende pagina worden ten behoeve van het inzicht van de lezer de belangrijkste communicatie momenten en doelgroepen geduid.

Besluit bestuur: Voornemen tot korten				
Aan wie meedelen	Boodschap	Wanneer (chronologisch)	Actiehouder	'Wettelijke' basis
DNB	Informereren over het voorgenomen besluit tot verlagen van pensioen	Bij indienen (jaarlijks) herstelplan	Dagelijks Bestuur	Beleid DNB
Werkgever/ Vakbonden	Volgens regels uitvoeringsovereenkomst informeren over voornemen tot korting	Zodra het besluit genomen is	Dagelijks Bestuur	Pensioenwet: art. 25 lid 1g Art. 9 Uitvoeringsovereenkomst
Deelnemers, gewezen deelnemers, gewezen partners en pensioen-gerechtigden	Schriftelijk informeren over het voornemen tot korting van pensioen	Zodra het besluit genomen is	Dagelijks Bestuur	Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (AFM): A11
Verantwoordingsorgaan (VO)	In de gelegenheid stellen een oordeel te geven over het voornemen tot korting	Zodra het besluit genomen is	Dagelijks Bestuur	Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (AFM): B8
Intern toezichtsorgaan (Raad van Toezicht)	In de gelegenheid stellen een oordeel te geven over procedures, processen en risico's in verband met korten van pensioenen	Zodra het besluit genomen is	Dagelijks Bestuur	Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (AFM): C3
Alle belanghebbenden	In bestuursverslag opnemen het voornemen tot korten van de pensioenen	In jaar nadat het voornemen genomen is.	Dagelijks Bestuur	Conform regels van de Raad voor de Jaarverslaglegging

Besluit bestuur tot korten van pensioenen:

Aan wie meedelen	Boodschap	Wanneer (Chronologisch)	Actiehouder	'Wettelijke' basis
Deelnemers, gewezen deelnemers, gewezen partners	Schriftelijk informeren over het besluit tot korten, zo concreet mogelijk in het kader van evenwichtige belangenafweging (kortingsbrief)	Minimaal 1 maand voordat de verlaging wordt gerealiseerd	Dagelijks Bestuur	Pensioenwet: art. 134 lid 2 en 3 Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (AFM): A11
Pensioengerechtigden	Schriftelijk informeren over het besluit tot korten, zo concreet mogelijk in het kader van evenwichtige belangenafweging (kortingsbrief)	Minimaal 3 maanden voordat de verlaging wordt gerealiseerd	Dagelijks Bestuur	Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (AFM): A11
Werkgever/vakbonden	Schriftelijk informeren over het besluit tot korten	Minimaal 1 maand voordat de verlaging wordt gerealiseerd	Dagelijks Bestuur	Pensioenwet: art. 134 lid 2 en 3
DNB	Schriftelijk informeren over het besluit tot korten, zo concreet mogelijk in het kader van evenwichtige belangenafweging (kortingsbrief)	Minimaal 1 maand voordat de verlaging wordt gerealiseerd	Dagelijks Bestuur	Pensioenwet: art. 134 lid 2
Deelnemers, gewezen deelnemers, gewezen partners en pensioengerechtigden	Informeren over korting op verzoek	Nadat een verzoek is gedaan	DPS	Pensioenwet: art. 46 lid 1
Deelnemers, gewezen deelnemers, gewezen partners en pensioengerechtigden	Meedelen dat korting is toegepast	In UPO dat wordt verstrekt in jaar na besluit tot korting	Dagelijks Bestuur	Pensioenwet: art 38, 40, 42 en 44 (opnemen in UPO van lopend jaar kan problematisch zijn, omdat UPO gebaseerd is op datum van 31 december voorafgaand jaar)
Verantwoordingsorgaan (VO)	In de gelegenheid stellen een oordeel te geven over de toegepaste korting	Zodra het besluit genomen is	Dagelijks Bestuur	Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (AFM): B8
Intern toezichtsorgaan (Raad van Toezicht)	In de gelegenheid stellen een oordeel te geven over procedures, processen en risico's in verband met korten van pensioenen	Zodra het besluit genomen is	Dagelijks Bestuur	Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (AFM): C3
Alle belanghebbenden	In bestuursverslag over het jaar dat besluit tot korten is genomen	In jaar na het jaar dat het besluit tot korten is genomen	Dagelijks Bestuur	Conform regels van de Raad voor de Jaarverslaglegging

De kortingsbrief bevat informatie over:

- de hoogte van de toe te passen korting en de gevolgen daarvan;
- de afweging van de belangen van de belanghebbenden: de AFM vindt het daarbij van belang dat de informatie over de belangenafweging tussen de verschillende groepen deelnemers verder gaat dan de weergave van de verschillende kortingspercentages per deelnemersgroep;
- de samenhang van de genomen en nog te nemen herstelmaatregelen en de daaruit voortvloeiende gevolgen voor de verschillende groepen deelnemers;
- informatie of de korting naar verwachting voldoende is om de dekkingsgraad op het gewenste niveau te krijgen;
- informatie over de onherroepelijkheid van de korting. Aangeven dat er geen uitspraak gedaan kan worden of korting in toekomst ongedaan gemaakt kan worden.

De korting zal ook gecommuniceerd worden via de startbrief, stopbrief en pensioenuitkeringsbrief.

Besluitvormingsproces

Het bestuur is de beslissende instantie. Het Dagelijks Bestuur (DB) voert de coördinatie en is gemachtigd om noodzakelijke activiteiten te organiseren. Vanuit die optiek zal het DB in geval van een crisis het communicatieproces opstarten en de voortgang van het proces bewaken.

Besluitvorming over het doorvoeren van een korting kent een doorlooptijd van minimaal twee maanden. Hierin is meegenomen de maand dat de belanghebbende geïnformeerd moeten worden voor het doorvoeren van de korting. Gezien de doorlooptijd van minimaal twee maanden, gecombineerd met de informatie die in het crisis-communicatieplan is opgenomen, is tijdige advisering en besluitvorming geborgd. De van belang zijnde personen zijn geïdentificeerd en bereikbaar.

Het bestuur heeft de vrijheid om in voorkomende gevallen, afhankelijk van de specifieke omstandigheden, af te wijken van het bepaalde in dit crisisplan als de specifieke omstandigheden daartoe aanleiding geven.

Toetsing van het crisisplan

Het crisisplan wordt jaarlijks op actualiteit beoordeeld als onderdeel van de periodieke actualisering van de actuariële en bedrijfstechnische nota.

Bijlage 3: Fondsgrondslagen

Leeftijd	PDN Ervaring 2022		PDN Ervaring 2022 (NPR)		PDN Partnerfrequentie 2022	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
20 en jonger	0,436	0,720	0,410	0,677	0%	0%
21	0,436	0,720	0,410	0,677	0%	6%
22	0,436	0,720	0,410	0,677	1%	6%
23	0,436	0,720	0,410	0,677	4%	10%
24	0,436	0,720	0,410	0,677	6%	11%
25	0,436	0,720	0,410	0,677	10%	14%
26	0,436	0,720	0,410	0,677	14%	14%
27	0,436	0,720	0,410	0,677	20%	16%
28	0,436	0,720	0,410	0,677	23%	16%
29	0,436	0,720	0,410	0,677	30%	26%
30	0,436	0,720	0,410	0,677	35%	33%
31	0,436	0,720	0,410	0,677	41%	37%
32	0,436	0,720	0,410	0,677	48%	45%
33	0,436	0,720	0,410	0,677	56%	52%
34	0,436	0,720	0,410	0,677	60%	56%
35	0,436	0,720	0,410	0,677	66%	60%
36	0,436	0,720	0,410	0,677	68%	63%
37	0,436	0,720	0,410	0,677	67%	65%
38	0,436	0,720	0,410	0,677	67%	68%
39	0,436	0,720	0,410	0,677	69%	68%
40	0,436	0,720	0,410	0,677	71%	69%
41	0,441	0,720	0,415	0,677	72%	74%
42	0,451	0,720	0,424	0,677	75%	75%
43	0,461	0,720	0,433	0,677	78%	75%
44	0,471	0,720	0,443	0,677	80%	74%
45	0,480	0,720	0,451	0,677	79%	74%
46	0,490	0,720	0,461	0,677	80%	75%
47	0,500	0,720	0,470	0,677	80%	76%
48	0,510	0,720	0,479	0,677	80%	77%
49	0,520	0,720	0,489	0,677	81%	77%
50	0,529	0,720	0,497	0,677	82%	78%
51	0,539	0,723	0,507	0,68	83%	76%
52	0,549	0,729	0,516	0,685	85%	76%

53	0,559	0,735	0,525	0,691	86%	76%
54	0,569	0,740	0,535	0,696	86%	77%
55	0,579	0,746	0,544	0,701	86%	75%
56	0,588	0,751	0,553	0,706	86%	76%
57	0,598	0,757	0,562	0,712	87%	77%
58	0,608	0,763	0,572	0,717	86%	74%
59	0,618	0,768	0,581	0,722	88%	71%
60	0,628	0,774	0,590	0,728	88%	72%
61	0,637	0,779	0,599	0,732	89%	74%
62	0,647	0,785	0,608	0,738	90%	71%
63	0,657	0,791	0,618	0,744	91%	71%
64	0,667	0,796	0,627	0,748	91%	70%
65	0,677	0,802	0,636	0,754	93%	67%
66	0,687	0,808	0,646	0,76	95%	70%
67	0,696	0,813	0,654	0,764	90%	70%
68	0,706	0,819	0,664	0,77	90%	70%
69	0,716	0,824	0,673	0,775	90%	70%
70	0,726	0,830	0,682	0,78	90%	70%
71	0,736	0,836	0,692	0,786	90%	70%
72	0,745	0,841	0,700	0,791	90%	70%
73	0,755	0,847	0,710	0,796	90%	70%
74	0,765	0,852	0,719	0,801	90%	70%
75	0,775	0,858	0,729	0,807	90%	70%
76	0,785	0,864	0,738	0,812	90%	70%
77	0,795	0,869	0,747	0,817	90%	70%
78	0,804	0,875	0,756	0,823	90%	70%
79	0,814	0,881	0,765	0,828	90%	70%
80	0,824	0,886	0,775	0,833	90%	70%
81	0,834	0,892	0,784	0,838	90%	70%
82	0,844	0,897	0,793	0,843	90%	70%
83	0,853	0,903	0,802	0,849	90%	70%
84	0,863	0,909	0,811	0,854	90%	70%
85	0,873	0,914	0,821	0,859	90%	70%
86	0,883	0,920	0,830	0,865	90%	70%
87	0,893	0,925	0,839	0,87	90%	70%
88	0,903	0,931	0,849	0,875	90%	70%
89	0,912	0,937	0,857	0,881	90%	70%

90	0,922	0,942	0,867	0,885	90%	70%
91	0,932	0,948	0,876	0,891	90%	70%
92	0,942	0,954	0,885	0,897	90%	70%
93	0,952	0,959	0,895	0,901	90%	70%
94	0,961	0,965	0,903	0,907	90%	70%
95	0,971	0,970	0,913	0,912	90%	70%
96	0,981	0,976	0,922	0,917	90%	70%
97	0,991	0,982	0,932	0,923	90%	70%
98	0,998	0,987	0,938	0,928	90%	70%
99	1,000	0,993	0,940	0,933	90%	70%
100	1,000	0,998	0,940	0,938	90%	70%
101 en ouder	1,000	1,000	0,940	0,94	90%	70%